जल, जमीन र जंगल हाम्रो सरोकार, कृषि क्षेत्रको विकास अर्थतन्त्रको आधार

कृषि जर्नल

Agriculture Journal

मासिक

कृषि जर्नल २०८० फागुन (krishijournal–2024, (February-March)

दर्ता नं. का.जि.प्र.का.द.नं. १३६/०६२/०६३
जल, जमीन र जंगल हाम्रो सरोकार, कृषि क्षेत्रको अर्थतन्त्रको आधार
कृषि जर्नल
Agriculture Journal
मासिक
काठमाडौं जि.प्र.का.द.नं. १३६/०६२/०६३
वर्ष-१९, अङ्क ११६ फाल्गुन २०८०

यस अङ्कमा

१. यूरोपमा किसान आन्दोलन : यूरोपेली संघसँग मध्यस्थता गर्छु : पोल्याण्डका प्रधानमन्त्री ३
२. पोल्याण्डको सडकमा पोखिए युक्रेनी खाद्यान्न ४
३. भारतको दोस्रो किसान आन्दोलन के चाहन्छन् भारतीय किसान ? ५
४. आम्दानी दोब्बर गर्न भारतीय सरकारलाई किसानका चर्को दबाव ९
५. अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)को १०
६. दुग्ध विकास संस्थानले पुऱ्याएको योगदान नबिर्सनु : विज्ञहरू १२
७. दुग्ध क्षेत्रको दीर्घकालीन समाधान खोज्न सरोकारवालको जोड १३
८. लघुवित्त समस्या समाधान गर्न आग्रह १४
९. धानबाली उत्पादनको प्रारम्भिक अनुमान १४
१०. कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालय,को विषयगत निर्णयहरू १६
११. दुग्ध किसानलाई बाइपास गऱ्यो १७
१२. अवसरको अभावले जनशक्ति पलायनः प्रा.डा. स्थापित १८
१३. मौरीका लागि कृत्रिम आहार र व्यवस्थापन २०
१४. गहुँका नयाँ जातहरु नयाँ सिफारिस २१
१५. माछापालन व्यवसाय, साना किसान र जलवायू परिवर्तनको प्रभाव २३
१६. कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था र तिनको कार्यान्वयन २४
17. More sustainable, inclusive, and resilient agrifood systems 27
18. FAO Calls Immediate Cessation of Hostilities and Restoration of Humanitarian Space to Eliminate the risk of Famine 28
19. G20: FAO Director-General Appeals for Peace, Right to Food and Global Governance Reforms 29
20. IFAD Highlights the Transformative Power of Innovation for Small-Scale Farmers 31
21. IFAD Member States Approve Ambitious $2 bn Plan to Reduce Hunger 33
22. European Union Boosting Food Security 34
23. WFP Deputy Chief warns Security Council of imminent famine in northern Gaza unless conditions change 35

व्यक्तिगत मूल्य रु. १००/-
संस्थागत मूल्य रु. २००/-

प्रकाशक : कृषि सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रकाशन प्रा.लि
सल्लाहकार : कृष्ण कोपिला, छविन्द्रराज कँडेल, डा.भरतबहादुर पाण्डे
प्रधान सम्पादक : धनबहादुर मगर सम्पादक : रितु रुपाखेती
कानुनी सल्लाहकार : सरस्वती मानन्धर
मुख्य कार्यालय : बागबजार २८, टौखेल मच्छेगाउँ ९, चन्द्रागिरी नगरपालिका
फोन : ०१४२८८७४३, मोवाईल नं. ९८४१४४५७५३, मुद्रण : प्रिन्ट स्काई, भुरुङ्खेल, काठमाडौं
website : www.krishijournal.com.np, इमेल : krishijournal@yahoo.com

कृषि क्षेत्रको विकास विना उद्योगको विकास र रोजगारको सिर्जना हुन सक्दैन

सम्पादकीय

देशमा रोजगार प्रदान गर्ने अवस्था कमजोर भयो भनेर श्रम बजारमा हौवा फिजिएको छ । साँच्चै भन्ने हो भने त्यस्तो छैन । शैक्षिक वेरोजगार अवस्य बढेको छ । शारीरिक श्रम गर्न आजको पीँढिलाई समस्या छ । कृषिमा शारीरिक श्रमको जरुरी पर्दछ । कृषिमा अर्थतन्त्रको बलियो भविष्य छ । अरु देशहरु पनि कृषिको जगबाट नै अर्थतन्त्रमा माथि उठेको छ । आज र भोलीको कृषिमा भिन्नता छ । समय अनुसार प्रविधिको आवश्यकता पर्छ ।

क्षेत्रमा २०४६ सालमा राजनीतिक परिवर्तन पछि नेपालको उद्योग कलकारखाना बन्द हुन पुगे । यसको अर्थ पञ्चायती व्यवस्था ठिक थियो भन्ने खोजेको होइन । राजनीतिक व्यवस्था ठीक हुँदैमा सबैकुराको राम्रो हुन्छ भन्ने नेपाली जनताले पालेको भ्रम आज आएर प्रमाणित गरेको छ । आज देशमा तत्काल उद्योग प्रधान देश बन्न नसके पनि भएका उद्योग कलकारखाना जोगाउनु सक्नु पर्थ्यो त्यो पनि गर्न सकेन । यसको अर्थ राजनैतिक व्यवस्था ठीक भन्न खोजिएको पनि होइन ।

नेपालमा २०४६ साल अघि जतिपनि नाम चलेका उद्योग कलकारखानाहरू थिए । आज ती उद्योग कलकारखानाहरु थियो भन्ने विषय, कथा बनिसकेको छ । पूराना पीँढिले ती कुराहरु स्मरण भएपनि नयाँ पीँढिले नाम सुन्न त के उद्योग थिए भनेर समेत सुन्न पाइन्न । किनकी हिजोको त्यो पीँढि जीवन अन्तिम मोडमा आएर टुङ्गीने बेला भएको छ ।

कि त ती उद्योगहरु सञ्चालन गर्न नसकेर बन्द भए । कि त तत्कालीन सरकारले बेचेर खाए । यसमा राजनीतिक रुपमा नेपाली काँग्रेसको पार्टी मुख्य दोषी भएपनि अरु राजनीतिक पार्टीहरू पनि कम दोषी छैनन् । देशको उद्योग धन्दा मिलोमतोमा बन्द गरेको जनताको सामु लुकेको छैन । दुखको कुरा नेपालमा भएका उद्योगहरू उकास्न सके रोजगारको सिर्जना हुने थियो । भत्किन लागेको कृषिलाई उद्योगको रुपमा पनि विकास गर्न सके देशको अर्थतन्त्र बलियो हुन्थ्यो ।

बलियो प्रश्न यही छ कि पञ्चायत कालमा उद्योग टिक्ने अहिले नटिक्ने भन्ने कुरा आउँदैन । प्रजातान्त्र र लोकतन्त्रमा धान्न नसकेको प्रश्न प्रमुख हो । जतिपनि उद्योग कलकारखाना बन्यो त्यो आयतित कच्चा वस्तु बनाउने उद्योगको रुपमा मात्र सीमित रह्यो । कच्चा पदार्थमा निर्भर आयातित उद्योगले नेपालको अर्थतन्त्रलाई टेवा पुऱ्याउन सक्दैन । नेपालको उद्योगहरुले नेपाली जनतालाई पुग्ने वस्तु उत्पादन गर्ने वातावरण बनाउन सके रोजगारको कुरा मात्र रहेन । अर्थतन्त्र समेत कमजोर हुँदैन जान्छ । जतिपनि उद्योगहरुमा चाहिने कच्चा वस्तु लगभग ८० प्रतिशत कृषि क्षेत्रबाट उत्पादन हुन्छ । आन्तरिक उत्पादन गर्न पहिले कृषिलाई बलियो बनाउनु पर्छ । तर त्यसो भएन कृषिलाई वेवास्ता गर्दै लग्यो । कृषि प्रधान देश भनेर भन्ने तर कृषिलाई नै वेवास्ता गरेर देश उन्नती हुने कुरै भएन ।

अरु देशको आर्थिक दर वृद्धि हुनुमा उद्योग कलकारखानाको प्रमुख भूमिका रहन्छ । हामी भन्दा पछि जन्मेको देश आर्थिक सूचीमा अगाडि पर्नु र हाम्रो देश धेरै पछाडी पर्नु यो नेपालको लागि सोच्नु पर्ने विषय हो ।

हाम्रो देश राजनीतिक रुपमा धेरै अगाडि छ । देशको उद्योग धन्दा फस्टाउने वातावरण बनाउने सके नेपाली जनताले सोचेको प्रजातन्त्र र लोकतन्त्र बलियो भएर जाने थियो ।

साना-साना उद्योगहरु भएपनि रोजगार सिर्जना गर्ने खालको भए नेपाली जनतालाई पर्न गएको साना-साना आर्थिक समस्याको समेत हल हुन्थ्यो । नचाँहदा नचाहँदै विदेश जाने वाध्यता पर्दैनथ्यो ।

यी त रहे समस्याको कुरा तर विगतका कमी कमजोरीहरुबाट पाठ सिकेर अबको दिनमा नयाँ सोँच लिएर नेपालमै उद्योग कलकारखानाको विकासमा लगाउन बेला आएको छ । संसदमा सस्तो चर्को नारा लगाउने जनप्रतिनिधीहरु उद्योग खोल्न जोस जाँगर गर्न लगनशील भए देशको अर्थतन्त्र माथि उठ्नेमा कुनै संकोज मान्नु पर्दैन ।

उपयुक्त वातावरण बनाउँदै कृषि क्षेत्रलाई आर्थिक अवस्थाबाट माथि उठाउन कृषि उद्योगहरु खोल्न जरुरीछ र बढी सम्भावना भएको क्षेत्र पनि यही क्षेत्र हो । त्यसकारण रोजगार प्रदान गर्ने क्षेत्र कृषि नै भएकाले यसका लागि उपयुक्त वातावरण बनाउँदै कृषि क्षेत्रबाट नै रोजगार समेत सिर्जना गर्न जरुरी छ । यसले नेपालको खाद्य संकटको समाधान मात्र गर्दैन आर्थिक अवस्थालाई समाधान गर्न सहयोग पुग्छ ।

नेपालको राजनीतिक परिवर्तन हिजो भन्दा आज केही परिवर्तित र प्रगतिशील छ । त्यसमाथि पनि स्वार्थी छ । स्वार्थी समाज नभएको भए सबभन्दा पहिले नेपाली जनताको आवश्यकतालाई पहिचान गर्न लागि पर्थ्यो ।

यसको अर्थ केही पनि भएको छैन भन्न खोजेको होइन । सोचमा परिवर्तन आएको छ । गराई र भोगाईमा फरक आएको छ ।

कृषि क्षेत्रको विकास विना उद्योग र रोजगारको विकास हुन सक्दैन भन्ने कुरा गहिरो ढंगले सोचेर नीति तथा कार्यक्रमहरु बनाउन जरुरी छ । अनि मात्र नेपालको आर्थिक समृद्धिले गति लिन्छ ।

यूरोपमा किसान आन्दोलन : यूरोपेली संघसँग मध्यस्थता गर्छु : प्रधानमन्त्री टस्क

६ मार्च पोल्याण्डका कृषकहरुले वार्सामा सडकमा टायर बालेर विरोध प्रदर्शनी गरे पोल्याण्डका प्रधानमन्त्रीले रुसी र बेलारुसी कृषि उत्पादनहरु रोक्ने सेज्मलाई सम्वोधन गर्ने बाचा गरे ।

पोल्याण्डका प्रधान मन्त्रीले पोल्याण्डले रुसबाट खाद्यान्न आयत प्रतिवन्ध लगाउने सक्ने सेज्ममा सुझाव दिए ।

पोलिश किसानहरूले वार्सामा विरोध प्रदर्शनका क्रममा टायर बालेर सडकमा अवरोध गरे ।

पोल्याण्डका किसानहरूले मार्च ६ तारिकमा पोल्याण्डको राजधानी वार्सामा प्रधानमन्त्रीको कार्यालय अगाडि ठूलो मात्रामा प्रदर्शनी गरे । जहाँ प्रदर्शनकारीहरूले टायर सडकहरु अवरोध गरे ।

कृषकहरूले प्रधानमन्त्रीको कार्यालय अगाडि ऱ्याली शुरु गरेपछि राजधानी र वार्सा शहरको यातायात अवरुद्ध गरे ।

ऱ्याली शुरु हुनुअघि नै राजधानीमा किसानको बाक्लो उपस्थिति रहेको जनाएको थियो । उनीहरू पोलिस प्रधानमन्त्रीको कार्यालय अगाडि टायर बाल्नुकासाथै पोलिश कृषिको प्रतिक रहेको कफिनमा आगजनी गरिएको थियो । वार्सामा शुरु भएको पोलिश किसानहरूले ठूलो मात्रामा विरोध हो ।

पोल्साट न्यूजले रिपोर्ट गरेको छ कि किसानहरूले युक्रेनी विरोधी पोस्टर बोकेका थिए ।

"हामीले हामीलाई चोट पुऱ्याउने कुराहरू, उहाँले जान्नै पर्ने कुराहरू बारे प्रधानमन्त्रीलाई बताउन हामी यहाँ आएका छौं । ग्रीन डील, यससँग सम्बन्धित सबै कुरा, र युक्रेन, रुस र बेलारुसबाट अनियन्त्रित उत्पादनहरूको प्रवाहबाट पोलिश सीमाहरूको सुरक्षा यो हाम्रो लागि महत्वपूर्ण छ । यो हरित सम्झौता हामी सबैको लागि अन्त्य हो । यदि सरकारले हामीलाई संरक्षण गरेन भने हामी हार्ने छौं । पोल्याण्ड लोप हुनेछ । हामी सबै एकजुट उभिन्छौं । एकतामा बल छ, हामी किसानहरू विभाजित हुन दिँदैनौं,' आन्दोलनका एक नेताले आफ्नो सम्वोधनमा भने ।

मिडिया आउट लेटहरूका अनुसार किसानहरूलाई ट्रेयाक्टरहरू लिएर वार्सामा प्रवेश गर्न अनुमति दिइएको थिएन । उनीहरूलाई राजधानी प्रवेश गर्नबाट रोक्नको लागि बाधाहरू खडा गर्न स्पाइकहरू स्थापना गरिएको थिए । तिनीहरूको भाषण पछि, प्रदर्शनकारीहरू सभामुख स्जीमोन होलविनीयले तिनीहरूलाई सम्वोधन गर्न माग गर्न सेज्म सम्बन्धमा पोलिश सेज्मको मार्शललाई सम्वोधन गर्नेछु,"टस्कले लिथुआनियाका प्रधानमन्त्री इन्ग्रिडा सिमोनिटेसँग भेट गरेपछि भने ।

पोलिश अधिकारीले थपे कि रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरू प्रतिवन्ध गर्ने निर्णय

भवनतिर लागे ।

पृष्ठभूमिः

(अघिल्लो दिन, पोल्याण्डका प्रधानमन्त्री डोनाल्ड टस्कले विगत केही महिनादेखि देशमा विरोध प्रदर्शन गरिरहेका किसानहरूलाई उनीहरूको विवाद समाधान गर्न गत ९ मार्चमा भेट्न आमन्त्रित गरे ।

(टस्कले रूस र बेलारुसबाट खाद्यान्न र कृषि उत्पादनहरूको आयातमा प्रतिवन्ध लगाउन युरोपेली आयोगलाई आह्वान गर्दै सेज्ममा मस्यौदा प्रस्ताव पेश गर्ने घोषणा पनि गरे । पोलिश प्रधानमन्त्रीले रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरू रोक्न पोलिश सेज्मलाई सम्वोधन गर्ने वाचा गरे ।

पोल्याण्डका प्रधानमन्त्री डोनाल्ड टस्कले रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरूलाई स्वीकृति दिने विषयमा छलफल गर्न पोलिश सेज्म (पोल्याण्डको संसदको तल्लो सदन) लाई सम्वोधन गर्ने घोषणा गरे ।

युक्रेनीपेली प्राभ्दा, डेल्फीलाई उद्धृत गर्दै, लिथुआनिया, लाटभिया र इस्टोनियाको समाचार वेबसाइट जनाएको छ ।

मैले लिथुआनियाली प्रधानमन्त्रीलाई जानकारी दिएँ कि आज म रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरूमा प्रतिवन्धहरू लागु गर्ने आवश्यक छ ।

"यो युक्रेनमा रूसको आक्रमण र रूससँग बेलारुसको सहयोगका कारण प्रतिवन्धहरू सुदृढ पार्ने मात्र होइन लिथुआनिया र पोल्याण्डमा कृषि क्षेत्रको संरक्षणलाई बढावा दिने कुरा हो ।" पोल्याण्डका प्रधानमन्त्रीले भने ।

उनले जोड दिए कि ईयूको मुख्य कार्यहरु मध्ये एक रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरुको निर्यात रोक्नका लागि हुनुपर्छ । "युद्धका कारण बजारहरूले वास्तवमै ठूलो दबाबको सामना गर्नुपरेको छ । र निस्सन्देह, मुख्य कार्यहरू मध्ये एक रूस र बेलारुसबाट यी उत्पादनहरू प्राप्त गर्ने देशहरूमा निर्यात रोक्नु हो," टस्कले भने।

(उनको भागको लागि, सिमोनिटेले टस्कको भावनालाई प्रतिध्वनित गरिन्, तर यो ईयू देशहरूको संयुक्त निर्णय हुनुपर्दछ भन्ने कुरामा जोड दिइन्, अन्यथा रूसले त्यस्ता प्रतिवन्धहरूलाई रोक्ने उपायहरू खोज्नेछ ।

(फरवरीको अन्त्यमा, टस्कले लाटभियाको उदाहरण पछ्याउँदै पोल्याण्डले रूसी कृषि उत्पादनहरूको आयात्मा प्रतिवन्ध लगाउन सक्ने सुझाव दिए ।

पोल्याण्डको सडकमा पोखिए युक्रेनी खाद्यान्न

(२२ फरवरीमा, लाटभियाली संसदले जुलाई २०२५ सम्म रूस र बेलारुसबाट कृषि उत्पादनहरूको आयात्मा अस्थायी प्रतिवन्ध पारित गऱ्यो । लाटभियाले यो कदमले आक्रामक देशहरूसँग आर्थिक सम्बन्ध तोड्न खोज्छ र इयू प्रतिवन्धहरूको पूरक हो ।

(३१ जनवरीमा, लाटभियाका प्रधानमन्त्री इविका सिलिनाले उनको देशले रूस र बेलारुसबाट खाद्यान्न आयातमा प्रतिवन्ध लगाएर अरूका लागि उदाहरण बसाइरहेको उल्लेख गरे ।

पोल्याण्डका प्रधानमन्त्री डोनाल्ड टस्कले लाटभियाको उदाहरण पछ्याउँदै देशले रसियाबाट कृषि उत्पादनको आयातमा प्रतिवन्ध लगाउन सक्ने सम्भावनालाई अस्वीकार गरेका छैनन् । २९ फरवरीमा वार्सामा एक प्रेस सम्मेलनको क्रममा टस्कलाई उद्धृत गरे । विवरणहरू: पोल्याण्डका प्रधानमन्त्रीले पोल्याण्डमा आयात गरिएका रूसी र बेलारूसी कृषि उत्पादनहरूले पनि बजार विकृति निम्त्याउँछ, जसले गर्दा किसानहरू रिसाएको टिप्पणी गरे ।

"लाटभियाले रूसबाट (कृषि) उत्पादनहरूको आयातमा प्रतिवन्ध लागु गर्ने निर्णय गरेको छ । हामी लाटभियाको मामलाको विश्लेषण गर्नेछौं, र म पोल्याण्डले उपयुक्त पहल गर्नेछ भन्ने कुरालाई अस्वीकार गर्दिन," टस्कले थपे । टस्कले यो पनि भने युरोपेली युनियनले "पूर्वबाट खाद्यान्न उत्पादनहरूको आयात्को कुरा गर्दा राम्रो नियमहरूमा गम्भीरतापूर्वक ध्यान केन्द्रित गर्न आवश्यक छ ।'' (धेरैजसो युरोपेली देशहरू जस्तै, पोल्याण्डले हालैका हप्ताहरूमा किसानहरूको विरोधले समातेको छ, इयूको वातावरणीय नियमहरूको विरोध गर्दै र उनीहरूले के भनेका छन् कि युक्रेनले यसलाई व्यापार लाभहरू प्रदान गरेपछि अनुचित प्रतिस्पर्धा हो भनेका छन् ।

(गत हप्ता, लाटभियाली संसदले कम्तिमा जुलाई २०२५ सम्म रूस र बेलारुसबाट कृषि उत्पादनहरूको आयातमा अस्थायी प्रतिवन्ध पारित गऱ्यो । लाटभियाले भने यो कदमले आक्रामक देशहरूसँग आर्थिक सम्बन्ध तोड्न खोजेको छ र इयूका प्रतिवन्धहरूको पूरक छ ।

(यसअघि, लातभियाका प्रधानमन्त्री इविका सिलिनाले आफ्नो देशले रूस र बेलारुसबाट अनाज आयातमा प्रतिवन्ध लगाएर अरूका लागि उदाहरण बसाइरहेको उल्लेख गरे ।

पोल्याण्डमा १६० टन युक्रेनी अन्न तोडफोड भएपछि तनाव बढेको छ

रेल स्टेसनमा भएको घटना बढ्दो तीतो सीमापार विवादमा पछिल्लो हो

पोल्याण्डको ग्दान्स्कको बन्दरगाहमा जाने कोटोमियर्ज गाउँ नजिकै रेलका सामान

बोध्ने डब्बाबाट अन्नहरु झारेर खाली गरिएको देख्न सकिन्छ ।

पोल्याण्डको सीमामा भएको अन्न बोक्ने रेलगाडीमा तोडफोड गर्नेहरूले १६० टन युक्रेनी अन्न तोडफोड गरे, कृषि निर्यातमा बढ्दो कडा सीमापार विवादमा पछिल्लो सालमा विवादहरु चुलिदै आएको छ ।

उत्तरी पोल्याण्डको कोटोमियर्ज गाउँ नजिकै ट्रेयाकहरूमा मकैको आठ गाडाहरू फ्याँकिएको देखाएको छ, जसले युक्रेनका उप-प्रधानमन्त्रीलाई "दण्डहीनता र गैरजिम्मेवार''को कार्यको रूपमा निन्दा गर्न उत्प्रेरित गरेको छ ।

"यी तस्वीरहरूले १६० टन गहुँ नष्ट भएको युक्रेनी अन्न देखाएका छन् । अन्न ग्दान्स्कको बन्दरगाह र त्यसपछि अन्य देशहरूमा ट्रान्जिटमा थियो । "युक्रेनका उप-प्रधानमन्त्री ओलेक्जेण्डर कुब्राकोभले ट्वीटरमा पोस्ट गरेर जानकारी दिएका थिए ।

"पोलिश रेलवे स्टेशनहरूमा त्यसरी तोडफोडको चौथो घटना भएको बताए । दण्डहीनता र गैरजिम्मेवारीको चौथो केस हो ।

पछि, युक्रेनी राष्ट्रपति भोलोडिमिर जेलेन्स्कीले चेतावनी दिए : "यदि पोल्याण्डसँग सीमामा समस्या समाधान गर्ने कदमहरू फेला परेनन् भने, हामी हाम्रो व्यापारको रक्षा गर्नेछौं ।''

यसअघि युक्रेनसँगको पोल्याण्डको सीमामा रेलबाट खाद्यान्न फालिएको घटना भएको थियो ।

पोल्याण्डका किसानहरूले यस महिना युक्रेन र युरोपेली संघको वातावरणीय नियमहरूबाट अनुचित प्रतिस्पर्धा भएको भन्दै विरोध गरिरहेका छन् ।

तिनीहरूले युक्रेन र मोटरबाटोसँगको सीमानाहरू अवरुद्ध गरेका छन्, र युक्रेनी उत्पादनहरू, रेल गाडीहरूबाट खाली गरेका छन् ।

पोल्याण्डका कृषि मन्त्री चेस्लाव सिकिरस्कीले एक पत्रकार सम्मेलनमा भने, "हामीलाई थाहा छ कि फुत्किने दानाको रूप लिने विरोध प्रदर्शनहरू राम्रो होइनन् ।''

यद्यपि, उनले थपे, कहिलेकाहीं युक्रेनी पक्षबाट त्यस्ता घटनाहरूको प्रतिक्रिया धेरै टाढा जान्छ ।

पोल्याण्डका प्रधानमन्त्री डोनाल्ड टस्कले युक्रेनसँगको सिमाना क्रसिङहरू, साथै नजिकैका सडक र रेलमार्गहरूलाई महत्वपूर्ण पूर्वाधारको रूपमा वर्गीकृत गर्नेछन्, "शत प्रतिशत ग्यारेन्टी दिँदै, सैन्य र मानवीय सहायता युक्रेनी पक्षमा विना कुनै पहुँच पुग्नेछ । जेलेन्स्कीले किसानहरूको नाकावन्दी अन्त्य गर्न सीमामा आउन निमन्त्रणालाई जवाफ दिँदै थिए । यसलाई "राष्ट्रिय सुरक्षाको उपाय" भने ।

उत्तरी पोलिश सहर बाइडगोस्जकी पुलिस प्रवक्ता लिडिया कोवाल्स्काले रोयटर्सलाई बताइन् "विवरण र परिस्थितिको अनुसन्धान भइरहेको छ'' उनले रोयटर्सलाई बताइन् । "०९३० मा हामीले अन्न बाहिर निकालिएको रिपोर्ट प्राप्त गऱ्यौं ।''

कतिपयले रुसी गुप्तचरलाई पनि दोष लगाएका छन् ।

"युक्रेनी अन्नमा आक्रमणहरू रसियाको नेतृत्वमा उत्तेजकहरूले आयोजना गरेका हुन् । तिनीहरूको लक्ष्य पोल्याण्ड-युक्रेनी सम्बन्धलाई नष्ट गर्ने र पोल्याण्डलाई कमजोर पार्ने हो भन्ने कुरामा कुनै शंका छैन ।'' यसैकारण म बुझ्न सक्दिन किन कि पोलिश राज्यले यी एफएसबीका सम्पत्तिहरू पक्राउ गर्दैन वा अन्नबोक्ने रेलगाडी संरक्षण गर्दैन ।''

अरूले युक्रेनीहरूका लागि विरोधको दर्दनाक प्रकृतिलाई औंल्याएका छन्,

भारतको दोस्रो किसान आन्दोलन के चाहन्छन् भारतीय किसान ?

२६ फरवरी २०२४

भारतमा यतिबेला किसान आन्दोलन-२, चलिरहेको छ । मुख्यतया पञ्जाब, हरियाणा र पश्चिमी उत्तर प्रदेशका किसानहरूले तीन कृषि कानुनको विरोध गर्न दिल्लीमा घेरावन्दी गरेको दुई वर्षपछि, किसानहरू २१ फरवरी देखि फेरि केन्द्रीय सरकारको ढोकामा आएर प्रदर्शनी गर्न लागेको हो । दिल्लीलाई अर्को घेरावन्दीबाट रोक्न हरियाणा र दिल्लीका प्रहरीले किसानहरूलाई राष्ट्रिय राजधानीमा प्रवेश गर्नबाट रोक्न पञ्जाब, हरियाणा, र दिल्लीको बीचमा व्यापक सुरक्षा व्यवस्था र कडा पारिएको छ । किसानहरू प्रदर्शनको क्रममा प्रहरीले लगाएको बारहरुमा चढेका देखिन्छ ।

किसान आन्दोलन-२, चलिरहँदा मुख्यतया पञ्जाब, हरियाणा र पश्चिमी उत्तर प्रदेशका किसानहरूले दिल्ली घेरावन्दी गरेको झण्डै दुई वर्षपछि विरोध प्रदर्शनमा उत्रिएका हुन् ।झण्डै दुई वर्षको आन्दोलनपछि सरकारले स्विकारेको कृषि ऐन खारेज गर्ने मुख्य माग रहेको बताए पनि विगतको समयका जस्तो नभई यसपटक किसानहरूले केन्द्र सरकारसँग धेरै प्रकारका माग राखेका छन् । जुन उनीहरूले आफ्नो आर्थिक सक्षमताका लागि आवश्यक रहेको बताएका छन् ।

केन्द्रीय सरकारको टोलीसँगको चौथो चरणको वार्तामा, मन्त्रीहरूले भने कि सरकारी एजेन्सीहरूले किसानहरूसँग सम्झौता गरेपछि पाँच वर्षको लागि दाल, मकै र कपास खरिद गर्नेछन् ।

यद्यपि, किसान युनियनले यो प्रस्ताव अस्वीकार गऱ्यो र २१ फरवरीमा दिल्ली तर्फ किसान मार्च अगाडि बढाएको बताइएको छ ।

किसान मजदुर मोर्चाका नेता सर्वन सिंह पन्धेरले हरियाणासँगको पञ्जाबको सीमामा रहेको शम्भु सीमामा पत्रकारहरूलाई भनेको छ । "हामी सरकारलाई हाम्रो समस्या समाधान गर्न वा लगाएको बारहरु हटाउन र शान्तिपूर्ण रूपमा विरोध गर्न दिल्ली जान अनुमति दिन आग्रह गर्दछौं ।"

किसान मजदुर मोर्चाले "दिल्ली चलो" मार्चको नेतृत्व गरिरहेका एसकेएम (गैरराजनीतिक) संगठनका नेता जगजीत सिंह डल्लेवालले भने, 'हाम्रा दुई मञ्चमा छलफलपछि यो निर्णय भएको हो । केन्द्रको प्रस्ताव किसानको हितमा छैन र हामी यो प्रस्ताव अस्वीकार गर्छौं ।

पहिलेको विरोधमा, पञ्जाब, हरियाणा र पश्चिमी उत्तर प्रदेशका ४० बढी किसान संगठनहरू संयुक्त किसान मोर्चा (एसकेएम) अन्तर्गत आएका थिए । यस पटक त्यो छाता संगठनको एक अलग गुटले विरोधको नेतृत्व गरिरहेको छ । संयुक्त किसान मोर्चा (गैरराजनीतिक)ले किसानका प्रमुख नेताहरू बाहेक दर्शन पाल, जोगिन्दर सिंह उग्राहान, राकेश टिकैत, बलवीर सिंह राजेवाल र गुरनाम सिंह सी एसकेएम (गैरराजनीतिक)मा जगजीत सिंह डल्लेवालको नेतृत्वमा रहेको बीकेयू (डल्लेवाल) र सर्वण सिंह पन्धेरको नेतृत्वमा किसान मजदुर मोर्चा सहभागी छ । यसले १७ वटा कृषि संस्थाहरूको सहयोग रहेको दाबी गरेको छ । पञ्जाबका पन्धेर र, डल्लेवाल र हरियाणाका अभिमन्यु कोहर एसकेएम (गैरराजनीतिक)का सबैभन्दा बढी देखिने व्यक्तिहरु हुन् ।

अघिल्लो आन्दोलनको नेतृत्व गरेका ठूला किसान नेताहरु पर्ख र हेरको अवस्थामा छन् । पछाडि बस्न रोजेका एसकेएम नेताहरूको अडानले किसानहरु बिच गुटवन्दीको संकेत मानेको छ ।

खाप्स, जाट सामुदायिक संगठनहरूद्वारा उत्साह देखाइएको छ । जसले पहिलेको विरोध प्रदर्शनमा ठूलो भूमिका समेत खेलेको थियो । यद्यपि, खाप्सहरू पछिल्लो समय अलि ढिलो सक्रिय भएको थियो । मुख्यतयाः पञ्जाबका किसानहरूले विरोध शुरु गरे र दिल्लीको सीमानामा पुगे ।

आन्दोलनरत किसानका माग के छन् ?

यसअघिका आन्दोलनहरू सरकारले किसानको आम्दानी दोब्बर बनाउने सरकारको उद्देश्य हासिल गर्न, खुला बजारसँग जोडेर किसानलाई उचित मूल्य दिने वाचा गर्न, र सरकारले ल्याएको तीनवटा कृषि कानुनको विरुद्ध भएको हो । र, आन्दोलनरत किसानले नयाँ कानुनलाई निजी कम्पनीको दयामा राख्ने विषयलाई अस्वीकार गरेका थिए ।

यस पटकको मुख्य माग, जुन पहिलेको आन्दोलनका क्रममा कृषि कानुन खारेज बाहेक झण्डै दर्जन मागहरू राखेको छ । सबै बालीको न्यूनतम् समर्थन मूल्य (एमएसपी)को कानुनी ग्यारेन्टी,

कृषि लागत तथा मूल्य आयोगको सिफारिसका आधारमा सरकारले वर्षमा दुई पटक झण्डै दुई दर्जन वस्तुको एमएसपी निर्धारण गर्छ । (एमएसपी) अन्तर्गत अधिकांश बाली खरिद, पञ्जाब र हरियाणाबाट हुन्छ र मुख्यतया गहुँ र चामल उत्पादन हुन्छ । जसले सरकारको सार्वजनिक वितरण प्रणालीलाई समर्थन गर्दछ । किसानहरू प्रत्येक बालीमा एसएमपी ग्यारेन्टी गर्ने कानुन चाहन्छ ।

तर, विश्वव्यापी मूल्य, दबाब जस्ता कानुनी प्रतिवद्धताको माग रहेको छ ।

अर्को प्रमुख माग एमएस स्वामिनाथन समितिको कृषि सम्बन्धी सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्नु हो ।

हरित क्रान्तिका जनक भनेर चिनिने कृषि(वैज्ञानिक स्वामीनाथनलाई हालै भारत रत्नबाट सम्मानित गरिएको छ । समितिको मुख्य सिफारिसहरूमध्ये एउटा भनेको एमएसपीलाई उत्पादनको भारित औसत लागतभन्दा कम्तीमा ५० प्रतिशतमा बढाउनु हो ।

एमएस स्वामिनाथनः तपाईंले भारत रत्न पुरस्कार विजेता र हरित क्रान्तिको पिताको बारेमा जान्न आवश्यक छ

अन्य मागहरूमा उखुको राम्रो मूल्य पाउनु पर्ने, ६० वर्षभन्दा माथिका प्रत्येक किसानलाई मासिक १० हजार रुपैयाँ पेन्सन दिनुपर्ने, लखिमपुर खेरी घटनाका दोषीलाई कडा कारबाही र 'शहीदहरू'को सम्झनामा दिल्लीमा जग्गा उपलब्ध गराउनु पर्ने लगायत मागहरुलाई कार्यन्वयनमा ल्याउन जोडदिएका छन् ।

किसान आन्दोलनको रणनीति के छ ?

अघिल्लो किसान आन्दोलनले लाखौं किसानहरूको ठूलो परिचालन, भावनात्मक रूपमा चार्ज गरिएको वातावरण, व्यापक हिंसा र दिल्ली र वरपर बसोवास गर्ने व्यवसायहरू र बासिन्दाहरूलाई ठूलो आर्थिक क्षतिको साथै सामानको ढुवानीमा अवरोध भएको थियो ।

सरकारले उनीहरूलाई दिल्लीसम्मको प्रदर्शनलाई रोक्न किसानहरूसँग मिलेर छिटो समाधान गर्नुपर्ने मनसाय देखिन्छ । आन्दोलन लामोसमयसम्म नरहोस् भन्ने चाहेको देखिन्छ त्यसैले पञ्जाबका मुख्यमन्त्री भगवन्त मानले केन्द्र सरकार र किसान नेताहरूबीच मध्यस्थता गरेका थिए । अर्को बैठक आज साँझ चण्डीगढमा बस्ने भएको छ । सरकारले किसानसँग खुलेर कुरा गरिरहेको बताएको छ ।

यस पटकको आन्दोलनको नेतृत्व गर्ने छाता संगठन एसकेएम (गैरराजनीतिक)ले केन्द्र सरकारसँग वार्ता जारी रहने जनाएको छ । तर, दिल्ली चलो प्रर्दशनलाई भने स्थगित नगर्ने बताइएको छ ।

किसान संगठनहरू गुटवन्दीमा डुबेका बेला पनि जाट समुदायका संगठन खाप्सहरूले आन्दोलनलाई असर पुऱ्याउन दिएका छैनन् । रिपोर्ट अनुसार, दुई खाप्सहरूले किसानहरूलाई दिल्ली घेरावन्दी नगर्न र सरकारसँग वार्ता गर्न अपील समेत गरेका छन् । सोनीपतका एक खाप नेताले पहिलेको विरोध प्रदर्शनको क्रममा हरियाणाको सीमावर्ती जिल्लाका जनताले भोग्नुपरेको ठूलो नोक्सान र असुविधाको बारेमा कुरा गरे । जसले ठूलो संख्यामा व्यवसाय र उद्योग बन्द गर्नुपरेको थियो । त्यस्तै समस्या आउन सक्ने भएकाले समस्याको समाधान चाँडै होस् भन्न चाहान्छ ।

यस पटकको किसानको विरोध चर्को हुनसक्ने संकेत गरेको छ । कम सहभागिता, महिनौंमा बाली थन्काउने सिजन र लोकसभा चुनावका कारण किसानहरू गाउँ फर्किनु पर्ने हुनाले उनीहरू पछिल्लो समय जत्ति लामो नहुन सक्छन् । यद्यपि, प्रारम्भिक अवस्थामा तल्लो तहको विरोध भने महिनौं पछि पनि पूर्ण विकसित विरोधमा परिणत हुन सक्छ । टिकैत, उग्रान र राजेवाल जस्ता ठूला नेताहरू पनि आन्दोलनमा सहभागी छन् । धेरै कुरा केन्द्रको पहुँच र सुरक्षामा पनि निर्भर गर्दछ । यूपी गेट, सिंङ्घु, टिकरीमा किसानहरूको विरोध प्रदर्शन अघि दिल्ली जाने सबै सडकहरू सिल गरिएको छ ।

सरकारका प्रहरीहरुले सिङ्घी, टिकरी र यूपी गेटमा कंक्रीटको पर्खाल र काँडेतारहरू लगाएका छन् । तर किसानको विरोधको डरको बीचमा दिल्लीले सिमानाहरू बन्द गऱ्यो । एमएसपीलाई लम्ब्याउने गतिरोधमा चण्डीगढमा वार्ता असफल भयो । २०२०-२१ आन्दोलनको सम्झना दिलाउने ट्राफिक अराजकता । दिल्ली पुलिसले धारा १४४ लागु गऱ्यो, १०,००० अधिकारीहरू तैनाथ गऱ्यो, र बवाना स्टेडियमलाई अस्थायी जेलमा परिणत गऱ्यो । विशेषगरी पश्चिम उत्तर प्रदेशमा यात्रुहरू, विद्यार्थीहरू र सीमा यातायात अवरुद्ध गरे ।

सिङ्घु, टिकरी, र यूपी गेटमा दिल्लीको सिमाना सोमबार सिल गरिएको थियो । कंक्रीट पर्खाल र काँडे तारहरूले तिनीहरूलाई लगाइएको थियो । सुरक्षा अधिकारीहरूले किसानहरूलाई नयाँ विरोधको डरको बीचमा राजधानी प्रवेश गर्नबाट रोक्नको लागि तयारी गरे ।

यूपी गेटमा यात्रुहरूका लागि, तीन सीमानाहरूमध्ये सबैभन्दा व्यस्त सडकमा बार बनाएका छन् । २०२०-२१ किसान आन्दोलनको क्रममा वर्षभरको ट्राफिक अराजकताको सम्झनाहरू जगायो । दिल्ली-मेरठ एक्सप्रेसवे, प्रदर्शन स्थलमा परिणत भयो । सामान्य यातायात अवरोध भयो । चण्डीगढमा केन्द्रीय मन्त्रीहरू पियुष गोयल, अर्जुन मुण्डा र किसान नेताहरूबीच बेलुका भएको छलफल निष्कर्षमा पुग्न असफल भयो । न्यूनतम् समर्थन मूल्य एमएसपीको मुद्दामा गतिरोध जारी रह्यो, जसले किसानहरूको दिल्लीमा मार्चको बारेमा अनिश्चितता निम्त्यायो । सरकारले आफ्ना मागलाई गम्भीरतापूर्वक नलिएको भन्दै किसान प्रतिनिधिहरूले निराशा व्यक्त गरेका छन् ।

दिल्ली पुलिसले मंगलबारदेखि एक महिनाको लागि सिआरपीसीको धारा १४४ लागु गऱ्यो । लगभग १०, हजार सुरक्षा अधिकारीहरू तीनतिरको सीमानामा तैनाथ गरिएका थिए । बवाना रङ्गशालालाई अस्थायी कारागारमा परिणत गर्ने योजना प्राधिकरणको छ । ट्राफिक अवरोध बढ्ने अनुमान छ । चेकहरू र सम्भावित डाइभर्सन मार्गहरूमा समेत प्रहरी तैनाथ गरिएका छन् ।

यात्रु र विद्यार्थीहरूको लागि चिन्ता : लामो समयसम्म ट्राफिक अवरोधको सम्भावनाले चिन्ता बढाएका छन् । विशेष गरी बोर्ड परीक्षामा सहभागी हुने विद्यार्थीका अभिभावकहरूका लागि । अपराजिता दासगुप्ता, नोएडाको एक विद्यालयका निर्देशकले परीक्षा तालिकामा हुने सम्भावित अवरोधहरू हाइलाइट गरिन्, जसले कक्षा १० र १२ दुबै विद्यार्थीहरूलाई असर गर्छ । दिल्ली-नोएडा सिमानामा ट्राफिकले सोमबार सुस्त भएको अनुभव गरेको थियो । जाँच बढेको कारण । मंगलबारको अनुमानित जाँचको साथ, सीमा पार गर्न अझ बढी समय खर्च हुने अपेक्षा गरिएको छ । नोएडा पुलिसले यात्रुहरूलाई असुविधा कम गर्न मेट्रो प्रयोग गर्न सल्लाह दिएको छ ।

पश्चिम उत्तर प्रदेशको अवस्था : पञ्जाबको विपरीत, पश्चिमी उत्तर प्रदेशका किसान समूहहरूले अझै आफ्नो योजनालाई अन्तिम रूप दिन सकेका छैनन् । यस क्षेत्रमा परिचालनले गाजियाबाद र नोएडा जस्ता क्षेत्रहरूमा ट्राफिकमा उल्लेखनीय प्रभाव पार्नेछ । कतिपय समूहहरू अनिर्णित रहँदा, अरूले सडक अवरुद्धको वकालत नगरी किसानहरूलाई समर्थन जनाएका छन् । किसानको विरोधःके यो दिल्लीको अर्को घेरावन्दी हो कि या बेकारको विरोध ? भन्ने कुरा पनि उठेका छन् ।

पछिल्लो फरवरी ९ बाट कृषि कानूनको विरोधमा २०२०-२१ मा दिल्लीमा करिब दुई वर्षसम्म घेराबन्दी गरिसकेपछि, मुख्यतया पञ्जाब र हरियाणाका किसानहरूले फरवरी १३ मा ट्रेयाक्टरमा दिल्लीको लागि प्रदर्शन गर्ने योजना बनाइरहेका थिए । हरियाणा सरकारले रोक्नको लागि भारी व्यवस्था गरेको छ । पञ्जाबबाट हरियाणा प्रवेश गर्ने किसानहरू दिल्ली जाने बाटोमा ठूलो संख्यामा किसानहरू दिल्लीतिर लाग्ने सम्भावना रहेको संकेत गर्दछ । तर, केन्द्र सरकारले किसान नेताहरू र केही किसान संगठनहरूले दिल्लीलाई समर्थन नगरेपछि ।

किसानको योजना के छ ?

किसान संगठनहरू पञ्जाब र हरियाणामा 'दिल्ली चलो' प्रर्दशनीको आह्वानलाई सफल बनाउन परिचालन अभियानमा हुन् । उनीहरूले स्वामिनाथन आयोगका सिफारिसहरू कार्यान्वयन, किसान र कृषि मजदुरहरूलाई पेन्सन, कृषि ऋण माफी, प्रहरी मुद्दा फिर्ता र "न्याय''जस्ता अन्य धेरै मागहरूका साथै बालीहरूको न्यूनतम् समर्थन मूल्य (एमएसपी) ग्यारेन्टी गर्न कानुन बनाउन माग गरिरहेका छन् । लखिमपुर खेरी हिंसा पीडितहरुका लागि केन्द्र प्रतिवद्धता गरेको उनीहरुको दाबी छ ।

संयुक्त किसान मोर्चा (गैरराजनीतिक) नेता जगजीत सिंह डल्लेवालले "दिल्ली चलो" मार्चमा देशभरका २०० भन्दा बढी किसान युनियनहरू सहभागी हुने दाबी गरे । यी युनियनहरू संयुक्त किसान मोर्चा (गैरराजनीतिक) र किसान मजदूर मोर्चाका हिस्सा हुन् ।

कडा प्रतिक्रिया :

यस पटकको आन्दोलनको नेतृत्व गर्ने संगठन संयुक्त किसान मोर्चा (गैरराजनीतिक) यसअघि किसान आन्दोलनको नेतृत्व गर्ने निकाय संयुक्त किसान मोर्चाबाट अलग भएको गुट हो । यस पटक, संयुक्त किसान मोर्चाले आन्दोलनलाई सक्रिय रूपमा समर्थन गर्दैनन् जबकि धेरैले आफ्नो अडान स्पष्ट गर्न सकेका छैनन् ।

पहिलेको आन्दोलनमा प्रमुख भूमिका खेलेका किसान नेता गुरनाम सिंह चारुनीले एएनआईलाई भने, "मैले कुनै निमन्त्रणा पाएको छैन । मबाट कुनै सुझाव सोधिएको छैन । सहभागी किसानहरूले एसकेएम (संयुक्त किसान मोर्चा) वा एककेएमसँग पनि कुरा गरेनन् । मलाई केही संस्थाहरूले यो निर्णय आफैले लिएका छन् । एसकेएमले पनि सहभागी नहुने विज्ञप्ति जारी गरेको छ ।

जाट समुदायका जातीय संगठन खाप्सले पनि यसपटक आन्दोलनलाई समर्थन गर्न कम उत्सुक भएको बताइएको छ । एक प्रमुख खापका नेताले किसान संगठनहरूलाई दिल्ली घेरावन्दी नगर्न सुझाव दिएका छन् । उनले भने कि २०२०-२१ मा किसान आन्दोलनले व्यवसाय, यातायात र पसललाई ठूलो नोक्सान पुऱ्यायो र किसान संगठनहरूले दिल्ली घेरावन्दी गर्नुको सट्टा आफ्ना मागहरूबारे सरकारसँग कुरा गर्नुपर्छ ।

उत्तर प्रदेशमा समाजवादी पार्टीलाई छोडेर राष्ट्रिय लोकदल (आरएलडी)ले छिट्टै भाजपासँग गठवन्धन गर्ने अनुमान गरिएको छ । यदि यो भयो भने, यो आन्दोलनकारी किसान नेताहरूको लागि एक झटका हुनेछ किनभने पश्चिमी उत्तर प्रदेशका किसानहरूमा बलियो पकड छ जसले पहिलेको विरोधमा ठूलो संख्यामा भाग लिएका थिए । यदि आरएलडीले अर्को चुनावमा बीजेपीसँग गठबन्धन गऱ्यो भने, पश्चिम उत्तर प्रदेशबाट दिल्लीमा किसानहरूको उपस्थिति कम हुने सम्भावना छ । पश्चिमका प्रमुख नेता राकेश टिकैत र सरकारको द्विपक्षीय दृष्टिकोण त्यसप्रकार रहेको थियो ।

तीन केन्द्रीय मन्त्रीहरू, पियुष गोयल, नित्यानन्द राय र अर्जुन मुण्डा किसान नेताहरूसँग वार्ता गर्न बिहीबार चण्डीगढ गएका थिए । पञ्जाबका मुख्यमन्त्री भगवन्त मानले केन्द्र सरकार र किसान नेताहरूबीच मध्यस्थता गरिरहेका छन् । उनले कृषक नेताहरुलाई केन्द्र सरकारलाई किसानको माग स्वीकार गरी कार्यान्वयन गर्न मनाउने आश्वासन दिएका छन् ।

तीनै केन्द्रीय मन्त्री र किसानबीचको भेटपछि बैठकमा उपस्थित रहेका मानले धेरै विषयमा सहमति भइसकेको र छिट्टै अर्को बैठक हुने विश्वास व्यक्त गरे । "धेरै मागमा सहमति भएको थियो । त्यसमा पहिले आन्दोलनमा परेका किसानमाथि परेका मुद्दा फिर्ता लिने कुरा पनि समावेश छ । अर्को बैठकको सम्भावना पनि छ । किसान संगठनहरूले पनि आपसमा छलफल गर्ने बताएका छन् ।'' उसले रेपोलाई भन्यो ।

तर, जारी वार्ताका बावजुद किसान नेताहरूले फरवरी १३ मा दिल्ली जाने कुरामा जोड दिएकाले सरकारले कुनै मौका लिइरहेको छैन र दिल्ली सीमानाका साथै पञ्जाब-हरियाणा सीमामा कडा सुरक्षा व्यवस्था सुनिश्चित गरिरहेको छ ।

किसानहरूलाई कडा चेतावनीमा, हरियाणा(पञ्जाब सीमामा रहेको अम्बालामा प्रहरीले एक आधिकारिक प्रेस विज्ञाप्ति जारी गरेको छ, उनीहरूलाई विरोधमा भाग लिनबाट जोगिन आग्रह गरेको छ वा उनीहरूले "भारी नोक्सानको सामना गर्न सक्छ ।''

"सरकार/प्रशासनको अनुमतिविना यस ट्रेयाक्टर मार्चमा सहभागी हुन नहुन भनी सर्वसाधारणलाई सचेत गराइएको छ । विना अनुमति आन्दोलनमा सहभागी भएको पाइएमा अवज्ञा गरेमा कानुनी कारबाही हुने आशंका छ । प्रदर्शनकारीहरूले सरकारी सम्पत्ति र आम जनतालाई नोक्सान पुऱ्याउन सक्छ, । "एसपी जशनदीप सिंह रन्धावाले भने ।

यसैबीच, शम्भु सीमामा रहेको घग्गर नदीको पुलमा पञ्जाबका किसानलाई राज्य प्रवेश गर्न नदिन अम्बालाको जिल्ला प्रहरीले तयारी गरेको छ । यी तयारीहरूमा कंक्रीट ब्लक, टोल प्लाजासँग सम्बन्धित भवनको छतमा बालुवा भरिएका झोलाहरू, फलामका बारहरू, काँडेतार लगाएर ब्यारिकेडजस्ता फलामका फ्रेमहरू र शम्भु नाकामा अन्य उपायहरू समावेश छन् ।

यसपटक सरकारले किसान नेताहरुको बैंक खाता रोक्का गर्ने र उनीहरुको जग्गा समेत कब्जा गर्ने धम्की दिएको छ । अम्बालाको जिल्ला पुलिसले दिल्लीको विरोध ऱ्यालीको आयोजनामा सक्रिय रूपमा भाग लिइरहेका धेरै किसान नेताहरू र किसानहरूलाई नोटिस जारी गरेको छ । सरकारी सम्पत्तिमा क्षति पुगेमा कानूनको व्यवस्थालाई उल्लेख गर्दै निजको जग्गा र बैंक खाता जफत गरी असुली गरिने सूचनामा उल्लेख छ ।

दिल्ली मार्चको बारेमा किसान संगठनहरूमा विभाजित, खाप पञ्चायतहरूको प्रतिक्रिया र केन्द्र सरकारको प्रारम्भिक अनुमानबीच, यस पटकको विरोध फिक्का हुनसक्छ । तर, कडा सुरक्षा प्रबन्ध र किसानहरूलाई प्रहरीले जारी गरेको कडा चेतावनीले सरकारले तैपनि समस्याको अपेक्षा गरेको संकेत गर्दछ । ऱ्याली (अप्रिलमा आम चुनाव र फसल काट्ने सिजन आउँदै गर्दा, किसानहरूले दिल्लीको लामो घेरावन्दी गर्ने सम्भावना कम छ ।

'दिल्ली चलो' चैत ६ गतेदेखि शुरु हुनेछ, आन्दोलनकारी नेता सर्वनसिंह पन्धेरले चैत ३ गते भने, 'पञ्जाब र हरियाणाका किसान

खनौरी र शम्भु सीमानामा बस्नेछन्, ट्र्याक्टर र ट्रलीविना हामी अगाडि बढ्न सक्दैनौं । दिल्ली तर्फ मार्च गर्ने हाम्रो निर्णय परिवर्तन गऱ्यौं । सरकारले सडकहरू नखुलेसम्म पर्खनेछौं । हामीले अन्य राज्यका किसानहरूलाई मार्च ट मा रेल, बस वा अन्य कुनै पनि सवारी साधन प्रयोग गरेर दिल्ली तर्फ मार्च गर्न आग्रह गरेका छौं । सर्वान सिंह पन्धेरले भने ।

किसानहरूले अर्को हप्ता 'दिल्ली चलो' ऱ्याली गर्ने योजना बनाएका हुन् ।

न्यूनतम् समर्थन मूल्य (एमएसपी)को कानुनी प्रतिवद्धता र स्वामीनाथन आयोगका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्न लगायतका मागहरू पूरा गर्न दबाव दिन, २१ फरवरीमा 'दिल्ली चलो' ऱ्याली आन्दोलनमा भाग लिने तयारीमा रहेका किसान संगठनहरूलाई नोटिसमा चेतावनी दिइएको छ ।

हरियाणा पुलिसले बिहीबार किसानहरूलाई अनुमति विना अर्को हप्ता दिल्लीमा नियोजित मार्चमा भाग नलिन चेतावनी दिएको छ । पीटीआईका अनुसार सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुऱ्याएमा प्रहरीले उनीहरूलाई कडा कारबाही गर्ने चेतावनी दिएको छ ।

न्यूनतम समर्थन मूल्य (एमएसपी) को कानूनी प्रतिवद्धता र स्वामीनाथन आयोगका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्न लगायतका मागहरू पूरा गर्न दबाब दिन १३ मार्चमा 'दिल्ली चलो' आन्दोलनमा भाग लिने तयारीमा रहेका किसान संगठनहरूलाई नोटिसमा चेतावनी दिइएको हुन् ।

अहिलेसम्म, कुनै पनि किसान संगठनले विरोधको लागि कुनै अनुमति मागेको छैन, अम्बाला एसपी जशनदीप सिंह रन्धावाले भने ।

संयुक्त किसान मोर्चा (गैरराजनीतिक) र किसान मजदुर मोर्चाले आफ्ना मागहरू स्वीकार गर्न केन्द्रलाई दबाव दिन किसानहरूले फरवरी २३ मा दिल्लीसम्म मार्च गर्ने घोषणा गरेका थिए ।

'दिल्ली चलो' मार्चमा देशभरका २०० भन्दा बढी किसान युनियनहरू सहभागी हुनेछन् । विना अनुमति आन्दोलनमा सहभागी भएको पाइएमा कानुनी कारबाही गरिने रन्धावाले बताए । आन्दोलनकारीले सार्वजनिक सम्पत्तिमा क्षति पुऱ्याए सार्वजनिक सम्पत्ति नोक्सान रोकथाम ऐनअन्तर्गत कडा कारबाही गरिने रन्धावाले बताए ।

आन्दोलनकारीको सम्पत्ति जफत र बैंक खाता जफत गरेर सरकारी सम्पत्तिमा भएको नोक्सानीको पनि क्षतिपूर्ति गरिने उनले बताए अम्बालाको शम्भु सीमामा प्रदर्शनकारीहरूलाई दिल्लीतर्फ जानबाट रोक्न प्रहरीले कंक्रीट ब्लक, काँडे तार, बालुवाका थैलाहरू, ब्यारिकेडहरू र अन्य वस्तुहरू पहिले नै भण्डार गरिसकेको छ । अम्बाला पुलिसका शीर्ष अधिकारीहरूले हरियाणा-पञ्जाब सीमा नजिकैको शम्भु टोल प्लाजामा किसानहरूलाई रोक्नको लागि गरिएको व्यवस्थाको अध्ययन गरे । न्यूनतम समर्थन मूल्य (एमएसपी)को कानूनी ग्यारेन्टी बाहेक, किसानहरूले स्वामीनाथन आयोगका सिफारिसहरू कार्यान्वयन गर्न, किसान र खेत मजदुरहरूलाई पेन्सन, कृषि ऋण माफी, प्रहरी मुद्दा फिर्ता र लखिमपुर खेरी हिंसा पीडितहरूलाई "न्याय" को माग गर्दै छन् । २०२० मा, पञ्जाब र अम्बालाको छेउछाउका क्षेत्रहरूबाट ठूलो संख्यामा किसानहरू शम्भु सीमामा भेला भए र दिल्ली तर्फ जानका लागि पुलिस अवरोधहरू तोडे ।

मुख्यतया पञ्जाब, हरियाणा र उत्तर प्रदेशका किसानहरूले दिल्लीको सीमा नाका सिंघु, टिकरी र गाजीपुरमा (तीनवटा अब खारेज गरिएको कृषि कानूनको विरुद्धमा एक वर्ष लामो विरोध प्रदर्शन गरे ।

भूमि सुधार मन्त्रालयको आग्रहः

काठमाडौं फागुन १७ गते भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको तर्फबाट सह-सचिव गणेशप्रसाद भट्टले एक समिति गठन गरेको छ । समितिमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, दाङ्गका सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी, भूमिसुधार तथा मालपोत

कार्यालय घोराही, दाङ्गका प्रमुख मालपोत अधिकृत तथा गुठी संस्थान र स्वर्गद्वारी आश्रमका १/१ जना प्रतिनिधि सदस्य रहेका छन् । समितिले समस्याको वस्तुस्थिति, यस विषयसंग सम्बन्धित सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट विगतमा भएको आदेश, संघर्षरत पक्षको माग र अन्य सम्वद्ध पक्षसँगको छलफलको आधारमा विद्यमान समस्या समाधानको लागि मन्त्रालयलाई कानूनसम्मत, व्यवहारिक र कार्यान्वयनयोग्य सुझावहरू प्रस्तुत गर्नेछ । यस परिप्रेक्ष्यमा आन्दोलनका पूर्व निर्धारित सबै कार्यक्रमहरु स्थगित गरी संघर्षरत पक्षका आधिकारिक प्रतिनिधिहरू मन्त्रालयबाट गठित समितिसँग वार्तामा बसी छलफल एवम् सम्वादबाटै वर्तमान समस्याको समाधानको लागि अग्रसर हुन संघर्षरत पक्षलाई मन्त्रालय हार्दिक आव्हान गर्दछ ।

प्रेस विज्ञाप्ति जारि गरि सम्बन्धित निकायलाई गम्भीर ध्यानाकर्षण गरेको छ ।

प्रेस विज्ञप्तिमा भनिएको छ स्वर्गद्वारी गुठी पीडित मोही किसान संघर्ष समितिसँग वार्ताको लागि समिति गठन गरि स्वर्गद्वारी गुठी पीडित मोही किसान संघर्ष समितिबाट विगत केही दिनदेखि दाङ्गको घोराहीमा भइरहेको आन्दोलनप्रति भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ । यस विषयप्रति संवेदनशीलता देखाउँदै मन्त्रालयले स्वर्गद्वारी आश्रम प्यूठानको नाममा दर्ताश्रेस्ता कायम भई दाङ्गमा रहेको जग्गामा आश्रम र संघर्ष समिति बीचको समस्या समाधानको लागि ठोस पहल थालिसकेको छ । यसको लागि मन्त्रालयले जनाएको छ । मन्त्रालयका सह(सचिव श्री कृष्णप्रसाद सापकोटाको संयोजकत्वमा पाँच सदस्यीय

आम्दानी दोब्बर गर्न भारतीय सरकारलाई किसानका चर्को दबाव

लेखक : निखिल हेनरी, दिल्ली र अरविन्द छाब्रा, हरियाणा
१३ फरवरी २०२४

भारतमा आफूले फलाएको अन्नबालीले उचित मूल्य पाउनुपर्ने मागसहित विभिन्न राज्यका किसानहरू प्रदर्शन गर्दै दिल्लीतिर अघि बढेका छन् । उनीहरूलाई रोक्न भारतीय प्रहरीले बिभिन्न ठाउँमा अश्रुग्याँस प्रहार गरेको थिए ।

उनीहरूले शान्तिपूर्वक हरियाणा हुँदै दिल्ली जान खोजेको तर आफूहरूलाई त्यसो गर्न नदिइएको बताएका छन् ।

सीमामा प्रहरी र प्रदर्शनकारीबीच झडपहरू भएको विवरण प्राप्त भएको थिए । त्यहाँको अवस्था तनावपूर्ण रहेको बताइएको छ ।

किसानहरूले आफ्नो माग पूरा नहुञ्जेल दिल्लीमा प्रदर्शन गर्ने बताएका छन् ।

किसानहरूलाई दिल्लीमा प्रवेश गर्न नदिन

सन् २०२० मा पनि किसानहरूले दिल्लीको सीमामा कैयौं दिनसम्म धर्ना दिएका थिए । त्यसबेला उनीहरूले एउटा विवादित कृषि कानुनको विरोध गरेका थिए ।

झण्डै एक वर्ष चलेको उक्त आन्दोलनमा कैयौं सहभागीको ज्यान गएको थियो । सरकारले कृषि सम्बन्धी विवादित कानुन फिर्ता लिएपछि बल्ल किसानहरूले आन्दोलन फिर्ता लिएका थिए ।

अहिले किसानहरू पुनः आफ्ना माग पूरा नभएको भन्दै सडकमा आएका हुन् ।

प्रहरीले हरियाणा र पञ्जाबको सीमामा प्रदर्शनकारीहरूमाथि अश्रुग्याँस प्रहर गरेको थियो ।

(भारतमा विवादित कृषि कानुनहरू फिर्ता लिइएको ७ महिनापछि किसानहरू नयाँ प्रदर्शनको तयारीमा लागेका हुन् (भारत किसान आन्दोलन : प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले कसरी भारतीय किसानहरूको आक्रोश बुझ्न सकेनन् । विरोध प्रदर्शन गर्न हिँडेका अधिकांश किसान पञ्जाब प्रान्तका छन् ।

सुरक्षाकर्मीहरूले राजधानी दिल्लीसँग जोडिएको सीमा तीनतिर बन्द गरिदिएका छन् ।

कडाई :

कृषकहरूको प्रदर्शनलाई लक्षित गर्दै प्रहरीले दिल्लीसँग जोडिएका सीमा तीनतिर बन्द गरिदिएको छ ।

सन् २०२० मा किसानको प्रदर्शनका कारण छिमेकी राज्यहरूलाई जोड्ने राष्ट्रिय राजमार्गहरू बन्द भएका थिए । यसपालि त्यस्तो हुन नदिन प्रहरीले सीमा बन्द गरिदिएको हो ।

बाटो बन्द गरिएकाले दिल्लीमा ठाउँ-ठाउँमा ट्राफिक जाम समेत भएका थिए ।

प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको सरकारका निम्ति किसानहरूको आन्दोलनलाई एउटा ठूलो चुनौतीका रूपमा हेरिएको छ ।

कृषक संगठनका नेताहरू तथा संघीय सरकारका मन्त्रीहरूबीच दुई चरणको वार्ता भएको थियो । तर वार्ताबाट कुनै समाधान ननिस्किएपछि किसानहरू फेरि आन्दोलनमा होमिएका हुन् ।

(जाडोमा पानीको फोहरा र अश्रुँग्याँस सहँदै भारतीय किसानहरू आन्दोलनमा ४ डिसेम्बर २०२०मा (दिल्लीको सडकमा हजारौं किसानको असन्तोष ३० नोभेम्बर २०१८मा मागहरू राखेर आन्दोलनमा होमिएका थिए ।

माग के हुन् ?

कृषकहरूले कृषि उपजको न्यूनतम् मूल्य निर्धारण गरी त्यसको सुनिश्चितता गर्न सरकारसँग माग गरेका छन् ।

त्यसलाई न्यूनतम् समर्थन मूल्य अर्थात् एमएसपी भन्ने गरिन्छ ।

एमएसपीले कृषकलाई तोकिएको न्यूनतम् मूल्यमा आफ्ना उत्पादनहरू सरकारी स्वामित्वका थोक बजार वा मण्डीमा बिक्री गर्न पाउने प्रत्याभूति दिन्छ ।

उनीहरूले आफ्नो आम्दानी दोब्बर बनाउने प्रतिवद्धता सरकारले पूरा नगरेको भन्दै त्यो तत्काल पूरा हुनुपर्ने माग पनि राखेका छन् ।

दिल्ली प्रवेश गर्ने सीमास्थित राजमार्गहरूमा ठूलो संख्यामा सुरक्षाकर्मीहरू परिचालित छन् ।

-एमएसपीमा खरिदको ग्यारेन्टी गर्नुपर्ने र त्यसको सूचना जारी गर्नुपर्ने ।

-स्वामिनाथन आयोगको प्रतिवेदन लागु गर्नुपर्ने । य कृषकलाई लागत खर्चको ५० प्रतिशत नाफा दिनुपर्ने

-किसानको ऋण मिनाह गर्नुपर्ने

-किसान आन्दोलनका क्रममा दर्ता भएका मुद्दा फिर्ता लिनुपर्ने ।

-कृषकलाई भारत सरकारले चलाएको एउटा रोजगारीसम्बन्धी योजनाअन्तर्गत वर्षमा २०० दिन रोजगारी दिनुपर्ने र दैनिक ज्याला ७०० भारु बनाउनुपर्ने ।

-ऋण मिनाहाको माग गर्दै हजारौं कृषक दिल्लीमा२९ नोभेम्बर २०१८ मा ।

-भारतले गहुँ निर्यात रोक्दा विश्वबजारमा कस्तो असर ५ जुन २०२२ भाजपाका लागि चुनौती थपिएको थियो । भारतमा केही महिनापछि निर्वाचन हुन लागेको छ । प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) फेरि तेस्रो कार्यकाल सत्तामा रहने प्रयासमा छ । यही बेला कृषकहरूले आन्दोलन शुरु गरेका छन् ।

भारतमा किसानहरू प्रभावशाली मतदाता

बाँकी ......१४ पृष्ठमा

अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)को केन्द्रीय सचिवालय दोस्रो विस्तारित बैठकद्वारा पारित समसामयिक प्रस्तावहरू

जोतभोग गरिरहेका जमिन ऐन-कानुन संशोधन गरी किसानहरूको नाममा दर्ता गरियोस् । अव्यवस्थित बसोबासीले तिर्नुपर्ने दस्तुर अत्यधिक र अन्यायपूर्ण भएकोले घटाउने व्यवस्था गरियोस् ।

१. यो बैठक साम्राज्यवादीहरूको उक्साहटमा शुरु भएको रुस-युक्रेन युद्धको विरोध गर्दै तत्काल युद्धविराम गरी रक्तपात रोक्न र वार्ताद्वारा समस्या समाधान गर्न जोडदार माग गर्दछ ।

२. यो बैठक प्यालेस्टाइनमाथि भइरहेको इजरायली सैन्य हमलाको तीव्र निन्दा तथा भत्सना गर्दछ ।

१३ हजारभन्दा धेरै बालबालिकासहित २९ हजार भन्दा धेरै निहत्था प्यालेस्टाइनी जनताको हत्या गर्ने, विद्यालय, अस्पताल, धार्मिक स्थल लगायतका भौतिक संरचनामाथि आक्रमण गर्ने, खाद्यान्न, पानी र स्वास्थ्य सामग्रीसहितका राहतका सामग्री लैजान अवरोध गर्ने इजरायली अमानवीय हर्कतको विरोध गर्दै प्यालेस्टाइनी जनतामाथिको बर्बर दमनका लागि आर्थिक तथा सामरिक सहयोग गर्ने सबै साम्राज्यवादी मुलुकहरूको हर्कतको समेत जोडदार विरोध गर्दै तत्काल युद्धविराम गरी वार्ताद्वारा समस्याको समाधान गर्न माग गर्दछौं । हामी प्यालेस्टाइनको स्वतन्त्रता तथा प्यालेस्टाइनी जनताको प्रतिरोध संघर्षको पक्षमा दृढ समर्थन तथा ऐक्यवद्धता जाहेर गर्दछौं ।

३. हामी युरोपका फ्रान्स, स्पेन, इटाली, पोल्याण्ड लगायतका देशहरूमा नवउदारवादी नीतिहरूको विरुद्धमा चलिरहेको किसान संघर्षका साथै छिमेकी देश भारतका पञ्जाब, हरियाणा लगायतका विभिन्न राज्यका किसानहरूले कृषि उपजको न्यूनतम् समर्थन मूल्य लगायतका किसानहरूको हक, हित र अधिकारका लागि चलाइरहेको संघर्षको पक्षमा हार्दिक ऐक्यवद्धता जाहेर गर्दछौं ।

४. हामी उत्पादन र स्वामित्वका आधारमा किसानहरूलाई वर्गीकरण गरी 'किसान परिचय पत्र'

उपलब्ध गराउन र सोही परिचय पत्रका आधारमा किसानहरूलाई आवश्यक सेवा, सुविधा र अनुदान उपलब्ध गराउन जोडदार माग गर्दछौं । कृषिको अनुदानमा हुने भ्रष्टाचार र अनियमितताको अन्त्य गर्न माग गर्दछौं ।

५. हामी भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी, स्वबासी, बेनिस्सा

र छुट दर्ता लगायतका किसानका समस्या तत्काल समाधान गर्न जोडदार माग गर्दछौं । सिंगै जिल्ला र स्थानीय तहहरूलाई संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्र तोकिएकोले नकरात्मक सूचीभित्र परेका र फिल्डबुकमा वन, बुट्यान तथा सार्वजनिक क्षेत्र जनिएका तर पुस्तौं पुस्तादेखि किसानहरूले

६. पर्सा, धादिङ, नुवाकोट, रसुवा, काभ्रे, दोलखा, सिन्धुपाल्चोक, गोरखा, नवलपरासी, पाल्पा, दाङ, सल्यान, दैलेख लगायतका जिल्लाको गुठीको समस्या समाधान गरियोस् । वास्तविक जोताहा किसानलाई जग्गा उपलब्ध गराइयोस् ।

७. लघुवित्तीय संस्थाबाट उत्पीडनमा परेका जनताको समस्य समाधान गरियोस् । राष्ट्र बैंकद्वारा जारी निर्देशिका पालना नगर्ने लघुवित्तहरूलाई कडा कारबाही गरियोस् । किसानमुखी, उत्पादनमुखी र गरिबमुखी मौद्रिक नीति जारी गरियोस् ।

८. मिटरब्याज तथा अनुचित लेनदेनबारे छानबिन गर्न गठित आयोगको प्रतिवेदन तत्काल लागु गरियोस् । वडा कार्यालयबाट मिटरब्याजीहरूले एकल रूपमा वा जबरजस्ती गरिब किसानहरूका तमसुकलाई प्रमाणित गराउने कार्य अविलम्ब रोकियोस् । त्यस्ता कार्यमा संलग्न वडा कार्यालयका पदाधिकारीहरू र मिटरब्याजीहरूलाई कडा कारबाही गरियोस् । ९. सहकारीको रकम दुरुपयोग गर्ने सहकारी सञ्चालकहरूलाई कडा कारबाही गरियोस् । वचत तथा ऋण सहकारीहरूलाई कडाइका साथ नियमन गरियोस् । उत्पादनमूलक र रोजगारी सिर्जना गर्ने सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने व्यवस्था गरियोस् ।

१०. किसानहरूको दूधको रकम तत्काल भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरियोस् । भुक्तानी नगर्ने डेरी र डेरी सञ्चालकहरूलाई कडा कारबाही गरियोस् । भारत लगायतका मुलुकबाट दूध, घ्यु, नौनी लगायतका दुग्धजन्य पदार्थको आयातमा अविलम्ब रोक लगाइयोस् ।

११. उखु उत्पादक किसानहरूको रकम भुक्तानी नगर्ने चिनी मिलहरूलाई कडा कार्बाही गरी किसानहरूको रकम यथाशक्य छिटो भुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरियोस् । बिरगञ्ज चिनी कारखाना र लुम्बिनी चिनी कारखाना पुनः सञ्चालन गरियोस् ।

१२. बारा जिल्लाको गडहलका तत्कालीन सामन्त(जमिन्दार गम्भीरा साह र उनका परिवारको नाममा रहेको ११ सय विघाभन्दा धेरै जमिनमा हालसम्म पनि हदबन्दी लागु नगरिएकोले अबिलम्ब हदबन्दी लागु गरियोस् । जालसाजीपूर्ण तरिकाले कटाइएका मोहीहरूको हक स्थापित गरियोस् । हदवन्दीभन्दा बढीको जमिन भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी, अव्यवस्थित बसोबासीलाई उपलब्ध गराइयोस् ।

१३. रुपन्देही जिल्लाको बुटवल महानगरपालिका, सुद्धोधन, सियारी र

सैनामैना नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरू पर्ने मोतीपुरका किसानहरूले पुस्तौं पुस्तादेखि जोतभोग गरिरहेको जमिनसमेत समेटेर औद्योगिक क्षेत्र घोषणा गरिएकोमा किसानहरूले आवादसमोत गरेको जमिन कटाई बाँकी रहेको जग्गामा मात्र औद्योगिक क्षेत्र घोषणा गरियोस् ।

१४. ललितपुर जिल्लाको गोदावरी नगरपालिका वडा नं. ३ मा किसानहरूले पुस्तौदेखि आवादकमोत गरेको जमिनलाई समेत अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्रलाई दिइएकोले किसानहरूको जग्गा सम्मेलन केन्द्रबाट कटाई किसानहरूलाई उपलब्ध गराइयोस् ।

१५. तीन वटै तहका सरकारहरूले विकास निर्माणका नाममा सडक निर्माणलाई मात्र प्राथमिकतामा राखी बजेट खर्च गरेकोले किसानका लागि आवश्यक बजार, कुलो, नहर, दुध चिलिङ सेन्टर, तरकारी फलफूल बजार, संकलन केन्द्र, शीत भण्डार (कोल्ड स्टोर), नर्सरी जस्ता कृषिका पूर्वाधार निर्माणका कार्यक्रम बनाई बजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था गरियोस् ।

१६. कालीमाटी तरकारी तथा फलफूल बजार विकास समितिको गठन आदेश अविलम्ब संशोधन गरी वजार विकास समितिको अध्यक्ष र अन्य सदस्यहरू उत्पादक किसानहरूबाट नियुक्त हुने व्यवस्था गरियोस् । स्टलहरू भाडामा लगाउने प्रक्रियालाई किसानमुखी र पारदर्शी बनाई कडाइका साथ नियमन गरियोस् ।

१७. सिँचाइ, माछापालन, दुध चिलिङ सेन्टर र कोल्ड स्टोर आदिमा प्रयोग गरिने विद्युतका लागि अलग्गै विद्युत मिटर जडान गरी ५०% विद्युत महसुल मिनाहा गरियोस् । माछालाई उद्योगको रूपमा नभई कृषि व्यवसायको रूपमा राखियोस् ।

१८. दुध, तरकारी, फलफूल, कफी, उखु, माछा, चिया, रबर, जडिबुटी उत्पादक किसान संघ लगायतका विषयगत किसान संघहरूले उठाएका मागहरू पूरा गरियोस्

१९. जैविक विविधतामा आधारित पर्यावरणीय कृषि (एग्रिइकोलोजी)लाई प्रवर्द्धन गरियोस् । विषादीमा आधारित कृषि उत्पादन र त्यसको असरबाट वातावरण र मानव स्वास्थ्यलाई जोगाउने ठोस कार्यक्रम बनाई लागु गरियोस् ।

२०. आगामी वर्षलाई 'कृषि लगानी वर्ष'को रूपमा मनाउने प्रधानमन्त्रीको घोषणालाई सफल बनाउन ठोस कार्यक्रमसहित बजेट विनियोजन गरियोस् ।

२१. ६ किसान संगठनहरूद्वारा प्रधानमन्त्रीलाई बुझाइएका ६५ बुँदे मागहरू अविलम्ब पूरा गरियोस् ।

२२. कृषि ऐन र खाद्य सम्प्रभुता नियमावली अविलम्ब जारी गरियोस् । खाद्य सम्प्रभुतासहितको समृद्ध र विकसित नयाँ नेपाल निर्माण गर्ने ठोस कार्यक्रमसहित आत्मनिर्भर कृषि अर्थतन्त्रसहितको समाजवादी अर्थतन्त्र निर्माणको दिशाउन्मुख वजेट तथा कार्यक्रमहरू घोषणा गरियोस् ।

चित्रबहादुर श्रेष्ठ

अध्यक्ष

अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र

दूध उत्पादन किसानहरुको माग पूरा गर्नु : राकृस महासंघ

काठमाडौं राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघका अध्यक्ष पञ्चकाजी श्रेष्ठले प्रेस विज्ञाप्ति प्रकाशित गरि दुग्ध किसानलाई अप्ठेरो नपार्न आग्रह गरको छ ।

दूध तथा दूधजन्य पदार्थ उत्पादक किसानहरुले पटक पटक भोग्नु परेको समस्याप्रति महासंघको गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ । देशमा दैनिक ६५ देखि ७० लाख लिटर दूध उत्पादन हुने देखाएको छ । दूध उत्पादनमा करिब ३० लाख घरधुरी किसान संलग्न रहदै आएका छन् । नेपाल दूधमा आत्मनिर्भर पनि दूधको उत्पादन अधिकांश ग्रामीण भेगमा नै हुने गरेको छ । औपचारिक तथा अनौपचारिक रुपमा हुने दूधको कारोवारबाट ग्रामीण अर्थतन्त्रमा भएको शहरी क्षेत्रबाट नगद प्रवाह हुने र ग्रामीण अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउनका साथै आर्थिक ग्रामको न्यायोचित वितरणमा समेत प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउँदै आइरहेको छ । भारतीय बजारबाट आउने दूधको कच्चा पदार्थको आयातलाई रोक्न किसानलाई भुक्तानी गर्न बाँकी समर्थन मूल्यमा दुध बिक्रीको वातावरण बनाउन उत्पादक किसानहरुको छाता संगठन राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघ सरकारलाई नीतिगत र व्यवहारगत रुपमा अग्रसर भई दिगो समाधानको लागि बारम्बारको अनुरोध गर्दै आएको छ । तर सरकारको नीतिगत तदारुकता र व्यवस्थापकीय कमजोरीको कारण दूध र दुग्धजन्य पदार्थको उत्पादन र बजारीकरणमा बारम्बार देखिने समस्या उत्पादक किसान, उपभोक्ता सामाजिक क्षेत्र र व्यवसायी समेत र निरास बनाउदै छ । द्वारा दैनिक ५ देखि ६ साख लिटर दूध वितरण हुन सकिरहेको छैन भने डिडिसि गाय दूध खरिद गर्ने ठूला कम्पनी समेत ग्रामो समयदेखि भुक्तानी दिन बाँकी रहेको छ । भुक्तानी दिन बाँकी रहेको रकम अर्व पुगिसकेको छ । यसै वर्ष स्किन रोगको महामारीका कारण ६९००० हजारभन्दा मरेको १२ लाख २६ हजार १८० पशुहरु सीमित भई किसानहरूको करिव ७ अर्व भन्दा बढी छ ।

प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा हुने दूध उत्पादनहरू आयात गर्न खर्च हुने पैसा घरे उत्पादन प्रयोग गर्न सकिने पैसा हो । ग्रामीण क्षेत्रमा दूधको समुचित भण्डारण, प्रशोधन, दुवानीको व्यवस्थामा जोड दिई पशुपालनलाई प्रोत्साहन गर्न राज्यको दायित्व हो । यसकारण दुग्धजन्य पदार्थको बाँकी रकम यथाशीघ्र भुक्तानी गरी आगामी दिनमा नियमित भुक्तानीको सुनिश्चित प्रबन्ध मिलाउन, किसानको उत्पादित दूध खरीद गरी दुग्ध पदार्थ उत्पादन हुने कारखानाहरुको सुचार सञ्चालन गर्न, खाद्य सामग्रीमा दुग्ध पदार्थ प्रवर्द्धन गर्नका साथै दूधजन्य कच्चा दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रुपमा हुने आयात बन्द गर्न नेपाल सरकारसमक्ष यस महासंघ जोडदार माग गर्दछ

पञ्चकाजी श्रेष्ठ

अध्यक्ष

राष्ट्रिय कार्य समिति, काठमाडौ

तिनीहरूलाई होलोडोमोरसँग जोड्दै, सोभियत कृषि सामूहिकीकरणको कारणले गर्दा १९३० शताब्दीको अनिकाल संज्ञा दिए । पूर्वी युरोपेली प्रजातन्त्र केन्द्रका वरिष्ठ सल्लाहकार एरियाना गिकले ट्वीटरमा लेखे : "म युक्रेनको लागि विशुद्ध प्रतिकात्मक रुपमा पनि यो कत्तिको स्वास्थ छ भनेर व्यक्त गर्न शुरु गर्न सक्दिन ।"

"मस्कोको १९३२/३३ युक्रेनी जनताको होलोडोमर नरसंहार, कृत्रिम अनिकाल थियो । रुसीहरूले युक्रेनी अन्न पनि फ्याँक्यो, "उनले थपे रुसीहरूलाई दोष लगाएका थिए ।

दुग्ध विकास संस्थानले पुऱ्याएको योगदान नबिर्सनु : विज्ञहरू

दुग्ध विकास संस्थानले जुनसुकै परिस्थितिमा समेत आफ्नो उद्देश्य परिपूर्ति गर्न दैनिक कार्यहरु सञ्चालन गरिरहेको अवगत नै छ। दूध उत्पादन किसानहरुको मेरुदण्डको रुपमा रहेको यस संस्थानले देशको जटिल परिस्थितिहरु भुकम्प नाकाबन्दी, बन्दाबन्दी लकडाउन जस्ता परिस्थितिमा ३६५ दिन नै किसानहरुबाट दूध खरिद गरी बजारको माग अनुरुप दुध तथा दुग्ध पदार्थहरु बिक्री वितरण गरिरहेको तथा हालका दिनमा आफ्नो क्षमता भन्दा बढि संकलन गरी मिल्क होलीडे हुन नदिई संकलित दूधलाई मखन र पाउडर बनाई भण्डारण गरी दैनिक रुपमा किसानबाट उत्पादित दूध खेर जान नदिई रहेको व्यहोरा सर्वविद्धितै छ।

दुग्ध विकास संस्थानमा क्रियासिल संघ, संगठनहरु स्थापना काल देखी नै संस्थानको शुद्धिकरण र कर्मचारीहरुको वृति विकासमा समर्पित रहेको विद्धितै छ। संस्थानमा आई पर्ने हरेक चुनौतिहरुको संयुक्त रुपमा सामना गरिरहेको संघ संगठनहरू र संस्थानमा हुने विकृति र विसंगतिको विषयलाई निरन्तर रूपमा खबरदारी गरिरहेका छौं हामी ट्रेड युनियनहरुले मिति २०८० फागुन ४ गते संस्थानको कार्य सम्पादनको शिलसिलामा आफ्नो कार्य कक्षमा कार्य गरीरहेका संस्थानका महाप्रबन्धक ज्यूमाथी केही अज्ञात उत्पन्न व्यक्तिहरुले आफुलाई किसान महासंघ सदस्य भनि झूठा विवरण टिपाई नियोजित रुपमा गुण्डागदी शैलीमा भएको सांघातिक आक्रमणप्रति हामी संस्थानमा क्रियाशिल तिनवटै ट्रेड युनियनहरु उक्त घटनाको घोर निन्दा र भर्सना गर्दछौं। साथै उक्त आक्रमणमा संलग्नलाई कडा भन्दा कडा कारवाही गर्न सम्बन्धित निकाय समक्ष जोडदार माग गर्दछौं।

केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लि. नेपालले दुग्ध उत्पादक कृषकहरुले दूध बिक्री बापत पाउनुपर्ने रकम भुक्तानी लगायत ११ बुँदे माग सहित २०८० मंसीर २८ गते देखि आन्दोलनका कार्यक्रम घोषणा गरेकोमा नेपाल सरकार, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका माननीय मन्त्री, सचिव, सह-सचिव, राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डका कार्यकारी निर्देशक, दुग्ध विकास संस्थानको अध्यक्ष तथा महाप्रबन्धक, डेरी उद्योग संघका अध्यक्ष, नेपाल डेरी एशोसिएसनका अध्यक्ष लगायतका सरोकारवाला निकायबीच पटक पटक भएको छलफल पश्चात दुग्ध उत्पादक कृषकहरुलाई भुक्तानी गर्नु पर्ने बाँकी बक्यौता रकम पौष मसान्तभित्र अधिकतम् भुक्तानी गरीसक्ने र बाँकी रकम माघ मसान्तसम्म भुक्तानी गरि नियमित गर्ने, हाल कृषकबाट लिइरहेको दूधको परिमाण नघटाई निरन्तर दूध संकलन गर्ने र अन्य मागको हकमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयमा भएको छलफलमा मन्त्रालय सकारात्मक रहेको हुँदा निरन्तर छलफल गरी मागहरु पुरा गर्ने गरी मिति २०८० मंसीर २६ गते सहमति भएको सम्झौता अनुरुप कार्यान्वयन नभएको हुँदा यसको गम्भिर ध्यानाकर्षण भएको छ। नेपाल सरकार, कृषि मन्त्री, प्रधानमन्त्री, सचिव, राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्ड, दुग्ध विकास संस्थान, डेरी उद्योग संघ, नेपाल डेरी एशोसिएसन लगायत निकायहरुसँग पटक-पटक छलफल तथा वार्ता पश्चात पनि समस्या हालको अवस्थामा पनि ज्यूँका त्यूँ रहेकाले अब आन्दोलनको कुनै विकल्प हामी माझ तत् तत् निकायले नराखेको हुँदा तपसिलका समस्याहरुलाई तुरुन्त समाधान गर्न गराउनका लागि ध्यानाकर्षण गराइन्छ।

तपसिल :

१. दुग्ध किसानहरुको सरकारी स्वामित्वमा रहेको डि.डि.सी. लगायतका अन्य डेरी उद्योगीहरुले विगत ५ महिना अघिदेखि रहेको ६ अर्ब भन्दा बढीको भुक्तानी वक्यौता यथासिघ्र भुक्तानी गरियोस्।

२. हाल किसानले भोगिराखेका मिल्क होलिडे तुरुन्त रोकियोस्।

३. अनियमित आयातित दुग्धजन्य पदार्थहरुलाई पूर्ण बन्द गराई स्टक रहेका दुग्धजन्य पदार्थ नेपाल सरकारको कुटनितिक पहलद्धारा अन्तर्राष्ट्रिय बजार अविलम्ब बिक्री गर्ने व्यवस्था गरीयोस्।

४. दुग्ध किसानहरुलाई यस पेशामा जोगाइराख्न कृषिकर्जामा अनुदान कार्यक्रम विगतका वर्षहरुमा झैं यथासिघ्र उपलब्ध गरियोस्।

५. लागत मूल्य घटाउने कार्यक्रमहरु विगतमा दिइदै आएको दूध लिटर अनुदान कम्तीमा रु.५ सबै प्रदेशमा सबै किसानले पाउनेगरी लागु गर्ने र पशुआहारा पशु औषधि लगायत पशुपालनसँग सम्बन्धित वस्तुका मूल्य राज्यले अविलम्ब नियन्त्रण गरियोस्।

६. विमा कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखी विमाको रकम उपलब्ध गरी विगतका विमा रकम भुक्तानी सहज बनाइयोस्।

७. निर्यातित दुग्धजन्य पदार्थहरुमा अनुदानको व्यवस्था अविलम्ब गरियोस्।

८. दूध तथा दुग्ध पदार्थ निर्यातको लागि खोरेत लगायत रोग मुक्त घोषण गरियोस्।उल्लेखित विषयहरुलाई यथासिघ्र कार्यान्वयनका लागि नेपाल सरकार सम्बन्धित मन्त्रालय र निकायहरुको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौं। अन्यथा किसानका उल्लेखित मागमा वेवास्ता गरे मिति २०८० फागुन १४ गते देखि देशव्यापी रुपमा तल उल्लेखित आन्दोलन कार्यक्रम गर्ने घोषणा गरिएको कुरा यस विज्ञप्ती मार्फत जानकारी गराउँदछौं।

बाँकी .... पृष्ठमा

दुग्ध क्षेत्रको दीर्घकालीन समाधान खोज्न सरोकारवालको जोड

काठमाडौ फागुन ११, दुग्ध क्षेत्रका समस्याका दीर्घकालीन समाधान खोजिनुपर्नेमा विज्ञहरुले जोड दिएका छन्। दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको मूल्यवृद्धिलाई नै समस्या समाधानका मुख्य अस्त्र ठान्ने गलत प्रवृत्तिका कारण नै दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको आन्तरिक खपत घट्नुका साथै निर्यातमा समेत प्रभावित भएको विज्ञ तथा सरोकारवालाको जोड छ।

नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ अन्तर्गत कृषि उद्यम केन्द्रको सहयोग र एसोसिएसन अफ नेपाली एग्रीकल्चरल जर्नालिष्ट(अनाज)सँगको सहकार्यमा नेपाल डेरी एसोसिएसनद्धारा शुक्रबार राजधानीमा आयोजित वर्तमान अवस्थामा दुग्ध क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधान सम्बन्धी सरोकारबालाबीच अन्तरक्रिया यस्तो सुझाएका हुन्।

राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डका कार्यकारी निर्देशक डा.राजेन्द्र प्रसाद यादवले कतिपय डेरी व्यवसायीकै कारण दुग्ध क्षेत्रका समस्या समाधान हुन नसकेको बताउनु भयो। दुग्ध तथा दुग्धजन्य पदार्थको गुणस्तर, विविधिकरण र बजारीकरणमा व्यवसायीतर्फबाट खासै पहल र प्रयास नभएको उहाँको भनाई थियो।

कार्यकारी निर्देशक यादवले "अन्य क्षेत्रको तुलनामा नेपाल क्षेत्र धेरै मर्यादित व्यवस्थित छ, अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ तर पनि समस्या किन आइरहेका छन् भने व्यवसायीमा दूरदृष्टि भएन, इमान्दारिता देखिएन। यहाँ समाधानभन्दा पनि किसानका नाममा राजनीति हुने गरेको छ। गुणस्तर, बजारीकरण र विविधिकरणमा चासो दिइएन।" दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थ खपत बढाउन व्यवसायी(व्यवसायीबीच पनि सम्बन्ध विस्तार गर्न हुनुपर्नेमा यादवको जोड छ। उहाँले भन्नुभयो, "गुणस्तरमा किन ध्यान दिइएन ? किन यहाँका तारे होटलहरुमा स्वदेशी दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थ खपत छैन ? यस्ता काम सरकारले गर्ने होइन, व्यवसायी आफैले गर्नुपर्ने काम हो। अर्को कुरा सरकारले त नीतिगत सहजीकरण गर्ने हो, गरिरहेकै छ।"डेरीविज्ञ तथा कतिपय डेरी व्यवसायीलेसमेत दुग्ध क्षेत्रको समस्या समाधानका लागि मूल्यवृद्धि नभई उत्पादन लागत घटाउनुपर्नेमा जोड दिएका छन्।

दुग्ध विकास संस्थानका पूर्व महाप्रबन्धक सियाराम प्रसाद सिंह, अजवलाल यादव, डेरीविज्ञ नारायण श्रेष्ठले पनि दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको उत्पादन लागत घटाएर गुणस्तरमा ध्यान दिएमा आन्तरिक खपत पनि बढ्ने र निर्यात सम्भावना पनि बढ्ने बताए। छिमेकी मुलुक भारतभन्दा नेपालमा मूल्य प्रतिलिटर १३ रुपैयाँ महँगो रहेको उनीहरुको भनाई थियो।

एसोसिएसनका पूर्व अध्यक्ष सुमित केडियाले सरकारले अनुदान दिएमा नेपालबाट दुध तथा दुग्धजन्य पदार्थ बंगलादेश निर्यात सम्भावना रहेको बताउनुभयो। भारत बंगलादेश, श्रीलंकालगायतमा निर्यात सम्भावना हुँदा हुँदै पनि बढी भएकै कारण निर्यात गर्न नसकिएको उहाँको भनाई थियो। दुग्धजन्य पदार्थ बिक्री नभएकै कारण किसानलाई भुक्तानी दिन नसकिएको भन्दै उहाँले सरकारले सहुलियत कर्जा उपलब्ध गराएमा किसानलाई भुक्तानी दिन डेरी व्यवसायी तयार रहेको पनि बताए।

केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ नेपालका अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद सापकोटा, पशुपक्षी पालन सहकारी संघका अध्यक्ष बाबुराम अधिकारी र पशु सेवा विभागका पूर्व महानिर्देशक डा.लोकनाथ पौडेलले भने किसानको भुक्तानीमा ढिलाई गरिए दुग्ध क्षेत्र झनै संकटमा पर्ने भन्दै तत्काल भुक्तानी व्यवस्था मिलाउन आग्रह गरेका छन्।

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सह-सचिव सम्झना कुमारी काफ्लेले हाल दुग्ध क्षेत्रमा भईरहेको समस्याको सबै मिलेर समाधानमा लाग्नुपर्ने बताउनुभयो। कृषि उद्यम केन्द्रका अध्यक्ष डिबी बस्नेतले डेरी क्षेत्रको समस्या समाधानका लागि नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ र कृषि उद्यम केन्द्रले पहल गर्ने बताउनुभयो।

नेपाल डेरी एसोसिएसनका अध्यक्ष प्रल्हाद दाहालले पछिल्लो समय दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको बजार प्रवर्द्धनका लागि एसोसिएसनले पनि विभिन्न प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएको बताउनुभयो। एसोसिएसनले दूध तथा दुग्धजन्य पदार्थको खपत बढाउन सेना, प्रहरीका खाना र विद्यार्थीको खाजामा अनिवार्यरुपमा दूध दुग्धजन्य पदार्थ समावेश गरिनुपर्ने माग गर्दै आएको छ भने सरकार पनि उक्त व्यवस्था कार्यन्वयनको क्रममा रहेको जनाएको छ।

दूध व्यवसायी र मन्त्रालय बिच सम्झौता काठमाडौं फागुन २४ गते कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय र नेपाल दुग्ध उत्पादक सहकारी संघ लि बिचमा सम्झौता भएको छ।

दूध बिक्री गरेवापत दुग्ध उद्योगबाट पाउनुपर्ने रकम लामो समयदेखि रोकिएकाले उक्त रकम भुक्तानीको माग राखी २०८० फागुन ८ गतेदेखि विभिन्न किसिमबाट आन्दोलनका कार्यक्रम गरिरहेको परिप्रेक्षमा नेपाल सरकार, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका माननीय मन्त्रीज्यूको समुस्थितिमा दुग्ध विकास संस्थान, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संस्था लि.नेपाल, नेपाल डेरी एसोसियसन, डेरी उद्योग संघका प्रतिनिधि र कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सचिव बीच किसानका मागहरु पूरा गर्ने सम्बन्धमा देहाय बमोजिम सहमति गरियो। साथै केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लि.

बाँकी .... १५ पृष्ठमा

लघुवित्त समस्या समाधान गर्न आग्रह

मिति :२०८०/११/०४

प्रेस विज्ञप्ति

हामी अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र), अखिल नेपाल ट्रेड युनियन महासंघ (अन्टुफ), नेपाल दलित मुक्ति मोर्चा र अखिल नेपाल सुकुम्वासी संघको लघुवित्तीय संस्थाहरूको शोषण र अत्याचारबाट पीडित जनसमुदायको संघर्षबारे गम्भीर ध्यानाकर्षण भएको छ। हामी लघुवित्त तथा वित्तीय शोषण विरूद्धको संघर्ष समिति नेपालको न्यायपूर्ण संघर्षको पक्षमा दृढ ऐक्यवद्धता जाहेर गर्दछौं र नेपाल सरकारसमक्ष निम्न मागहरू प्रस्तुत गर्दै यी मागहरू अविलम्ब पूरा गर्न जोडदार माग गर्दछौं :

१. लघुवित्त पीडितहरूका मागहरू यथाशीघ्र सम्वोधन गरियोस्। गिरफ्तार गरिएका लघुवित्त तथा वित्तीय शोषण विरूद्धको संघर्ष समिति नेपालका सम्पूर्ण अभियन्ताहरूलाई विनाशर्त अविलम्ब रिहाइ गरियोस्।

२. मणिराम ज्ञवालीसहित आमरण अनसनमा बसेका लघुवित्तीय संस्था पीडितहरूसँगको वार्तापश्चात नेपाल सरकारले गठन गरेको तर समस्या समाधानमा कुनै पहल नगरेको असक्षम, गैरजिम्मेवार र अकर्मण्य वार्ता समिति तत्काल भंग गरी नयाँ उच्चस्तरीय वार्ता समिति गठन गरियोस्।

३. नेपाल सरकारले लघुवित्त सम्बन्धी समस्या समाधान गर्न गठन गरेको वार्ता समितिमा आफ्नो प्रतिनिधि समेत नपठाउने र लघुवित्तहरूलाई नियमन नगरी लाखौं जनतालाई पीडित बनाई हजारौं जनतालाई सडकमा आउन वाध्य बनाउने नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर र अन्य पदाधिकारीलाई अविलम्ब बर्खास्त गरियोस्।

४. राष्ट्रिय आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गर्दै समाजवादको आधार तयार गर्ने जनपक्षीय र गरिबमुखी मौद्रिक नीति जारी गरियोस्।

५. लघुवित्तहरूले लगाउने ब्याजदर १ अंकमा झारियोस्। लघुवित्तहरूले चक्रिय ब्याज र हर्जानाको नाममा मासिक ३६% भन्दा बढी ब्याज लगाउने कार्य अविलम्ब रोकियोस् र लघुवित्तको नाममा चलाइएको संस्थागत मिटरव्याजको धन्दा बन्द गरियोस्।

६. लघुवित्तहरूबाट कालो सूची (कर्जा सूचना केन्द्र)मा नाम राखिएका सबैको नाम तत्काल हटाई धितो लिलामी प्रक्रिया रोकियोस्।

७. लघुवित्तबाट लिएको ऋणको कोरोनाकालदेखि हालसम्मको सम्पूर्ण ब्याज र हर्जाना मिनाहा गरियोस्। बाँकी साँवा चुक्ता गर्न बढीमा ५ वर्षको अवधि दिई ऋणको पुनर्तालिकीकरण (नयाँ किस्ता जारी) गरियोस्।

८. नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशिका पालना नगर्ने लघुवित्तहरूलाई अविलम्ब कडा कारबाही गरियोस्।

हार्दिक क्रान्तिकारी अभिवादनसहित।

चित्रबहादुर श्रेष्ठ
अध्यक्ष
अखिल नेपाल किसान महासंघ (क्रान्तिकारी केन्द्र)
मिति: २०८०/११/१५
जगतबहादुर सिम्खडा
अध्यक्ष
अखिल नेपाल ट्रेड युनियन महासंघ (अन्टुफ)
दलजित श्रीपाइली
अध्यक्ष
नेपाल दलित मुक्ति मोर्चा
अमर परियार
अध्यक्ष
अखिल नेपाल सुकुम्वासी संघ

आम्दानी दोब्बर गर्न ....

हुन्। विज्ञहरूका अनुसार सरकारले चुनावअघि किसानहरूलाई बेवास्ता गर्न सक्ने अवस्था छैन।सोमवार संघीय मन्त्रीहरूले कृषक सङ्गठनका नेताहरूसँग छ घण्टा लामो वार्ता गरेका थिए।

त्यस क्रममा सन् २०२० को आन्दोलनका क्रममा प्रदर्शनकारीहरूमाथि लगाइएका मुद्दाहरू फिर्ता लिने लगायतका विषयमा दुबै पक्ष सहमत भएको बताइएको छ।

-भारतको चिनी निर्यात प्रतिबन्धले नेपालमा के प्रभाव पर्ला २७ मई २०२२

-भारतमा मूल्य अकासिएपछि 'नेपालबाट गोलभँडा तस्करी'१७ जुलाई २०२३

तर न्यूनतम समर्थत मूल्यमा सहमति हुन सकेको छैन।

सन् २०२१ मा कृषि कानुनहरू खारेज भएपछि सरकारले सबै कृषि उत्पादनहरूको समर्थन मूल्य सुनिश्चित गर्ने उपायहरू खोज्न एउटा समिति स्थापना गर्ने बताएको थियो।

तर उक्त समितिले हालसम्म प्रतिवेदन बुझाउन सकेको छैन।

कतै काँडेतार, कतै इन्टरनेट बन्द।

बाटो बन्द गरिएको वा मोडिएको हुनाले दिल्लीमा ठाउँ-ठाउँमा ट्राफिक जाम भयो।

प्रदर्शनकारीहरूलाई राजधानी प्रवेश गर्न नदिन अधिकारीहरूले विभिन्न ठाउँमा काँडेतार लगाएका छन्। प्रहरीले दिल्ली र छिमेकी उत्तर प्रदेश तथा हरियाणा राज्यबीचको सीमासहित सहरभित्र ठूलो संख्यामा मानिसहरूलाई भेला हुन निषेध गरेको छ।

दूध विकास ......

१. मिति २०८० फागुन ८, ९, १० र ११ गते जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघ संस्थाहरुको बैठक बस्ने, व्यापक भेला गर्ने, प्रचार प्रसार गर्ने गराउने, राजनीति पार्टी विभिन्न किसान संघ(संगठनहरुलाई जानकारी तथा सहयोगको लागि आव्हान गर्ने।

२. २०८० फागुन १४ र १५ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघको अगुवाइमा विहान १० देखि १२ बजेसम्म २ घण्टा धर्ना, विरोध तथा ज्ञापन पत्र बुझाउने।

३. २०८० फागुन १७ गते जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघहरुको नेतृत्वमा बिहान १० देखि १२ बजेसम्म २ घण्टा राजमार्ग तथा सम्भावित सडक मार्गहरुमा शान्तिपूर्ण चक्काजाम गर्ने।

४.२०८० फागुन २१ गते देखि माइतीघर मण्डलामा धर्ना तथा विरोध प्रदर्शन माग पूरा नभएसम्म निरन्तर गर्ने।

नोटः काठमाडौको आन्दोलनमा आउँदा खाना, बस्न र यातायतको सम्पूर्ण व्यवस्थापन सम्बन्धित संघ र संस्थाहरुले नै व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ र केन्द्रीय सञ्चालकहरूले आ(आफनो जिल्ला र क्षेत्रहरुमा आन्दोलनलाई प्रभावकारी बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने।

धानबाली उत्पादनको प्रारम्भिक अनुमान

मिति २०८०/०९/२२

चालु आ.ब.२०८०/८१को धानबालीको उत्पादन अनुमान सम्बन्धि प्रेस विज्ञप्ती कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयबाट हरेक आर्थिक वर्ष जस्तै चालु आ.ब.को धानबालीको उत्पादन सम्बन्धी प्रारम्भिक अनुमानहरु संलग्न चार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। सातै प्रदेशका कृषिसँग सम्बन्धित मन्त्रालयहरुबाट जिल्लागत रुपमा प्राप्त भएका प्रारम्भिक आँकडा, ICIMOD सँगको सहकार्यमा Satellite Image को प्रयोगबाट प्राप्त तराईका जिल्लाहरुमा लगाईएको मुख्य धान बालीको क्षेत्रफल, चालु आ.ब.मा भएको रोपाईंको आंकडालाई प्रमुख आधार मानी धानबालीको उत्पादन अनुमान तयार गरिएको छ।

चालु आ.ब.मा धानको कुल उत्पादन गत आ.व. भन्दा ४.३३ प्रतिशतले बृद्धी भई ५७ लाख २४ हजार २ सय ३४ मेट्रिक टन पुगेको छ जुन विगत चार वर्षको औषत उत्पादनको तुलनामा ५.०८ प्रतिशतले बढि हो। कुल धानबाली भित्र्याइएको क्षेत्रफल गत आ.व को तुलनामा ०.६१ अर्थात ८ हजार ८ सय हेक्टरले कमी भई १४ लाख ३८ हजार ९ सय ८९ हेक्टर कायम हुन पुगेको छ। यो क्षेत्रफल गत चार आ.व.को औषत क्षेत्रफलको तुलनामा १.७३ प्रतिशतले कम हो। धानबालीको औषत उत्पादकत्व गत आ.व.को तुलनामा ४.९७ प्रतिशतले वृद्धिभई ३.९८ मेट्रिक टन प्रति हेक्टर पुगेको छ जुन गत चार वर्षको औषत उत्पादकत्व भन्दा ६.९२ प्रतिशतले बढी हो।

चालु आ.व.मा धानको उत्पादन कोशी प्रदेशमा उच्च रहेको छ भने कर्णाली प्रदेशमा न्यून रहेको छ। चालु आ.व.मा उत्पादकत्व तर्फ कोशी प्रदेश ४.४३ मे. टन् प्रति हेक्टर सहित अग्र स्थानमा रहन गयो भने मधेश प्रदेश ३.४९ मे.टन् प्रति हेक्टर मे. टनमा सिमित भई न्यून् स्थानमा रहन पुग्यो। मुख्य धानको तुलनामा विगतका आ. व. मा जस्तै चैते धानको उत्पादकत्व उच्च कायम रहेको छ। गत आ.व.को तुलनामा उत्पादन र उत्पादकत्वका वृद्धिका हिसाबले लुम्बिनी प्रदेश अग्रस्थानमा रहन पुग्यो भने मधेश प्रदेश ऋणात्मक रहन पुगेको छ।

चालु आ.व.मा धान उत्पादन वृद्धि हुनुमा उन्नत बिउको उपलब्धता र प्रयोग, रोग किराको प्रकोपमा कमी, बाढी पहिरोबाट धान बालीमा पर्न जाने नकरात्मक असरमा कमी, मलखादको उपलब्धतामा आएको सुधार, कृषि औजार र प्रविधिको प्रयोग र मौसमी अनुकुलतालाई लिइएको छ। मधेश प्रदेशका केही जिल्लाहरुमा धान रोप्ने समयमा पर्याप्त वर्षा नभएको कारणले समग्र मधेश प्रदेशको उत्पादन र उत्पादकत्वमा गत आ.व.को तुलनामा ह्रास आएको छ।

दूध क्षेत्रको …….

नेपालले घोषणा गरेको आन्दोलनका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरु हाललाई स्थगन गर्ने सहमति समेत गरिएको जनाएको छ।

१.दुग्ध उत्पादक कृषकहरुलाई दुध बिक्री गरे वापत पाउनुपर्ने रकम निरन्तरता दिदै २०८० पौष मसान्तसम्मको रकमको भुक्तानी प्रत्येक उद्योगीहरुले यही २०८० साल चैत्र २१ सम्म गरिसक्ने।

२.प्रत्येक उद्योगले सहकारीबाट खरीद गरिरहेको दूधको परिमाणलाई नघटाई मिल्क होलिड नहुने गरी निरन्तर खरीद गरिरहने।

३.दुग्ध उद्योगीहरुले दूध तथा दुग्ध पदार्थ निर्यातका लागि कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले आवश्यक समन्वय गर्ने साथै दूध तथा दुग्ध पदार्थहरुको निर्यात प्रवर्द्धन सम्बन्धी विषयहरु नेपाल सरकारको आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गर्ने।

४.नेपाल सरकारले पशुपालक किसानहरुलाई दिईरहेको कृषि तथा पशुपन्छी बीमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने।

५. केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लि. नेपालले राखेका अन्य मागहरु सम्वोधन गर्न पहल गर्ने।

अमर बहादुर कुँवर
अध्यक्ष, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लि.
कृष्णप्रसाद सापकोटा
वरिष्ठ उपाध्यक्ष, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघ लि.
रामप्रसाद आचार्य
महासचिव, केन्द्रिय दुग्ध सहकारी संघ लि.
प्रल्हाद दाहाल
अध्यक्ष, नेपाल डेरी एसोसियसन
सुमित केडिया, पूर्व अध्यक्ष, नेपाल डेरी एसोसियसन,
राजकुमार दाहाल, अध्यक्ष, डेरी उद्योग संघ छ.। अरनिको राजभण्डारी,
पूर्व अध्यक्ष, डेरी उद्योग संघ
रेवती रमण पौडेल,
सचिव, कृ.त.प.विकास मन्त्रालय
डा. सूर्यप्रसाद पौडेल,
सह(सचिव, कृ.त.प.विकास मन्त्रालय
डा. बालक चौधरी, कार्यकारी निर्देशक, रा.दु.वि.बोर्ड डा.उमेश दाहाल महानिर्देशक, पशु सेवा विभाग
श्री राजेन्द्रप्रसाद अधिकारी
उप महाप्रबन्धक, दुग्ध विकास संस्थान
मितिः २०८० फाल्गुण १९

कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालय,को विषयगत निर्णयहरू

विषयगत निर्णयहरू

विषयगत समिति बैठकको प्रेस नोट

मिति २०८०।०९।२४ मा "संघ, प्रदेश र स्थानीय तह (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७" मा व्यवस्था भएको विषयगत समितिको आठौ बैठक कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालय, सिंहदरबारमा सम्पन्न भएको छ। उक्त बैठकको अध्यक्षता माननीय मन्त्री डा.वेदुराम भुसाल, कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयबाट भएको थियो भने गण्डकी, बागमती, लुम्बिनी र कर्णाली प्रदेशका माननीय कृषि मन्त्रीहरु, कृषि तथा पशुपंक्षी बिकास मन्त्रालयका सचिव डा. गोविन्द प्रसाद शर्मा, डा.रेवती रमण पौडेल, सातै प्रदेशका कृषि सचिवहरु, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदका प्रतिनिधि लगायत मन्त्रालय र मातहतका कर्मचारीहरुको उपस्तिथी रहेको थियो।

बैठकमा विगतमा भएका विषयगत समिति बैठकका निर्णयहरु कार्यान्वयनको समीक्षा गरिनुका साथै कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालयका सह(सचिब डा.राजेन्द्र प्रसाद मिश्रले मन्त्रालयको तर्फबाट कृषि क्षेत्रमा लगानीको अवस्थाको विश्लेषणका साथै आगामी आ.व.को वजेट तथा कार्यक्रम तयारी तथा प्राथमिकताका क्षेत्र सम्बन्धमा प्रस्तुत गर्नु भएको थियो भने प्रदेशका सचिवहरुले प्रदेशका प्राथमिकता, ऐन कानूनको निर्माणको अवस्था, सञ्चालित महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरुको जानकारीका साथै प्रदेशमा कृषि क्षेत्रको विद्यमान चुनौतीका विषयमा प्रस्तुत गर्नु भएको थियो।

बैठकका मुख्य एजेण्डामा सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको पुस १० को सम्वोधन अनुसारको कृषि क्षेत्रमा 'लगानी दशक घोषणा' को पूर्वतयारीका सम्बन्धमा छलफल भएको थियो भने कृषि क्षेत्रका राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक महत्व तथा प्राथमिकताहरु र सोको हालसम्मको अवस्था, चैते धानबाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन, रासायनिक मलखादको व्यवस्थापन, बिक्री वितरण तथा सहज उपलब्धता, बाँझो जमिन उपयोग, छाडा पशु तथा वन्यजन्तु नियन्त्रण, बाली तथा पशुपन्छीजन्य रोग(किराहरु तथा सम्भावित महामारी/प्रकोप नियन्त्रण तथा भ्याक्सिनको प्रयोग, न्युनतम् समर्थन मूल्य, कृषि तथा पशुपन्छीको बीमा आदिका लागि आवश्यक उत्पादन लागत संकलन, कृषि तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापनमा एकरुपता कायम गर्ने, "संघ, प्रदेश र स्थानीय तह कृषि क्षेत्र समन्वय सम्बन्धी कार्यप्रकृया २०८०" को कार्यान्वयन लगायत रहेको थियो। यसका साथै विभिन्न आयोजना कार्यान्वयनमा सहजीकरण, "सुन्तला" लाई "राष्ट्रिय फलफूल" घोषणाको तयारीका विषयमा छलफल भएको थियो।

बैठकमा प्रदेशका मन्त्रिज्युहरुले आफ्नो धारणा राख्ने क्रममा प्रदेशले लिएका नीतिगत व्यवस्थाका बारेमा जानकारी गराउँदै कृषि अनुदानलाई व्यवस्थित गर्न तथा प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न उत्पादनमा आधारित अनुदानका साथै कृषि कर्जाको सहज उपलब्धतामा जोड दिनु पर्ने, छाडा पशु व्यवस्थापन, वन्यजन्तुको व्यवस्थापन एबम बाँझो जमिनमा खेति गर्ने विषय लगानी दशकको प्रस्तावमा समेत प्राथमिकतामा राखिनु पर्ने विषय उठान गर्नु भएको थियो। यसका साथै बाली तथा पशुपन्छीजन्य रोग(किराहरु तथा सम्भावित महामारी/प्रकोप नियन्त्रण गर्न आन्तरिक क्वारेनटाइनको आवश्यकता, प्राविधिक जनशक्तिको अपर्याप्तता तथा विद्यमान जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि एवम् बाह्य भ्रमण, निर्माण भएका बजार तथा शीतघरहरुको सञ्चालन तथा नियमन, अनुसन्धान निकायसँगको समन्वय, सिँचित क्षेत्र विस्तार, प्राङ्गारिक मलको उपयोग तथा माटोको गुणस्तर सुधार जस्ता विषय महत्वका साथ उठान भएका थिए भने कृषक सूचिकरणको प्रक्रियालाई थप व्यवस्थित बनाउन, रासायनिक मल वितरणमा प्रदेशको माग र आपूर्ति सम्वोधन गर्न तथा दुग्ध कृषकको वक्यौता रकम भुक्तानीका लागि कृषि तथा पशुपन्क्षी विकास मन्त्रालयबाट पहल हुन अनुरोध गरिएको थियो

विषयगत समितिका अध्यक्ष एव कृषि मन्त्रि माननीय डा.वेदुराम भुसालले मन्त्रालयबाट अगाडी बढाईएका विभिन्न विधेयकहरुको पछिल्लो अवस्थाको जानकारी गराउनु भएको थियो। यसै गरी चैते धान विस्तार कार्यक्रमका लागि उर्जा, जलश्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयसँग भएको समन्वय बारे जानकारी गराउँदै चैते धान विस्तार कार्यक्रम, बाली तथा पशुपन्छीजन्य रोग(किराहरु तथा सम्भावित महामारी/प्रकोप नियन्त्रण गर्न, भ्याक्सिनको खरिद तथा प्रयोग, बाझो जमिनलाइ उपयोग गर्ने सम्बन्धमा संघ र प्रदेश सरकार बीच साझा धारणा आवश्यक रहेको हुँदा यी कार्यक्रम सञ्चालनार्थ समन्वयका लागि अनुरोध गर्नु भएको थियो भने दुग्ध किसानको वक्यौता भुक्तानीका लागि भैरहेको पहल सम्बन्धमा पनि जानकारी गराउनु भएको थियो। रासायनिक मलका सम्बन्धमा उखु, चिया जस्ता औधोगिक बालीका लागि आवश्यक मलको परिमाणको जानकारी कृषि तथा पशुपंक्षी विकास मन्त्रालयमा गराउन अनुरोधका साथै भैंसीको मासु निर्यात गर्ने तयारी भैरहेको सन्दर्भ उल्लेख गर्दै प्रदेशले आगामी वर्ष भैसी प्रवर्द्धन जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पर्नेमा जोड दिनु भएको थियो। यसका साथै कृषिमा लगानी दशकको अवधारणा र सुन्तलालाई राष्ट्रिय फल घोषणाको कार्यक्रमलाई समितिले अनुमोदन हुन अनुरोध गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने समयमा पुन: बैठक राखिने जानकारी गराउँदै धन्यवाद ज्ञापन सहित बैठक सम्पन्न भएको थियो।

दुग्ध किसानलाई बाइपास गऱ्यो

कृषि सँग सम्बन्ध संघ-संगठनहरुको साझा संस्था राष्ट्रिय किसान सञ्जालसँग आवद्ध १४ संस्थाहरुलृ सरकार र व्यवसायी मात्र रहेर गरेको सम्झौताप्रति असहमती जनाएको छ। भने, 'आन्दोलनलाई कमजोर बनाउने कुत्सित मनसायबाट उत्पादक किसान र तिनका प्रतिनिधिलाई बेवास्ता गरी भएको सहमतिप्रति हाम्रो गम्भीर आपत्ति प्रेस विज्ञप्तिमा जनाएको छ। किसानलाई बाइपास गर्दै सरकारले मध्यस्थकर्तासँग वार्ता गरेर आन्दोलनरत किसानसँग सहमति भएको झूटो भ्रम फैलाएको पाइएको छ।

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयले शनिबार राति करिब ११ बजे विज्ञप्ति जारी गर्दै आन्दोलनरत किसानसँग पाँचबुँदे सहमति भएको दाबी गरेको छ। तर राष्ट्रिय किसान सञ्जालसँग आवद्ध १४ संस्थाले किसानको पूर्वघोषित आन्दोलनका कार्यक्रम यथावत् रहेको जनाएका छन्।

कृषि तथा पशुपन्छी सचिव रेवतीरमण पौडेल, सह-सचिव सूर्य पौडेल, राष्ट्रिय दुग्ध विकास बोर्डका निमित्त कार्यकारी निर्देशक बालक चौधरी, पशु सेवा विभागका महानिर्देशक उमेश दाहाल, दुग्ध विकास संस्थानका उप(महाप्रबन्धक राजेन्द्र अधिकारी, केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघका प्रतिनिधि र डेरी उद्योगीबीच भएको छलफलमा आन्दोलन स्थगन गर्ने सहमति भएको दाबी गरिएको छरु।

'दूध उत्पादन, आन्तरिक खपत र आयात(निर्यातबीच सन्तुलन हुन नसकी धूलो दूध तथा दुग्ध पदार्थको मौज्दात रहन गएको छरु। केही महिनादेखि किसानले दूधको भुक्तानी नपाएको, दूध खरिद एवं संकलनको कार्य पनि प्रभावित भएको छ,' मन्त्रालयका प्रवक्ता सवनम शिवाकोटीले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'बक्यौता रकमको भुक्तानीको विषयलाई लिएर आन्दोलनरत दुग्ध किसानसँग यही फागुन १९ मा कृषिमन्त्री वेदुराम भुसालको उपस्थितिमा दुग्ध उत्पादक, प्रशोधकलगायत सरोकारवालाबीच भएको वार्तामा पाँचबुँदे सहमति भएको छ।'

मन्त्रालयसँग भएको वार्तापछि आन्दोलन फिर्ता लिने र भुक्तानी उपलब्ध गराउने विषयमा सहमति भएको सहमतिपत्रमा उल्लेख छ। किसानले पाउनुपर्ने भुक्तानीको निरन्तरता दिँदै ०८० पुस मसान्तसम्मको भुक्तानी चैत २१ सम्म गरिसक्ने, प्रत्येक उद्योगले सहकारीबाट किनेको दूधको परिमाण नघटाई मिल्क होलिडे नहुने गरी खरिदलाई निरन्तरता दिनुपर्ने पनि सहमतिमा उल्लेख छ।

मन्त्रालयले दूध तथा दुग्ध पदार्थ निर्यातका लागि समन्वय गर्ने, निर्यात प्रवर्द्धनसम्बन्धी विषय आगामी नीति तथा कार्यक्रममा समावेश गरिने, पशुपालक किसानलाई दिइरहेको पशुपन्छी बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने र केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघले राखेका अन्य माग सम्वोधन गर्ने सहमतिमा जनाइएको छरु।

मन्त्रालय, डेरी उद्योगी र केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघले दुग्ध उत्पादक किसानसँग सहमति भएको र आन्दोलन फिर्ता लिएको दाबी गरिरहँदा राष्ट्रिय किसान सञ्जालले

भने आन्दोलन यथावत् रहेको दाबी गरेको छ। किसानका प्रतिनिधिसमेत नराखी गरिएको वार्ता स्वीकार्य नभएको सञ्जालले जारी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ। सञ्जालसँग आवद्ध १४ संस्थाले संयुक्त रूपमा विज्ञप्ति जारी गर्दै किसानको आन्दोलनलाई कमजोर बनाउने खेल भइराखेको जनाइएको छरु। 'कुत्सित मनसायबाट उत्पादक किसान र किसान संगठनका प्रतिनिधिलाई बेवास्ता गरी भएको सहमतिप्रति सञ्जालको गम्भीर ध्यानाकर्षण छ, कथित समझदारीबाट भ्रममा नपर्न अनुरोध गर्छौं, आन्दोलनका पूर्वनिर्धारित कार्यक्रम यथावत् छन्,' सञ्जालले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ।

घोषित आन्दोलनका कार्यक्रमअन्तर्गत सोमबार काठमाडौंको शान्तिवाटिका, रत्नपार्कमा वृहत् किसान प्रदर्शन हुने राष्ट्रिय किसान सञ्जाल तथा नेपाल किसान महासंघका अध्यक्ष गणेशचन्द्र तिमिल्सिनाले बताए। 'किसानलाई डेरीसँगै केही सहकारीले पनि पैसा तिर्न बाँकी छ। केही सहकारीका मान्छे आफू बच्नका लागि सरकार र डेरी उद्योगसँग मिलेर आफूअनुकूल निर्णय गरेका छन्। सञ्जालले आम किसानको हकहितमा निर्णय गर्ने हो,' तिमिल्सिनाले भने, 'केही सहकारीले गरेको वार्ताको कुनै औचित्य छैन। केही सहकारीले आन्दोलन फिर्ता लिए पनि सञ्जालको आन्दोलन फिर्ता भएको छैन। किसानको आन्दोलन टुंगोमा पुगेको छैन। सोमबार विरोधको कार्यक्रम हुन्छ।'

अखिल नेपाल किसान महासंघका उप-महासचिव सरिता भुसालले पनि किसानको आन्दोलन जारी रहेको बताइन्। 'केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघसहित मिलेर गरिएको आन्दोलन हो। सरकारले एउटा संघलाई मात्रै बोलाएर सहमतिका नाममा आन्दोलन मत्थर पार्ने काम गर्न खोजेको देखिन्छ। किसानले भुक्तानी नपाएसम्म हाम्रो आन्दोलन जारी छ,' भुसालले भनिन्, 'वार्तामा पीडित किसानलाई समेत बाइपास गरियो, एउटा संघसँग मात्रै गरिएको वार्ताको कुनै औचित्य नै छैन। कृषक समूह महासंघ नेपालका अध्यक्ष पञ्जकाजी श्रेष्ठले पनि केही सहकारीले गरेको वार्तामा आफूहरूको विमति रहेको जनाए। राज्यले सँधैं झुक्याउने काम गरेकाले अहिले सहमति पनि औपचारिकता मात्रै भएको उनको दावी छ। 'विगतमा पनि पटक-पटक सहमति भयो। तर कार्यान्वयन भएन। अहिले पनि किसानलाई झुक्याउन केही सहकारीसँग वार्ता गरेर सहमति गरेको भनियो,' उनले भने, 'यसमा हाम्रो विमति छ।'

यता केन्द्रीय दुग्ध सहकारी संघका महासचिव रामप्रसाद आचार्यले भने आन्दोलन स्थगन भएको दाबी गर्दै सञ्जाललाई आफूहरूले नचिन्ने उनको भनेर जवाफ दिइएको भनाइ छ।

अवसरको अभावले जनशक्ति पलायनः प्रा.डा. स्थापित

'सहकारीको दीगोपनामा प्रश्न उठ्दा दक्ष जनशक्ती आकर्षित भएनन्'

स्थानियको स्रोत साधनको परिचालन गरी सहकारीले लगानी वृद्धी गर्न सक्छन

काठमाडौं । नेपाल खुला विश्व विद्यालयका प्रा.डा.अरहन स्थापितले नेपालको अर्थतन्त्र 'प्रण्चड' अवस्थामा रहेको बताएका छन् । बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ (प्रोस्कुन)ले आयोजना गरेको 'बागमती प्रदेश साकोस समिटमा 'दक्ष जनशक्ती पलायन सहकारी क्षेत्रमा यसको प्रभाव र निराकरण' विषयमा कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै स्थापितले प्रण्चड अवस्थामा रहेको अर्थतन्त्रलाई टाल्ने काम रोमिटेन्सले गरेको बताए ।

अहिले नेपालीमा दक्ष जनशक्ती कम हुँदै गएको छ । अवसरको खोजीमा विदेश पलायन हुनेक्रम निरन्तर बढेको छ । आर्थिक रुपमा उताढ चढाव छ । मुलुकमा आर्थिक, राजनीतिक स्थायित्व नभएसम्म नेपालको दक्ष जनशक्ति अवसरको खोजीमा विदेशिन्छन् । यसलाई नकारात्मक ठान्न हुँदैन', उनले भने, 'रेमिटेन्सबाट धानिएको अर्थतन्त्रलाई सकारात्मक मान्न हुँदैन । यो दीगो समाधान होइन । कमजोर अवस्थामा रहेको अर्थतन्त्रलाई उकास्नको लागि नेपालमा नै अवसर निर्माण गर्नुपर्छ ।

नेपालमा दक्ष जनशक्ति आकर्षिणत नहुनु राजनीतिक भाई भतिजा र भ्रष्टाचार, रोजगारीको सिमित अवसर र घट्दो कृषि उत्पादन नै मुख्य रहेका स्थापितले बताए । अहिले सहकारी क्षेत्रमा समस्या आउनुमा दक्ष जनशक्तिको अभाव नै मुख्य कारक रहेको उनको बुझाई छ । सहकारी संघ(संस्थामा अन्धाधुन्द लगानी हुँदा समस्या आएकाले अनुसन्धान र विश्लेषण गरेर मात्र परियोजना कार्यान्वियन गर्नु पर्नेमा उनको सुझाव छ ।

त्यसैगरी, सरोकारवालासँगको गहन छलफल विनै नीति निमार्ण, कानुनी अनुपालन पनि अहिलेको समस्या रहेको छ । सहकारीलाई पार्ट टाईम जागिरको रुपमा लिएको र सहकारी प्रति नकारात्मक सूचना प्रवाह हुँदा दक्ष जनशक्ति आकर्षित नभएको उनले बताए । त्यसका साथै सहकारीमा जनशक्तिको आकर्षण कम हुनुमा सीमित वृत्ति विकास, न्यून् तलब, आकर्षक सुविधाको अभाव, अस्थिरता र जोखिमको धारणा जस्ताकुरा मुख्य रहेको उनले औल्याए । स्थानीय स्रोत साधन र प्रविधिको प्रयोग गरी नयाँ उद्योग सञ्चालन गर्न सके सहकारीले लगानी बृद्धि गर्नुका साथै रोजगारी सिर्जना र सदस्यतामा समेत वृद्धि हुँदै जाने उनको बुझाई छ । सहकारीका लागि दक्ष जनशक्तिका लागि सिटिईभिटी र विश्वघियालयसँगको सहकार्यमा अघिबढ्न उनले सुझाए ।

उक्त प्रस्तुतीको टिप्पणी गर्दै राष्ट्रिय सहकारी बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बद्री कुमार गुरागाईले सहकारीमा कर्मचारी छनोट गर्दा नै ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने बताए । भनसुन र पहुँचका आधारमा कर्मचारी नियुक्ति गरियो भने त्यसको विश्वसनियता नहुने उनको बुझाई छ । कर्मचारी छनौटमा निष्पक्ष र पारदर्शितालाई परिपालना गर्न उनको आग्रह छ । त्यसैगरी कर्मचारीको वृद्धि विकासका साथै सेवा सुविधा, निवृतिभरण एंव कर्मचारीको जीवन यापनलाई पनि ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने गुरागाईले बताए ।

कार्यक्रमको अध्यक्षता गर्दै नेफ्स्कूनका पूर्व अध्यक्ष ऋषिराज घिमिरेले सहकारीमा दक्ष जनशक्ति आश्यकता रहेका औल्याए । जनशक्ति बिना कुनै पनि संघ(संस्थाले उत्कृष्ठ सेवा दिन नसक्ने उनको बुझाई छ ।

सहकारी सुरक्षित छन् भन्ने सन्देश दिनुपर्‍योः सीईओ सापकोटा

सहकारी संस्थाले नाफालाई महत्व दिनु हुँदैन ।

भक्तपुर, फागुन १७

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ (नेफस्कून)का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीईओ) डा.शिवजी सापकोटाले सहकारीको विश्वसनीयता फर्काउन काम गर्नुपर्ने बताएका छन् । बुधबारबाट भक्तपुरमा आयोजित 'बागमती प्रदेश साकोस समिट २०८०' को दोस्रो दिन 'सहकारीको वर्तमान आवश्यकताः साझा अभियानका लागि साझा सञ्जाल' विषयक कार्यपत्र प्रस्तुत गर्दै उनले सहकारीलाई जिम्मा लिने संस्था एकीन गरेर बचतकर्ताको विश्वास जगाउनुपर्ने बताए ।

'सहकारीको जिम्मा यी निकायले लिएको छ, सहकारी सुरक्षित छ भन्ने सन्देश सबैले दिनुपर्ने देखिएको छ । सदस्यको बचतको सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाउने र सदस्यको जीवन परिर्वतनका लागि काम गर्नुपर्छ', उनले भने, 'सहकारीलाई पैसा किन्ने र बेच्ने आरोप लाग्ने गरेको छ । सहकारीको काम त्यति मात्र हैन' उनले भने ।

सहकारी बैंक तथा वित्तीय संस्थाभन्दा फरक रहेको र सदस्यमा आधारित संस्था हुनुपर्नेमा सापकोटाले जोड दिए । सहकारीहरुले नाफालाई प्राथमिकता दिँदा पनि समस्या उत्पन्न भएको उनको भनाई छ । 'सहकारीले नाफालाई प्राथमिकतामा राख्दा समस्या आएको छ । संस्थाले कति कमाउने र कति लाभांश दिने भन्ने मान्यता राख्दा पनि समस्या आएको छ', उनले भने, 'सहकारी संस्थाले सदस्यले जम्मा गरेको पैसा जस्ताको तेस्तै मागेको दिन नै फिर्ता गर्नुपर्छ ।'ज्ञान,

सिप र क्षमताका लागि सहकारी अरुको भर परे पनि संस्था सञ्चालन गर्न अरुको भर पर्न नहुँने उनको भनाई छ। वित्तीय कारोबार गर्दा व्यवस्थापन पक्षले त्यसको निगरानी र अनुगमन गर्नुपर्ने उनी बताउँछन्। 'समस्या पर्दा अरुले संस्था चलाउँछ भन्ने मान्यता छ, भने सहकारी नचलाए हुन्छ। सहकारीले ज्ञान तथा सीपमा अरुको भर पर्नुपर्छ। समस्या पर्दा वित्तीय सहयोग अरुबाट गर्न हुँदैन', उनले भने, 'सहकारीले समयमा प्रतिवेदन तयार गर्ने, साकोसका असल अभ्यासलाई बाहिर ल्याउने र वित्तीय अनुशासन पालना गर्न गुर्नपर्छ।'

सहकारीको ऐन धेरै भएको र सहकारी सदस्यबाट टाढा रहेर सदस्यमा आधारित संस्था हुनुपर्छ भन्ने कुरा बिसर्दा समस्या आएको उनले प्रष्ट पारे।

त्यस्तै सीईओ सापकोटाको कार्यपत्रमा टिप्पणी गर्दै बागमती प्रदेश श्रम, रोजगार तथा यातायात मन्त्रालयका सचिव बलराम निरौलाले सहकारीको सुदृढीकरणमा ध्यान दिनुपर्ने बताए। उनले सदस्य मिलेर संस्था बनाउने र संस्था संघमा जाने वातावरण मिलाउनुपर्ने बताए। 'सहकारीमा पुँजी निर्माण संस्थाले गर्ने र बचतकर्तालाई बचत गर्न सिकाउनुपर्छ। आम्दानीबाट बचत गरेपछिमात्र अन्य कामतिर लाग्नुपर्छ' उनले भने, 'संस्था/संघमा अहिलेसम्म उत्पादनमुलक सम्बन्ध छ त ? सहकारीमा उत्पाह भएन। ज्ञान र चेतनाको कमीले गर्दा पनि समस्या आएको हो।'

सोही कार्यपत्रमाथि टिप्पणी गर्दै सहकारी विभागका उपरजिष्ट्रार टोलराज उपाध्यायले सहकारीका मूल्य मान्यता असाध्यै असल भएको भन्दै यसको जगमा सहकारी बस्न सके समस्या नआउने बताए। पैसाको कारोबार गर्ने संस्था जोखिमय हुने भएकाले त्यसमा व्यवस्थापक र सञ्चालकले दीर्घकालीन रुपमा सोचेर अगाडि बढ्नुपर्ने उनको भनाइ छ।

'बागमती प्रदेश साकोस समिट' सम्पन्न, ९ बुँद्धे संकल्प प्रस्ताव पारित सहकारी माथि उठेको शंका हटाउनका साझा संकल्प पारितकाठमाडौं, १७ फागुन

बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ (बागमती प्रोस्कून)को आयोजनामा भएको 'बागमती प्रदेश साकोस समिट' आज सम्पन्न भएको छ। दुई दिवसीय समिटले नौं बुँद्धे संकल्प पारित गरेको छ।

सहकारी अभियानको वर्तमान समस्या साधानका लागि संघहरुले 'सहकारी सुद्धढीकरणको आधारः सहकार्य, एकता र विश्वास' भन्ने नाराका साथ आयोजना गरिएको समिटमा बागमती प्रदेशका १३ जिल्लाका २७० भन्दा बढी सहकारीकर्मीको सहभागिता थियो।

आवद्ध सहकारी संस्थाहरुको दिगो विकास र आम सदस्यहरुको बचतको सुरक्षाको प्रत्याभूतिका लागि वहस र पैरवीमा सामूहिक जिम्मेवारी, वर्तमान सहकारी समस्या समाधानमा सामूहिक पहल र जोखिम व्यवस्थापनमा साझेदारी सहित तीन रणनीतिक लक्ष्यका साथ सहकारी सुदृढीकरणको आधारः सहकार्य, एकता र विश्वास भन्ने मूल थिममा आधारित रहेर समिट आयोजना गरिएको थियो।

बागमती प्रोस्कूनको आयोजना, बागमती प्रदेश भित्रका १३ वटै जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघहरुको सहआयोजना, बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको शीर्ष संघ नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून) को सहकार्यमा सम्पन्न भएको समिटबाट बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको सुदृढीकरण मार्फत सहकारी अभियानमा जोडिएका सबै सदस्यहरुको हित प्रर्वद्धन, सदस्यहरुको बचतको सुरक्षाको ग्यारेन्टी र प्रत्याभूति, स्वःनियमन प्रर्वद्धन, सुशासन र स्वःअनुशासनको सहकारीमा लागू गर्ने समिटले प्रतिवद्धता जनाएको छ। वर्तमान समयमा सहकारी अभियान माथि उठेको शंका हटाउनका साकोस अभियानको तर्फबाट साझा संकल्प पारित गरेको हो। यस्तो छ, साझा संकल्प

१. वर्तमान समयमा सञ्जालमा आवद्ध भएका सहकारीहरुमा देखिएको समस्याको पहिचान गरी निरुपण गर्नका लागि सामूहिक भूमिका निर्वाह गर्नेछौं। यसका लागि नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून) र प्रदेश भित्रका जिल्ला बचत संघहरुसँग समन्वय गरी अवस्था विश्लेषण, समस्याको पहिचानका साथै, वर्गीकरण गर्ने र निरुपणका विधिहरु निर्माण गर्ने कार्यका लागि बागमती प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि.लाई खुल्ला दिलले साथ दिनका लागि प्रतिवद्धता गर्दछौं।

२. अभियानको सुदृढीकरणका लागि साझा सञ्जाल निर्माण गर्न यसै आ.व मा सामूहिक पहल गरी साझा सञ्जालको ढाँचा र कार्य प्रक्रिया सार्वजनिक गर्नेछौं।

३. सहकारी ऐनको व्यवस्था बमोजिम सञ्जालमा आवद्ध सहकारी संस्थाहरुको सुधारात्मक अनुगमनको विधी तयार गरी बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको तर्फबाट नेफ्स्कूनको सहकार्यमा अनुगमनको ढाँचा बनाई सो ढाँचाको आधारमा यसै आ.व देखि साझा अनुगमन गरी सुधारका लागि निरन्तर प्रयास गर्नेछौं।

४. सहकारी सञ्चालनका लागि आवश्यक विषयवस्तुहरुमा आधारित स्रोत सामाग्रीहरुको विकास गरी एकै विषयवस्तु प्रवाहको वातावरण निर्माण गर्नेछौं। सहकारीको सञ्चालन क्षमता विकासका लागि सहकारीका सञ्चालक र कर्मचारीहरुको क्षमता विकासमा प्रविधीमा आधारित तालिमहरुको विकास गरी एकीकृत सेवा प्रदान गरिने छ।

५. जिल्ला भित्रका विषयवस्तु जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघहरु मार्फत, प्रदेशका विषयवस्तुहरु प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ मार्फत र राष्ट्रियस्तरका विषयवस्तुहरु केन्द्रीयसंघबाट उठान गर्ने र निरुपणका लागि सबै संघहरुको भूमिका संयुक्त बनाउने गरी कार्यप्रकृयाको निर्माण गर्नेछौं

६. सहकारी ऐन, नियमावली, मापदण्ड र निर्देशनहरुको कार्यन्वयन, सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐनको कार्यन्वयन, कोपोमिसको प्रयोगमा जिम्मेवार ढंगबाट प्रस्तुत हुनेछौं।

७. सहकारीका वर्तमान समस्या समाधान, गलत गर्नेलाई कारबाहीमा सहयोगी र असल कार्य गर्ने सहकारीको प्रभावकारिताका लागि प्रवर्द्धनात्मक कृयाकलापहरुमा सहयोग, भावी कार्यदिशा निर्माण र सम्भावित जोखिमहरुको व्यवस्थापनमा तीनै तहका सरकार र अभियान बीचको सहकार्यलाई मजबुत बनाउदै लैजाने छौं।

८. सहकारी संस्थामा सदस्यहरुको सेवाको गुणस्तरीयता वृद्धि, सदस्य सुरक्षा सिद्धान्तको पालना, सदस्यको बचतको सुरक्षा, वित्तीय जोखिमको न्यूनीकरणका लागि जोखिम स्थानान्तरणका गर्न सदस्य संस्थाहरुलाई सुसूचित गर्दै उपयुक्त विधी र प्रकृयाको छनौट र उपयोगमा प्रोत्साहित गर्नेछौं।

९. सहकारी अभियानको आफ्नै विशिष्ट संस्कृति र पहिचानका लागि एकै किसिमको सहकारी संस्कृतिको विकास गराउन र सहकारी अभियानको छवि विकासका लागि सहकारीमा सुशासन कायम गर्न गराउन एवम् सहकारीमा स्वःनियमन कायम गर्न प्रतिवद्धता व्यक्त गर्दछौं।

मौरीका लागि कृत्रिम आहार र व्यवस्थापन

सँधैभरि मौरीलाई चाहिने परिमाणमा आहारा उपलब्ध नहुन सक्छ । घारभित्र आहाराका अभाव । मौरीलाई खानेकुरा बनाएर खान दिनुपर्छ । यसरी दिइने खाना वा आहारालाई कृत्रिम आहारा भनिन्छ ।

सँधैभरीको लागि सञ्चित आहारा घारमा नहुँदाका अवस्थामा मौरीको दैनिक खानाका लागि कृत्रिम आहारा खान दिनुपर्छ ।

रु मौरीलाई काममा सक्रिय बनाउन पनि कृत्रिम आहारा दिनुपर्छ । मौसम र मौरीको गोलाको अवस्थाअनुसार निम्नानुसारका कृत्रिम आहारा तयार गर्न सकिन्छ ।

कुट :

मौरीको सर्वाङ्गीण विकासका लागि आवश्यक पर्ने खाद्य पदार्थ हो । यो प्रोटिनले भरपुर आहारा हो । मौरीलगायत छाउरामौरीको

शारीरिक वृद्धि/विकासका लागि अत्यावश्यक छ । उपलब्ध भएसम्म मौरीले संकलन गरेको कुट नै मौरीलाई खान दिनुपर्छ । सो नभएमा कृत्रिम कुट तयार गरी मौरीलाई खुवाउनु पर्छ ।

वयस्क

कुट बनाउने विधिः

। भटमास तथा चनालाई राम्ररी भुटेर सफा तरिकाले पिँधेर मसिनो पिठो बनाउने ।

पसरी पिँधेर धुलो पारेको भटमास वा चनाको पिठोलाई पर्याप्त मह वा पिसेको चिनी र थोरै पानी मिसाई लिटो जस्तै बनाउने र घारभित्र छाउराकक्षको टपबारमा मौरी नच्यापिने गरी राखिदिने । यो एक गोला मौरीका लागी एक हप्तासम्म पर्याप्त हुन्छ ।

चास्नी बनाउने र खुवाउने विधि :

३ प्रकारका चास्नी प्रचलनमा रहेका छन् :

१ भाग चिनी १ भाग पानी (१ : १)

अमान्य अवस्था र मौसममा मौरीको आहार पूर्ति गर्न, मौरीलाई सक्रिय (कामप्रति उत्साहित) गर्न यो चास्नी उपयुक्त हुन्छ ।

२ भाग चिनी १ भाग पानी (२ : १)

मौसममा र मौरीलाई औषधी खुवाउनुपरेमा यही चास्नी बनाएर दिनु उपयुक्त हुन्छ

भाग चिनी २ भाग पानी (१ :२)

गर्मी र सुख्खा मौसममा यो चास्नी खुवाउनु उपयुक्त हुन्छ ।

माथि उल्लिखित प्रकारअनुसार चिनी र सफा पानीको मात्रा निर्धारण गर्ने ।

निर्धारित मात्रालाई मिलाएर राम्ररी सफा पानीमा घोल्ने । आवश्यकता अनुसार पानीलाई उमालेर सेलाउन पनि सकिन्छ । (चास्नीलाई फिडरमा राख्ने अनि त्यस फिडरको बिटबाहिरसम्म पुग्ने सफा छेस्का ५(७ वटा राखेर चास्नी खुवाउने **विधि** : धारभित्र राखेर खान दिने ।

त्यस फिडरमाथि सफा टालाले छोपेर घारभित्र राखेर खान दिने ।

-प्लास्टिकको बट्टाको बिर्कोमा मसिना प्वाल पारेर बट्टामा चास्नी राख्ने, बिर्को राम्ररी बन्द गर्ने अनि धारको भित्री ढकनीको प्वालमा वा चौकोसको माथि घोप्ट्याएर पनि खान दिन सकिन्छ । तयारी चास्नीलाई आहारा चौकोसमा राखेर पनि खान दिन सकिन्छ ।

चास्नी खान दिदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू :

-विशेष अवस्था नयाँ घारमा छोपेर ल्याएका मौरी, (गृहत्याग) बाहेक जहिले पनि साँझ परेपछि दिनुपर्छ चास्नी खान दिँदा धारभित्र राखेर दिनुपर्छ ।

-साँझ खान दिएको चास्नीका भाँडा बिहान झिक्नुपर्छ ।

-चास्नी तयार गर्दा र खान दिँदा घार बाहिर पोख्नु हुँदैन ।

-बनाउँदा, खान दिँदा चास्नी घारबाहिर पोखिएमा चिसो टालो वा रुमालले तुरुन्तै पुछ्नुपर्छ । आवश्यकताभन्दा बढी कृत्रिम आहारा खान दिनुहुँदैन ।

-वासी चास्नी दिनुहुँदैन ।

क्याण्डी

मसिनो गरी पिँधेको चिनीमा मह वा पानी मिसाएर बनाइएको लिटोलाई क्याण्डी भनिन्छ । यो पनि मौरीको घारमा महको अभाव भएको समयमा दिइने एक प्रकारको कृत्रिम आहारा हो । क्याण्डी बनाउनका लागि मौरीका घार र मौरीको घनत्व हेरी १ घारलाई आधा किलोग्राम देखि १ किलोग्राम चिनी लिनुपर्दछ । यो चिनीलाई मसिनो हुने गरी सफा सिलौटो, खल वा मिलमा पिनेर धुलो बनाउनुपर्छ । यस धुलो चिनीलाई लिटो बनाउन मह वा पानी मिसाउनुपर्छ । मह मिसाएर बनाएको क्याण्डी धेरै समयसम्म सड्दैन । त्यसैले २००-३०० ग्राम मह र चिनीको धुलो मिसाएर राम्ररी मिसाउनु वा घोल्नुपर्छ । यसरी बनाइएको लिटोलाई जतातत्तै प्वाल पारिएको कुनै सफा प्लास्टिकको थैलोभित्र राखेर वा मौरीघारको चौकोसमाथि राखेर वा छाउराका कक्षमा पूरै चौकोस नभएको भए त्यस खाली ठाउंमा नै राखेर वा चौकोस आहारादानीमा राखेर समेत खान दिन सकिन्छ ।

आधारचाका प्रयोग र चाका व्यवस्थापन परिचय र महत्व :

आधुनिक मौरीपालनमा मौरीलाई छिटो चाका बनाउन दिइने मौरीकै मैनबाट बनाइएको मैनको पातालाई आधारचाका भनिन्छ । त्यस पातामा मौरीको कोषको नाप साइजअनुसार आधारबुट्टा बनाइएको हुन्छ । मौरीले चाका बनाउनको लागि प्रशस्त मात्रामा पुष्परस खानुपर्ने र चाका बनाउन समय बढी लाग्ने हुँदा व्यावसायिक मौरीपालनमा वंशवृद्धि तथा महउत्पादनका लागि कृत्रिम आधारचाकाको प्रयोग अनिवार्य हुन्छ ।

यसरी मह काढन सकिन्छ र यसरी मह उत्पादन गर्न सकिन्छ ।

कति पटक प्रयोग गर्न सकिन्छ ?

सँधैभरि मौरीलाई चाहिने परिमाणमा आहारा उपलब्ध नहुन सक्छ । घारभित्र आहाराका अभाव मौरीलाई खानेकुरा बनाएर खान दिनुपर्छ । यसरी दिइने खाना वा आहारालाई कृत्रिम आहारा भनिन्छ ।

मौरीको लागि सञ्चित आहारा घारमा नहुँदाका अवस्थामा मौरीको दैनिक खानाका लागि कृत्रिम आहारा खान दिनुपर्छ ।

मौरीलाई काममा सक्रिय बनाउन पनि कृत्रिम आहारा दिनुपर्छ । मौसम र मौरीको गोलाको अवस्थाअनुसार निम्नानुसारका कृत्रिम आहारा तयार गर्न सकिन्छ ।

गहुँका नयाँ जातहरु नयाँ सिफारिस

स्वर्गद्वारी (बि.एल. ३६२९)
मध्य पहाडको ७०० मिटर देखि माथिका लागि यो जात उत्कृष्ट देखिन आएकोले उन्मोचन गरिएको हो । यस जातले पहँलो सिन्दुरे, डढुवा, कालोपोके, र
Powdery mildew 7 Spot blotch
जस्ता रोगहरू सहन सक्छ । वर्तमान अवस्थामा बढी उत्पादन र रोग अवरोधी जातहरूको विकास गरी कृषकहरूको खेतमा यस्ता जातको खेती गराउन सिफारिस गरिएको हो । यो जात सम्पूर्ण पहाडी क्षेत्रमा
BL3RA
सिंचित र असिंचित जगगामा पनि राम्रो

प्रति वर्ग मिटरमा प्रभावकारी सरा (गांज) संख्या १९२ बाणगंगा (बि.एल.३६२३)
परिक्षणहरूमा यस जातले नेपालको सम्पूर्ण तराई, भित्रि मधेश तथा नदी किनारका क्षेत्रहरू (८०० मि. सम्म)मा सफल नतिजा दिएकोले यीनै क्षेत्रहरूमा खेतीको लागि उन्मोचन गरिएको हो । यस जातमा खैरो **सिन्दुरे, डढुवा,**
डाँफे (एन.एल. १०६४)
यो जात ऋक्ष्ःथ्त मेक्सिकोमा विकास गरी २०७२ सालमा मध्य पहाड तथा उच्च पहाडको लागि सिफारिस गरिएको हो । यो जातको सरदर उचाई ९६ से.मी. हुनुका साथै लगभग १६३-१७० दिनमा पाक्दछ ।

उत्पादन लिन सकिने यसको मुख्य विशेषता हो । पहाडी क्षेत्रमा चाँडै पाक्ने दाना भरिने र उत्पादन क्षमता भएको र लामो समयसम्म हरियो रहन्छ । यो जाप्रोटिनको मात्रा १०.९३% सम्म पाइएको र चपाति वा रोटी तथा पाने को लागि समेत उपयुक्त रहेको छ ।
जातिय विशेषताहरु बोटको उचाई (से.मी.), बाली पाक्न लाग्ने अवधि (दिन), उत्पादन (मे. टन/हे) बालाको लम्बाई (से.मी.), प्रति बाला पुष्ट दाना संख्या, १००० दानाको तौल (ग्राम) ।
८१ १५९-१६१ ३(४.४
९.६ ३६ ४७

यसको दाना मोटो हुनुका साथै १०१५
एन.एल.(१०६४
साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ । यो जात पहँलो, खैरो, कालो (युजी ९९) सिंदूरे तथा डढुवा रोगको अवरोधी पाइएको छ । यो जातको सरदर उत्पादन ५.० मे टन/हे. छ ।
१.९ लोकप्रिय गहुँका जातहरु :
थी जात ८५८ र ८३७ (UG Resistant) जातहरूको सेचनबाट नेपालमा विकास गरी २०६७ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो । यो जातको सरदर उचाई ८६ से.मी. हुनुका साथै लगभग ११६ दिनमा पाक्दछ । यसको दाना ठूलो र

सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ । यो जात चाँडै पाक्ने, पश्चिमबाट बहने तातो सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा
एन.एल विजय :
पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ । यो जातमा खैरो सिंदूरे, कालो सिन्दूरे रोग (युजी ९९) र पात डढुवा अवरोधी छ । यो जात पाउरोटी र रोटीको लागि उत्तम छ । यो जातको सरदर उत्पादन ४.५ मे. टन/हे. छ ।
डाँफे (एन.एल. १०६४)
यो जात ऋक्ष्ःथ्त मेक्सिकोमा विकास गरी २०७२ सालमा मध्य पहाड तथा उच्च पहाडको लागि सिफारिस गरिएको हो । यो जातको सरदर उचाई ९६ से.मी. हुनुका साथै लगभग १६३(१७० दिनमा पाक्दछ । यसको दाना मोटो हुनुका
एन.एल.(१०६४
साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ । यो जात पहँलो, खैरो, कालो (युजी ९९) सिंदूरे तथा डढुवा रोगको अवरोधी पाइएको छ । यो जातको सरदर उत्पादन ५.० मे टन/हे. छ ।
१. लोकप्रिय गहुँका जातहरु :
वाई जात एनएल ७५८/एनएल ८३७ (Ug99 Resistant) जातहरूको सेचनबाट नेपालमा विकास गरी २०६७ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो । यो जातको सरदर उचाइ ८६ से.मी. हुनुका साथै लगभग ११६ दिनमा पाक्दछ । यसको दाना ठूलो र सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ । यो जात चाँडै पाक्ने, पश्चिमबाट बहने तातो सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा
एन.एल. विजय
पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ । यो जातमा खैरो सिंदूरे, कालो सिन्दूरे रोग (यूजी ९९) र पात डढुवा अवरोधी छ । यो जात पाउरोटी र रोटीको लागि उत्तम छ । यो जातको सरदर उत्पादन ४.५ मे. टन/हे. छ ।
भृकुटी :
यो जात CIMMYT, Mexico मा विकास गरी २०५१ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो । यो जातको सरदर उचाई ८५ से.मी. हुनुका साथै लगभग १२० दिनमा पाक्दछ । यसको दाना मध्यम, लाम्चो, सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ । यो जातले उच्च

तापक्रम सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ। यो जातको सरदर उत्पादन ५.० मे. टन/हे.छ।

गौरा :

यो दुई जात एन.एल ८७२ र एनएल ८६८ हरूको सेचन गरी उनी अनुसन्धान केन्द्र, भैरहवा, नेपालमा विकास गरी २०६९ सालमा मड तथा उच्च पहाडको लागि सिफारिस गरिएको

हो। यो जातको सरदर उचाई ९८ से.मी हुनुका साथै लगभग १६० दिनमा पाक्दछ। यसको दाना मोटो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जात पहेंलो सिंदूरे तथा डढुवा रोगको अवरोधी

गौरा :

पाइएको छ। पहेंलो सिंदूरे रोगको अवरोधी तथा चाँडो पाक्ने हुनाले हालमा यो जात पहाड तथा उच्च पहाडमा किसानको माझ्म राम्रो नतिजा पाइएको छ। यो जातको सरदर उत्पादन ५.० मे. टन/हे. छ।

आदित्य :

यो जात न्क्घद्धड/लिठद्धट/लिठद्धड जातहरूको सेचनबाट ल्भउर्बा मा विकास गरी २०६६ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो। यो जातको सरदर उचाई ८७ से.मी. हुनुका साथै लगभग ११८ दिनमा पाक्दछ। यसको दाना ठूलो र सेतो

आदित्य :

हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जात चाँडै पाक्ने, तातो सहनसक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ। यो जातमा खैरो, पहेलो सिंदूरे र पात डढुवा रोग अवरोधी छ। यो जातको सरदर उत्पादन ४.८ मे. टन/हे. छ।

गौतम :

योसिद्धार्थ एनआईएन जी ८३१९-४७ जात सेचनबाट नेपालमा विकास गरी २०६१ सालमा तरका लागि सिफारिस गरिएको

हो। यो जातको सरदर उचाई १०० से.मी. हुनुका साथै लगभग ११९ दिनमा पाक्दछ। यसको दाना ठूलो र सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जात चाँडै पाक्ने, तातो सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ। यो जात खैरो र पहेलो सिन्दुरे रोग अवरोधी छ। यो जातको सरदर उत्पादन ४.५ मे. टन/हे. छ।

अवरोधी पाई अवरोधी पाइएका जात सिंचित र असिंचित पनि राम्रो उत्पादन लिन यसको दानामा प्रोटिनको प्रतिशत सम्म पाइएको मिठो र नरम हुनुका साथै समेत उपयुक्त रहेको पाइएको छ।

विशेषताहरु तथ्याङ्क उचाई (सेमी) दाना लाग्ने अवधि (दिन)

८७ १११(१२४ (मे. टन/हे)

४(५ लम्बाई (से.मी.)

पुष्ट दाना संख्या ५०

दानाको तौल (ग्राम) ४३-५७

मिटर प्रभावकारी सरा (गाँज) संख्या २१४-२११.

(एन.एल. १०७३)

CIMMYT, Mexico मा विकास गरी २०७२ सालमा तराईको सफारिस गरिएको हो। यो जातको सरदर उचाई ८६ से.मी. हुन्छ ११८ दिनमा पाक्दछ।

दाना ठूलो र सेतो हुनुका पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग पहेँलो हुन्छ। यो जातमा (युजी १९) सिन्दुरे तथा रोगको अवरोधी पाइएको छ। यसको सरदर उत्पादन ४.४ /हे छ।

एन.एल. १०७३

कालोपोके, Powdery mildew र Spot blotch अवरोधी पाइएको छ।

यो जात सिंचित र असिँचित जग्गामा पनि राम्रो उत्पादन लिन सकिन्छ। यसको दानामा प्रोटिनको मात्रा ८.९ प्रतिशत सम्म पाइएको

र रोटी मिठो र नरम हुनुका साथै पाउरोटीको लागि समेत उपयुक्त रहेको पाइएको छ।

जातिय विशेषताहरु :

बोटको उचाई (से.मी.), बाली पाक्न लाग्ने अवधि (दिन), उत्पादन (मे. टन/हे), बालाको लम्बाई (से.मी.), प्रति बाला पुष्ट दाना संख्या

१००० दानाको तौल (ग्राम), प्रति वर्ग मिटर प्रभावकारी सरा (गाँज) संख्या तिलोत्तमा (एन.एल. १०७३)

तथ्याङ्क ८७ १११-१२४, ४-५

बीएल ३२

यो जात CIMMYT, Mexicoमा विकास गरी २०७२ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो। यो जातको सरदर उचाई ८६ से.मी. हुनुका साथै लगभग ११८ दिनमा पाक्दछ। यसको दाना ठूलो र सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जातमा पहेंलो, खैरो, कालो (युजी ९९) सिन्दुरे तथा डढुवा रोगको अवरोधी पाइएको छ। यो जातको सरदर उत्पादन ४.४

मे. टन/हे.छ।

एन.एल. १०७३,

यो जात : जी एस एन.एल ७४६ एनएल ७४८ जातहरूको सेचनबाट ल्भउर्बा मा विकास गरी २०६६ सालमा तराईको लागि सिफारिस गरिएको हो। यो जातको सरदर उचाइ ८७ से.मी. हुनुका साथै लगभग ११८ दिनमा पाक्दछ। यसको दाना ठूलो र सेतो हुन्छ।

आदित्य :

हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जात चाँडै पाक्ने, तातो सहनसक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ। यो जातमा खैरो, पहेलो सिंदूरे र पात डढुवा रोग अवरोधी छ। यो जातको सरदर उत्पादन ४.८ मे. टन/हे.छ।

गौतम :

यो जात सिद्धार्थ एनआई एनजी ७३१९-२९७ को नेपालमा विकास गरी २०६१ सालमा त सिफारिस गरिएको हो। यो जातको सरदर उचाई १०० से.मी. हुनुका साथै लगभग ११९ दिनमा पाक्दछ। यसको दाना ठूलो र सेतो हुनुका साथै पाक्ने बेलामा बालाको रङ्ग सेतो हुन्छ। यो जात चाँडै पाक्ने, तातो सहन सक्ने भएकोले ढिलो लगाउँदा पनि राम्रो उत्पादन दिन्छ। यो जात खैरो र पहेँलो सिंदूरे रोग अवरोधी छ। यो जातको सरदर उत्पादन ४.५ मे. टन/हे.छ।

जनहितको लागि समर्पित सूचना

मिर्गौला जस्ता प्राणघातक रोगबाट बच्ननिम्न कुराहरूको पालना गरौं।

अरुलाई बचाऔं, आफू पनि बाचौं।

१. धुम्रपान, मध्यपान नगरौं।

२. फ्रिजमा राखिएको, साँधिएको खानेकुराहरू खाऔं।

३. शुद्ध, ताजा खानपिनमा ध्यान दिऔं

४. समयमा सुतौं, अनिदो नबसौं।

कृषि जर्नल मासिक

माछापालन व्यवसाय, साना किसान र जलवायू परिवर्तनको प्रभाव

दिक्षा पाण्डे (हिरा) नेपालको साना माछापालक किसानहरुका लागि जलवायू परिवर्तन एउटा चुनौती बन्दै आएको छ। जलवायू परिवर्तनका कारण पानीका मुलहरु सुक्नु, नदीनाला दुषित हुनु, पहिरो गएर पानीका मूलहरु पुर्नु जस्ता समस्या नेपालको दूरदराजका भौगौलिक अवस्थामा देखा परेका छन्। खोलानालाका पोखरीहरुमा पानीको सतह घटेर माछाहरु रहन नसक्ने अवस्था आएको छ। हाम्रो जस्तो पहाडी मुलुकहरुका बसोवास गरि कृषि गर्ने किसानहरुको लागि

जलवायू परिवर्तन चुनौंतीको विषय भइदिएको छ।

एकातिर सदियौं देखि ती खोलानालाबाट प्राप्त माछाहरु जलविद्युत आयोजनाको कारण माछापालन गरेर खाने किसानहरुलाई ठूलो असर पुऱ्याएको देखिन्छ। जहाँ उनीहरुले आफ्नो खेतीपातीका साथै माछा मारेर जीविकोपार्जन गर्ने पेसा समेत संकटमा पर्दै गएको अवस्था छ। यसमा खासगरि सबभन्दा बढी आफ्नो थातथलोमा बसेर खेतीपाती गर्ने र पुस्तौंपुस्ता त्यही बसेर जीविकोपार्जन गरिरहेका समुदाय आदिवासी जनजाती समुदायमाथि सबभन्दा बढी असर पुऱ्याएको देखिन्छ।

नेपालको कृषिमा साना स्तरको माछापालन व्यवसायीहरुको भूमिका :

नेपालको कृषिमा साना(साना माछापालनक कृषकहरुको भूमिका महत्वपूर्ण छ। माछापालन व्यवसाय त्यति व्यवस्थित हुन नसके पनि अहिले नेपालमा अधिकतम् साना पोखरीहरु बनाएर माछापालन गर्ने चलन धेरै बढ्दै गएको छ। साना माछापालन गरिने व्यवसायीहरू कूल माछापालनको प्रतिशतमा ८० प्रतिशत भन्दा कम छैन। साना(साना पोखरीबाट साना(साना आम्दानी गर्नेको संख्यो धेरै छ। ति माछापालक किसानहरुले खेतीपातीका साथसाथै माछापालनबाट स्थायी र स्थानीय बजारको माग र आपूर्तिलाई सहयोग पुऱ्याइरहेको देखिन्छ। माछापालन गरेर सानो आम्दानी गरेर वचत गर्ने, आफ्नो बालबच्चालाई राम्रो शिक्षा दिने। आफ्नो जीवनस्तरलाई सहज बनाउँदै आएको पाइन्छ।

जलविद्युत आयोजनाको नाममा कृषिमा निर्भर समुदाय माथि प्रहार :

नेपालमा बढ्दो जलविद्युत आयोजनाको निर्माणको कारण माछा पालन गर्ने माझी, समुदायहरुको व्यवसाय संकटमा परेको छ। उनीहरुको पेशाव्यवसाय संकटमा पर्दै गएको छैन माछामार्ने अनुमति समेतबाट बञ्चित गरिएको छ। त्यसमा एकातिर उनीहरुको जमीन अधिग्रहणबाट उचित व्यवस्थापन नहुने, अर्को तिर आफ्नो पेशा खेती किसानीका साथै पेशा व्यवसायबाट समेत हातधुनु पर्ने अवस्थाको सिर्जना बारम्वार दोहोरिरहने अवस्थाको सिर्जना भएको छ। तीन पुस्ता भन्दा बढी एकै थातथलोमा रहेका विभिन्न समुदायहरु आफ्नो थातथलो छोडेर अन्यत्र सर्नु परेको छ। राज्यले गरेको त्यसप्रकारको व्यवहारले आफ्नो परिवार सहित बसाई सर्नुपर्ने वाध्यता सिर्जना गरिएको बताइएको छ। जग्गा जमीनमाथि गरिएको अधिग्रहणले पेशा व्यवसायबाट पलायन मात्र होइन भूमिहिन सुकुम्वासीमा परिणत गरिदिएको छ। उनीहरुको मागलाई नेपाल सरकारले वेवास्ता गरिरहेको अवस्था छ। कृषि उब्जनी हुने अब्बल राम्रो जग्गा जमीनहरु हडपेर विद्युत गृहको कार्यालय स्थापना गरेको छ। जसले गर्दा त्यहाँको वासिन्दाहरु आफ्नो भूमिमा कर्म गरेर खाने अवस्थाको अन्त्य गरिदिएको छ। जहाँ राम्रो फसल दिने जमीनहरु विनाश गरेर अन्न उत्पादनको साधनमाथि विद्युत गृह बनेको अवस्था छ।

माछापालनबाट खाद्य सुरक्षाको वहुआयामिक महत्व :

नेपाललाई ब्राजिल पछिको विश्वको दोस्रो जलस्रोतको धनी देश भनेर अझै पनि भनिन्छ। नेपालको भूगोलबाट हजारौं माइल टाढाको समुद्रमा नेपालको पानी मिसिएर समन्द्र बगेछ। हजारौं नदिनालाबाट सरकारले विद्युत उत्पादन गरेर देशलाई ठूलो आम्दानी गर्न सकिन्छ भनेर जलविद्युतमा जोडदिएको देखिन्छ। राज्यले माछापालन कार्यक्रम मत्स्य विकास केन्द्र बालाजु मार्फत गर्दै आएको छ। साना माछापालन किसानहरुको लागि व्यवस्थित गर्न भने सकिएको छैन। माछाको माग र आपूर्तिलाई स्थानीय रुपमा नै पूर्ति गर्न सक्ने सम्भावना अति नजिक देखिन्छ। बढ्दै गरेको शहरीकरण र बढ्दै गरेको जनताको आवश्यकता पूर्ति गर्न टाढाबाट ढुवानी गरेर ल्याउने माछाभन्दा स्थानीय रुपमा पालन गरेर बजारमा पठाउने माछा स्वस्थकर र सस्तो हुनसक्छ।

क) नदीनालाको छेउछाउमा माछापालनको व्यवस्थापन।

ख) तालतलैया निर्माण गरी जीविकोपार्जन गर्ने वातावरणको निर्माण।

ग) राज्यबाट माछापालन व्यवसाय गर्ने किसानहरुको लागि स्थानको छनौंट, ऋण, प्रविधिको उपलब्धता, भूरा उत्पादन गर्ने ह्याचरीको व्यवस्थापन र बजारको सुनिश्चितता आदि गर्न जरुरी छ।

नीतिग व्यवस्थापनमा प्रोत्साहन गर्न सके स्थानीय रोजगारको सिर्जना भई माछापालन गर्ने किसानले राम्रो देशको खाद्य सुरक्षामा सहयोग पुऱ्याउँछ। देशको खाद्य संकटलाई कम गर्न राम्रो भूमिका खेल्न सक्छ। यस अर्थमा पनि साना साना माछापालन कृषक व्यवसायी विकास र विस्तार गर्ने योजना

कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था र तिनको कार्यान्वयन

डा.रामकृष्ण श्रेष्ठ

पृथ्वीमा रहेका सम्पूर्ण जीवहरूको वंशाणु तथा प्रजातिय एवं पारिस्थितिक विभिन्नता ने जैविक विविधता हो। कृषि जैविक विविधता वालीका विभिन्न जातहरू पशुका जाति प्रजातिहरू सुक्ष्म जीवाणुहरू र

तिनबाट विकसित अन्य जीवाणुहरू जुन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा खाद्य, कृषि, मानव्यपोषण तथा पालुवा वा अर्धपरपालुवा पशु आहालमा प्रयोग गरिन्छन् ती सबैलाई समेट्दछ। साथै यसले खेती प्रणाली भन्दा बाहिरका अन्य वासस्थान र प्रजातिहरू जसले कृषिलाई फाइदा पुऱ्याउने र पारिस्थितिक प्रणालीका कार्य अभिवृद्धि गर्ने वस्तुहरुलाई समेत समेट्दछ। यसमा कृषि तथा बाली उत्पादनलाई नकारात्मक असर पुऱ्याउने तत्वहरू जास्ती रोग तथा किराहरू, झारपात र हानिकारक वानस्पतिक प्रजातिहरु समेत पर्दछन।

कृषि जैविक विविधताको बहुआयामिक महत्व रहेको पाइन्छ। यो खाद्य तथा पोषण सुरक्षा र गरिब तथा सिमान्तकृत समुदायको जिविकोपार्जनको प्रमुख स्रोतहरूको रूपमा रहेको छ। विभिन्न बालीको विकासमा पनि कृषि जैविक विविधताको अहम् भूमिका हुन्छ। यी गरि कृषि जैविक विविधताले खेती प्रणाली दिगो, स्थिर र स्वास्थ बनाउन एवं माटोको संरक्षण र उर्वराशक्ति बढाउनमा योगदान पुऱ्याउनुको अलावा अन्य प्रकारका जैविक विविधताको संरक्षण एवं उत्पादनमा विविधतामा समेत सहयोग गर्दछ।

क्षेत्रफलमा सानो भएपनि जैविक विविधताको हिसाबले नेपाल धनि मुलुकमा पर्छ। जैविक विविधताको आधारमा नेपाल विश्वमै २५ औं र एसियामा १९ औं स्थानमा पर्छ।

नेपालमा पाइने कुल जीव प्रजातिको १.१ प्रतिशत र कुल वनस्पती प्रजातिको ३.२ प्रतिशत नेपालमा पाइन्छ। नेपालमा ५ सयभन्दा बढी प्रजातिका अन्नवाली खानयोग्य रहेको र ती मध्ये २ सय प्रजातिको खेती गरिदै आएको तथ्यांक छ। जैविक विविधतामा धानिरहेपनि यसको महत्वको बारेमा जनमानसमा चेतनाको कमिले गर्दा उचित संरक्षण र उपयोग हुन सकेको पाइँदैन। बढ्दो सहरीकरण प्रदुषण तथा विश्व जलवायु परिवर्तनका असरहरूको कारण नेपालको जैविक विविधता हास हुने क्रम बढ्दै गएको छ। त्यसै गरि कृषिको क्षेत्रमा आधुनिक खेती प्रणालीको विस्तार उन्नत तथा हाइब्रिड जातको प्रयोगको वृद्धिलगायतका कारणले करिव रैथाने वाली एवं जात लोपन्मुख अवस्थामा पुगेका छन्। एक अनुमान अनुसार नेपालमा करिव ४० प्रतिशत कृषि आनुवांशिक स्रोतहरू लोप भैसकेको हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ। पछिल्लो समय जलवायु परिवर्तनले कृषि जैविक विविधताको ह्रासलाई तिव्र बनाएको अध्ययनहरुले देखाएका छन्।

कृषि जैविक विविधता संरक्षणको नीतिगत व्यवस्था र नेपालको संविधान २०७२

राष्ट्रिय बीउ विजन नीति २०५६

बीउ विजन ऐन २०४५ को संशोधन, २०६४

कृषि नीति २०६१

कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३ पहिलो संशोधन २०७१)

खाद्य तथा कृषिको लागि वानस्पतिजन्य आनुवांशिक स्रोत सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अन्तर्गतको बहुपक्षिय प्रणाली कार्यान्वयनको राष्ट्रिय रणनीति र कार्ययोजना (IMISAP) २०७४

कृषि विकास रणनीति (ADS)

बीउ विजन क्षेत्रको दिर्घकालीन २०७० २०८२, राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति तथा कार्ययोजना २०७१ २०७७

सामुदायिक बीउ बैंक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०६४

नेपालको संविधानमा जैविक स्रोतको उपयोगलाई राज्यको नीतिमा उल्लेख गरिएको छ भने जैविक विविधता संरक्षणमा तिनै तहको सरकारको भूमिकालाई परिभाषित गरिएको छ। कृषि जैविक विविधता संरक्षण र प्रवर्द्धनमा विभिन्न संवैधानिक, नीतिगत एवं संस्थागत व्यवस्थाहरू गरिएका छन्। नेपालको संविधानको धारा ४२ (सामाजिक न्यायको अधिकार) मा कृषकलाई स्थानीय बालीको र संरक्षणको अधिकार हुने उल्लेख छ। संविधानको अनुसूची ७ मा रहेको संघ र प्रदेशको साझा अधिकारको सूचीमा जैविक विविधता उल्लेख छ। त्यसै गरि संविधानको अनुसूची ८ मा रहेको स्थानीय तहको अधिकारको सूचीमा वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधता र संविधानको अनुसूची ९ मा रहेको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको

अधिकारको सूचीको कृषि सम्बन्धी अधिकारमा पनि जैविक विविधता उल्लेख गरिएको छ। त्यसै गरि खाद्य अधिकार तथा खाद्य सम्प्रभुता ऐन २०७५ मा स्थानीय बीउ विजन र कृषि प्रजातिको उनी तथा त्यसको बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण प्राप्त गर्ने उल्लेख छ।कृषि नीति, २०६१ मा प्राकृतिक स्रोत तथा जैविक

को संरक्षण र प्रयोगलाई जोड दिइएको छ। यसको साथै कृषि क्षेत्रमा आनुवांशिक स्रोतहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र दिगो प्रयोगको लागि स्वस्थानीय र परस्थानीय संरक्षणको भूमिकाको पहिचान गरिएको छ। प्रस्तावित नयाँ कृषि नीतिमा साविकको कृषि नीतिको तुलनामा धेरै बढि कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी विषयहरू समावेश गरिएका छन्। कृषि जैविक विविधताको सम्वर्द्धन, प्रवद्धनन र सदुपयोग गर्ने विषय उल्लेख गरिएको छ त्यसै गरि स्थानीय स्तरमा उपलब्ध रैथाने बीउ जात या ननुका साथै लोप हुन लागेका वाली तथा पशुपन्छीहरूको दीर्घकालीन रूपमा संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने, सहभागितात्मक जैविक विविधता संरक्षण क्षेत्र स्थापित गरिने वाली बिरुवा, पशुपन्छी तथा जलचरहरुको सूचीकरण गर्दै स्वस्थान संरक्षण, जिन बैंक, स्थानीय बीउ बैंक तथा सिमेन संरक्षण केन्द्रहरू मार्फत तिनको संरक्षण गरिने आदि विषय उल्लेख गरिएको छ।

राष्ट्रिय बीउ विजन नीति २०५६ लाई कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी विश्वले प्रवेश पाएको पहिलो नीतिगत दस्तावेज मान्न सकिन्छ। यस नीतिमा पृथक गुण भएका स्थानीयहरुको संरक्षण र सोको स्थानीय समुदायको अधिकार रहने विषय व्यवस्था गरिएको छ भने कृषि जैविक विविधताको संरक्षण र दिगो उपयोग मार्फत स्थानीय स्तरमा बीउको सुरक्षा कायम गर्ने व्यवस्था उल्लेख छ। त्यसै गरि स्थानीय स्तरमा बीउ बैंकको प्रवर्द्धन एवं फार्म तथा केन्द्रहरूलाई जातिय सम्वर्द्धन र जैविक विविधता संरक्षण कार्यको लागि तोक्ने व्यवस्थादेखि जाति विकासस्थानी जर्मप्लाज्मको उपयोग गर्ने पनि उक्त नीतिमा समेटिएको पाइन्छ साथै कृषि आनुवांशिक स्रोतहरु र जैविक विविधता सम्बन्धी सूचना आदान प्रदानको लागि राष्ट्रिय जिन बैंक, अन्तर्राष्ट्रिय जिन बैंक र सामुदायिक बीउ बैंकबीच सम्पर्क र सहकार्य बढाउने विषय पनि नीतिमा समावेश गरिएको छ।

बीउ विजन ऐन, २०४५ को संशोधन २०६४ ले कानूनी रूपमा स्थानीय जात माथि कृषकको स्वामित्व हुने व्यवस्थाको साथै स्वदेशी कृषि जैविक विविधतालाई हानी नोक्सानी बाट बचाउन बीउको आयातलाई नियमन गर्ने व्यवस्था गरेको छ। त्यसै गरि कृषि जैविक विविधता नीति २०६३ (पहिलो संसोधन २०७१) मा कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी मूल नीतिगत दस्तावेज हो। खाद्य तथा कृषिको लागि आनुवांशिक स्रोतहरू सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि (ITPGREA) अन्तर्गतको कृषि आनुवंशिक स्रोतको आदान प्रदानको बहुपक्षिय प्रणाली (MIS) लाई नीतिमा समेटिनु नीतिको महत्वपूर्ण स हो। त्यस्तै यसमा स्थानीय जातको संरक्षण र सोको स्वामित्वको व्यवस्थाको अलावा स्थानीय जर्मप्लाज्म संरक्षण कार्य गरे बापत निश्चित लाभ या प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने र स्थानीय कृषि आनुवांशिक स्रोतमाथि पहुँच र उपयोगबाट सिर्जित लाभको बाँडफाँडको समेत व्यवस्था गरिएको छ। साथै नीतिको कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमनको लागि राष्ट्रिय कृषि जैविक विविधता संरक्षण समितिको व्यवस्था यस नीतिमा गरिएको छ। २० वर्षे कृषि विकास रणनीतिले पनि कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धमा विभिन्न व्यवस्था गरेको पाइन्छ। रणनीतिले जिन बैंकको सुदृढिकरण कृषि जैविक नीतिको कार्यान्वयनको लागि कृषि सम्बन्धी जैविक स्रोतहरूको संकलन वर्गीकरण, मूल्याङ्कन एवं कृषि जैविकको दर्ता प्रणाली शुरु गर्ने एवं जैविक विविधता र आनुवांशिक स्रोतहरूको अनुसन्धान र

परिक्षणको नियमन जस्ता समेटेको पाइन्छ

खाद्य तथा कृषिको लागि आनुवंशिक स्रोत सम्बन्धी प्रणाली (एडीएस्) :

अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि अन्तर्गत कार्यान्वयनको रणनीति एवं कार्ययोजना ८ वर्षे कार्ययोजना (२०७५-२०८३) मा कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी २४ कृयाकलापहरु समावेश गरिएको छ। कार्ययोजनामा बहुपक्षीय प्रणाली (एडीएस्) मा सहभागी भई कृषि आनुवांशिक स्रोतको आदानप्रदानबाट मौद्रिक र गैर मौद्रिक फाइदा प्राप्त गर्ने फ्रेमवर्कको व्यवस्था गरिएको छ। कार्ययोजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा नियम वर्क राष्ट्रिय कृषि नैनसिं आदान प्रदान समिति (GAC) को समिति र भूमिका हुने व्यवस्था छ यसै गरि कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि नार्क कृषि विभाग, न्यालय र अन्य सम्बन्धीत निकायहरूले वार्षिक कार्यक्रममा कृयाकलापहरु समावेश गर्ने विषय पनि समावेश गरिएको छ। माथि उल्लेखित प्रमुख नीतिगत व्यवस्था बाहेक मीठ विजन क्षेत्रको दिर्घकालीन योजना २०७०/२०८२. राष्ट्रिय जैविक विविधता रणनीति तथा कार्ययोजना २०७१/२०७७ र सामुदायिक बीउ बैंक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि २०६४ ले पनि कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धमा विभिन्न नीतिगत व्यवस्थाहरु गरेका छन्। त्यसै गरि नेपाल जैविक विविधता महासन्धी (ऋद्यम) र खाद्य तथा कृषिको लागि आनुवांशिक स्रोत सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि (क्षत्एन्चँ) लगायतका जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि, सन्धि एवं फ्रेमवर्कको पक्षराष्ट्रसमेत रहेको छ।

कृषि जैविक विविधता संरक्षणमा संलग्न सरकारी निकायहरु :

कृषि जैविक विविधता संरक्षण एवं प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष संलग्न संघीय इकाईहरुमा नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गतको राष्ट्रिय आनुवांशिक स्रोत अनुसन्धान केन्द्र (जिन बैंक) र कृषि विभाग अन्तर्गतको बाली विकास तथा कृषि जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र प्रमुख छन्। यी बाहेक कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको जैविक विविधता तथा वातावरण शाखा तथा संघीय एवं प्रादेशिक कृषि बाली वस्तुका फार्म केन्द्रहरु रहेका छन्। गरि प्रवेश अन्तर्गतको कृषि ज्ञान केन्द्र वा जिल्लास्थित कृषि कार्यालय र स्थानीय तह कृषि शाखाको कार्यविवरणमा पनि कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी कार्य गर्ने गरे कार्यविवरण तोकिएको छ।

कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था कार्यान्वयनको अवस्था :

नीति तर्जुमा प्रकृयामा नीति चक्रको उचित पालना नगरिने तथा सम्बन्धीत सरोकारवालाहरुको सहभागिता समेत कम रहने हुँदा नीतिको कार्यान्वयनको अवस्था प्राय :कमजोर रहेको पाइन्छ भने कतिपय अवस्थामा सर्वसाधारण जनता मात्र होइन उच्च सरकारी अधिकारी एवं प्रसार कार्यकर्ताहरु नै कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाहरूको बनाइन्छन्।

कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी : व्यवस्था एक हद सम्म ठिकै रहे पनि तिनको कार्यान्वयन प्रभावकारी हुन नसकेको पाइन्छ । कतिपय अवस्थामा नीतिको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक कानूनी संरचना एवं व्यवस्थाको कार्यान्वयनको लागि कार्ययोजना एवं सो बमोजिमको वार्षिक कार्यक्रम र वजेटको व्यवस्था नहुँदा नीतिको कार्यान्वयन प्रभावित हुने र अपेक्षा गरे अनुरूपको प्रतिफल प्राप्त नहुने गरेको पाइन्छ । त्यसै गरि संविधानतः कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी अधिकार मूलतः प्रदेश सरकार र स्थानीय तहमा रहेको भएता पनि प्रायशः तल्ला तहका सरकारको क्षेत्रगत नीति तथा योजनाको प्राथमिकतामा कृषि जैविक विविधता पर्न सकेको पाइँदैन । केहि प्रदेश सरकारहरूले अर्गानिक कृषि र रैथाने बालीको प्रवर्द्धन जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गरेका भएता पनि कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता र राष्ट्रिय सन्दर्भमा विद्यमान नीतिगत व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयनको लागि तत्परता एवं संस्थागत क्षमता कमजोर रहेको पाइन्छ ।

कृषि तथा पशुपन्छी मन्त्रालय अन्य मन्त्रालय बिच समन्वयको अवस्था कमजोर रहेको कारण पनि नीतिगत व्यवस्थाहरुको प्राविधिक पक्ष र तिनको कार्यान्वयनमा कमि कमजोरी रहने गरेको छ । कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी विषयहरू बहुक्षेत्र समेटिने प्रकृतिका भई अन्तर मन्त्रालय वा अन्तर निकायहरूको कार्यक्षेत्र भित्र पर्ने प्रकृतिको भएता पनि वैविधताको लागि फोकल मन्त्रालय वन तथा वातावरण मन्त्रालय रहेकोले कतिपय अवस्थामा कृषि विकास ओझेलमा पर्ने गरेको गुनासो सुनिन्छ । कृषि जैविक विविधता सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धहरुमा सहभागिता एवं अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र सम्पर्कमा कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको उचित सहभागिताको सर्वथा कमि रहने गरेको पाइएको छ ।

कृषि जैविक विविधताको संरक्षण परिवर्तनका नकरात्मक असर न्यूनिकरण र अनुकूलनमा मद्दत पुऱ्याउँछ भने यसको हासले जलवायु परिवर्तन र यसबाट हुने समुदाय कृषि जैविक विविधताको महत्व बारे आम जनमानस कम सचेत भएको सन्दर्भमा यसको संरक्षणको लागि राष्ट्रिय स्तरको सचेतना अभियान सन्चालन गर्नु आवश्यक देखिन्छ । यसको साथै कृषिजैविक वधताको संरक्षण र उपयोगलाई प्रभावकारी बनाउन संरक्षण र उपयोग कार्यमा संलम कृषकहरुलाई पुरस्कृत र प्रोत्साहन गर्नुको साथै त्यसरी संरक्षित तथा प्रति बालीहरूको उत्पादनको बजार सुनिश्चितताको समेत व्यवस्था गर्नु आवश्यक देखिन्छ । त्यसै गरि कृषि अनुसन्धान, शिक्षा र प्रसारमा बाली विविधिकरण र पर्यावरणीय कृषिलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसको अलावा उन्नत जातको विकासमा रैथाने कृषि आनुवंशिक स्रोतको व्यापक उपयोग गर्न नीतिगत व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ जलवायु परिवर्तनको कारण विश्व आक्रान्त भइरहँदा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र न्यूनिकरणका लागि कृषि जैविक विविधता संरक्षणको केन्द्रीय भूमिका रहने बारे स्थानीय समुदायहरूलाई यदि जागरुक गराई सो कार्यमा यदि संलग्न र जिम्मेवार बनाउन आवश्यक देखिन्छ । त्यसै गरि नेपालका आदिवासी रहेको कृषि जैविक विविधता संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी परम्परागत ज्ञान, शीप र अनुभवलाई उपयोग गर्ने संयन्त्रको विकास र तिनै तहका सरकारका सम्बन्धित निकायहरुबाट त्यस सम्बन्धमा कार्यक्रम सन्चालन गरिनु पनि वान्छनिय देखिन्छ ।

यसै सन्दर्भमा तिनै तहको सरकारहरूको समन्वय र सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्ने गरि कृषि जैविक विविधता संरक्षणको राष्ट्रिय रणनीतिको तर्जुमा एवं कार्यान्वयन आवश्यक देखिन्छ । साथै लामो समय देखि छलफलमा रहेको कृषि जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था एवं संरचनाको पनि यथासक्य छिटो निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

राज्यस्तरमा नै हुन जरुरी छ ।

निष्कर्ष :

हाम्रो देश नेपालको मात्र होइन यो विश्वले चिन्ता गर्ने विषय हो, साना-साना मूलबाट खोला-नाला नदि र समुद्र बन्दछ, समुद्रबाट पनि महासागर बन्दछ ।

बढ्दै गरेको शहरी क्षेत्रको विकाससँगै शहरबाट उत्पादन हुने हानीकारक फोहोरहरु उत्सर्जन र समुद्रमा विसर्जन गरेको हामीले पढ्न र सुन्न सकिन्छ । हाम्रो देश नेपालमा पनि थुप्रै नदिहरुबाट ठूला-ठूला नदिहरु बनेका छन् । पूर्वमा कोशी, मध्यमा गण्डकी, पश्चिममा कर्णाली सुदुरमा महाकाली बग्दै गएर महासागरमा मिसिएको छ । बढ्दो मावनीय गतिविधिका कारण वातावरणमाथि परेको प्रभावले पृथ्वीमा तापक्रम बढ्दै गरेको अवस्था छ । पानीमा बाँच्ने माछा लगायत जलचरहरु प्राणीहरु मानवसिर्जित फोहोर विसर्जनका कारण लोप हुने अवस्थाको सिर्जना भएको छ । मानवको आफ्नो स्वार्थको कारण जलचर, थलचर र वायूमण्डलमा हुने सुक्ष्मजीव हुन् संरक्षण कम हुँदै गएको छ ।

यसले अन्तत मानव अस्तित्वमाथि प्रश्न चिन्ह खडा गरिदिएको छ । यस विषयहरुमाथि संसारको ध्यान जानु पर्छ ।

नेपाल सरकार शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय शिक्षाको लागि खाद्य कार्यक्रम परियोजना सानोठिमी, भक्तपुर

कार्यक्रम सञ्चालित जिल्लाहरु : जाजरकोट, डोटी, दार्चुला, अछाम, बझाङ र बाजुरा

मुख्य उद्देश्य : खाद्यान्न अभाव र शिक्षाको पहुँचमा अति न्यून् देखिएका जिल्लाहरुका सामुदायिक विद्यालयका बालबालिकाहरुलाई आधारभूत शिक्षा पहुँचमा अभिवृद्धि गर्न तथा विद्यार्थीको पोषण र स्वास्थ्य स्थिति सुधार ल्याउने कार्यक्रम सञ्चालित जिल्लाहरुमा सामूदायिक विद्यालयहरुमा कक्षा १ देखि कक्षा ५ सम्म सम्पूर्ण विद्याथीहरुलाई प्रति दिन प्रति विद्यार्थी (चामल ८० ग्राम, दाल २० ग्राम, तेल १० ग्राम र नुन २ ग्राम) गरी जम्मा ११२ ग्राम खाद्यान्नबाट विद्यालयमा नै खाजा पकाई खुवाउने कार्यक्रम रहेको छ ।

नेपाल सरकार
खाद्य कार्यक्रम परियोजना

More sustainable, inclusive, and resilient agrifood systems

How can FAO better support countries in addressing governance of agrifood systems transformation?

19/02/2024

Agrifood systems can play an important role in rescuing and accelerating progress towards the Sustainable Development Goals (SDGs). Sustainable and resilient agrifood systems can positively influence the social, economic and environmental dimensions of sustainable development.

While there seems to be consensus on the need to transform agrifood systems to make them more sustainable, resilient, inclusive and equitable, a discussion around policy, legal and governance requirements and implications for countries still needs to be better articulated.

In such contexts, data, technology and innovation can be a powerful engine to transform agrifood systems, but only when they are accompanied by the right enabling environment and governance system.

The FSN Forum - FAO's open, neutral platform for multistakeholder dialogue - has made available a space where you can contribute by providing examples of governance-related measures and interventions that have a transformative impact on agrifood systems. The results emerging from your submissions will contribute to inform FAO's work with governments and other stakeholders related to policy, law and governance for more inclusive, resilient and sustainable agrifood systems.

To participate in the call for submissions, click here.

If you want to dig deeper, browse through the selection of titles below.

Transforming Food and Agriculture to Achieve the SDGs. 20 interconnected actions to guide decision-makers

This publication proposes twenty interconnected actions to strengthen food security, generate decent employment, spur rural development, conserve natural resources and respond to climate change, all part of the 2030 Agenda.

Transforming agri-food systems: Legislative interventions for improved nutrition and sustainability

This study illustrates the importance of a food systems approach to guide countries in their legal interventions to improve nutrition and sustainability in food systems. It provides examples of legal instruments, including constitutions and framework laws, as well as challenges to overcome, including those that are environment- and diet-related.

Focus on governance for more effective policy and technical support. Governance and policy support framework paper

This paper introduces an operational four-phased framework to integrate governance analysis into the formulation and implementation of interventions. The four phases are problem framing, institutional analysis, political economy analysis and priorities for action.

Agriculture and natural resources governance ? Legal tools for inclusive and sustainable transformation

This brief reviews several legal tools and mechanisms for inclusive and sustainable transformation, including impact assessments, planning instruments, establishing stakeholder participation bodies, defining (and safeguarding) rights of access to resources while conserving the resource base, and protecting labour rights.

FAO and the Sustainable Development Goals. Achieving the 2030 Agenda through empowerment of local communities

The SDGs belong to all of us. They represent our best shot at a better future for people and planet. But amid resurgent conflict, climate havoc, and social and health crises, we risk losing sight of them. This publication shows how FAO and partners continue to work towards the achievement of the SDGs, project by project, field by field, and country by country.

From the Committee on Food Security (CFS)

CFS Voluntary Guidelines on Gender Equality and Women's and Girls' Empowerment in the context of Food Security and Nutrition

These guidelines provide policy guidance based on good practices and lessons learned on gender mainstreaming, gender-responsive public policies, programmes and innovative solutions. They address

the root causes of gender inequalities, including by promoting impactful gender-responsive and gender-sensitive approaches.
CFS Voluntary Guidelines on Food Systems and Nutrition (VGFSyN)
These guidelines promote policy coherence and aim to reduce policy fragmentation between sectors that has an impact on food systems and nutrition including health, agriculture, education, environment, gender, social protection and trade. They also promote, among other things, transparent and accountable governance, sustainable food supply chains, broader access to healthy diets, food safety, nutrition education, gender equality, and resilient food systems.
Times of crisis, times of change. Science for accelerating transformations to sustainable development.
This report provides a synthesis of the key transformative shifts needed across different entry points, including food systems and healthy nutrition, as well as a framework for understanding how those transformations may unfold over time. It also presents examples and tools for fostering leadership and enhancing human capacities to engage with the acceleration mindset required to achieve the SDGs.
Making food systems work for people and planet UN Food Systems Summit +2. Report of the Secretary-General
The preparations for the UN Food Systems Summit +2 - Stocktaking Moment in 2023 witnessed significant global participation and engagement, with 101 countries submitting voluntary country reports. These reports provided insights into the progress and efforts being made to transform food systems worldwide. The analysis of these inputs has informed this report.

FAO Calls Immediate Cessation of Hostilities and Restoration of Humanitarian Space to Eliminate the risk of Famine

Gaza: In a briefing to the UN Security Council, FAO calls for immediate cessation of hostilities and restoration of humanitarian space to eliminate the risk of famine
Deputy Director-General Maurizio Martina points out the catastrophic damage induced by the conflict across the entire food supply chain

FAO Deputy Director-General

Maurizio Martina delivers remarks at the United Nations Security Council High-Level Open Debate on the Protection of Civilians in Armed Conflict.

27/02/2024
New York - The people of Gaza are experiencing catastrophic levels of conflict-induced food insecurity and a high risk of famine, and that risk is increasing by the day, Deputy Director-General of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) Maurizio Martina said today at the United Nations Security Council High-Level Open Debate on the Protection of Civilians in Armed Conflict.
In this context, Martina called for the cessation of hostilities and restoration of humanitarian space throughout the Gaza Strip to deliver multisectoral humanitarian assistance and restore basic services to eliminate a risk of famine. This includes immediately restoring cross-border water pipelines, resuming electricity distribution, and restoring health facilities, water infrastructure, facilities for waste management, food processing and production, financial facilities, telecommunications, among others.
The FAO Deputy Director-General highlighted the need for reopening border crossings, including for commercial traffic. Essential commodities must be allowed to move into and throughout Gaza without interruption or limitation, he underscored.
"All parties must respect their obligations under international hu-

G20: FAO Director-General Appeals for Peace, Right to Food and Global Governance Reforms

G20: FAO Director-General appeals for peace, right to food and global governance reforms
QU Dongyu addresses Meeting of G20 Foreign Affairs Ministers in Brazil.

From left: Eduardo Paes, Mayor of Rio de Janeiro; Mauro Vieira, Brazil's Minister of Foreign Affairs; FAO Director' General QU Dongyu.

22/02/2024

Rio de Janeiro - QU Dongyu, Director-General of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), appealed for peace, recognition of the right to food, and reform of multilateral institutions as cardinal imperatives during the G20 Foreign Affairs Ministers Meeting held on Wednesday and Thursday in Brazil.

"FAO calls for the prioritization of actions that promote food security globally to achieve the Four Betters: better production, better nutrition, a better environment, and a better life, leaving no one behind," Qu said at the first session focused on the G20's role in dealing with conflicts and ongoing international tensions.

"We need a global governance system that is fit for purpose, works in an efficient, effective, and coherent manner, is accountable to its

Which features hunger, sustainable development and global governance as the key priorities.

members, and fully aligned and committed to achieve all the SDGs," he said at the second session

poverty it must prioritize people, while also protecting the planet. Agrifood systems are solutions based on science and data."

The Meeting brought together the foreign affairs ministers of countries that together represent around 85 percent of global gross domestic product, 75 percent of world trade and around two-thirds of the world's population. The FAO Director-General was joined at the Meeting by the heads of other international organizations including the International Monetary Fund, the World Bank, the World Health Organization and the World Trade Organization as well as UNESCO, UNCTAD, the ILO and numerous regional development banks.

The Meeting was the first major event of Brazil's 2024 G20 presidency, which features hunger, sustainable development and global governance as the key priorities. President Lula da Silva of Brazil has also set up a task force with the intention of establishing a Global Allience Against Hunger and Poverty by the end of the year and open to all countries, not just G20 members.

FAO's Director-General praised Brazil for leading that initiative.

FAO role and message

Rising food and energy prices in the wake of the COVID-19 pandemic, natural disasters, as well as ongoing conflicts and wars and asymmetrical fiscal and monetary strains, impacted food security beyond traditional hunger hotspots.

The FAO Director-General emphasized the importance of "increased investment to transform global agrifood systems to be more efficient, more inclusive, more resilient and more sustainable," noting that it will be critical to reduce hunger and bring people out of poverty as well as assure healthy and nutritious foods for all.

He pointed to three main pathways by which FAO supports and complements the efforts of the broader UN system: tackling acute hunger; bolstering efficient agricultural markets; and increasing the resilience of all Members and their populations.

The food security work entails a range of activities ranging from FAO's hosting of the Integrated Food Security Classification (IPC) global support unit, which maps emerging hunger crises around the world, to taking an active role in fostering the goals of the Black Sea Grain Initiatige, which aimed to mitigate conflict's impact on large global trade flows.

The markets work is geared to increasing production and price information and transparency and includes hosting the Agricultural Market Information System (AMIS), which was established by the G20 in 2011 and played an important role in preventing exces-

sive market volatility during the COVID-19 pandemic.

FAO's work in increasing Members' resilience to allow their communities to prevent and cope with crisis and shock is geared to the most vulnerable people, including women, youth, Indigenous Peoples and rural farmers. "We need to create opportunities for the poor to increase their incomes and improve their livelihoods," Qu said, adding that digitalization and innovation as well infrastructure and better education and health services are all priority investment areas.

The Director-General offered FAO's full support of UN Secretary-General António Guterres's call to overhaul and renew global governance institutions in line with "21st century economic and political realities."

FAO, working as a professional facilitator serving 194 Members, is at the center of a global governance architecture for food security, engaging the International Fund for Agricultural Development (IFAD), the World Food Programme (WFP), the WHO and the WTO along with a partnership of 60 years with the World Bank and other international financial organizations and multilateral development institutions. The Director-General highlighted that FAO offers a unique platform for governments, academic institutions, civil society, the private sector and other key partners for exchange of knowledge and dialogues

Qu pointed to the Global Roadmap for Achieving SDG2 without breaching the 1.5C threshold, which FAO launched at the COP 28 climate summit late last year. That roadmap can act as a catalyst to guide financing for accelerated climate actions to transform agrifood systems and help transformed agrifood systems achieve "good and nutritious food for all today and tomorrow," he said..

manitarian and human rights law and protect civilians and objects indispensable for their survival. An immediate ceasefire and peace are a prerequisite for food security, and the Right to Food is a basic human right," Martina said.

People on the brink of famine :

According to the latest Integrated Food Security Phase Classification (IPC) analysis, the entire population of about 2.2 million people in the Gaza Strip is estimated to be in Crisis or worse (IPC Phase 3 and above), the highest percentage of people experiencing such acute food insecurity that the IPC has ever classified for any given area or country.

About 50 percent of the population is projected to be in Emergency (IPC Phase 4) and at least one in four households (more than half a million people) conservatively assessed to now be in Catastrophic or famine like conditions (IPC Phase 5).

Severe damage to agrifood systems

The FAO Deputy Director-General gave insights into the devastating impact of the conflict on agrifood systems in the Gaza Strip:

"Severe restrictions on fuel shipments are crippling the functioning of water infrastructure and desalination plants, the production and delivery of key food commodities, and the provision of electricity.

"Electricity blackouts are severely disrupting agricultural activities, food processing and distribution, and water infrastructure. The sole power plant in Gaza shut down after running out of fuel on 11 October, while electricity supplies from the Israeli authorities have been cut off since 12 October. The only electricity available in the Gaza Strip comes from solar panels and generators, for which there is little available fuel.

"Shortages of safe water - needed for food processing - persist. As of late December, the water supply was at only 7 percent of pre-October levels, with sources restricted to water trucking, one functional desalination plant, and one of the three main water supply lines. Around 97 percent of the ground water in Gaza is reportedly unfit for human consumption.

"The commercial sector has been decimated due to the near complete lack of imports of essential items, including food, because of the restrictions. The lack of imports means that food stocks have been rapidly depleted.

"Bakeries' capacity to produce bread - a staple part of diets in Gaza - has been seriously hampered by direct damage, combined with lack of electricity, fuel, water and wheat.

"Before the current conflict, Gaza's food production allowed self-sufficiency in most fruits and vegetables; the conflict has severely disrupted this.

"Satellite data analysis from December 2023 shows a significant decline in the health and density of crops across Gaza when compared to the preceding six seasons, linked directly to the conflict.

"Satellite data analysis from December 2023 shows a significant decline in the health and density of crops across Gaza when compared to the preceding six seasons, linked directly to the conflict.

"As of 15 February 2024, over 46 percent of all cropland in the Gaza Strip was assessed to be damaged. Likewise, agricultural infrastructure has been devastated, with the highest levels of destruction to animal shelters, sheep farms, dairy farms, home barns and broiler farms.

"The harvest of olives and citrus fruits, which typically occurs

IFAD Highlights the Transformative Power of Innovation for Small-Scale Farmers

Member States, global leaders and development and innovation experts gather in Rome to participate in IFAD's 47th Governing Council

14 February 2024

Rome, 14 February 2024 - In the face of rising hunger, economic volatility, growing inequality and the ravages of climate change, a quiet revolution is underway fueled by innovation and determination. For small-scale farmers in some of the most remote corners of the world, innovation isn't just a buzzword it's a lifeline with the potential to reshape the future of agriculture by generating and scaling up new ideas, new approaches and new opportunities to sustainably overcome the challenges they face on a daily basis, according to Alvaro Lario, President of the UN's International Fund for Agricultural Development (IFAD).

Speaking during the opening of IFAD's 47th Governing Council in Rome, which this year focuses on the theme Innovation for a Food Secure Future and the needs of small-scale producers in developing countries, Lario stressed, "We must never stop making an impact for those who need it most, and it's for that reason that we are constantly innovating."

The IFAD President pointed out that innovation is not always about cutting-edge technologies, that it can come in many forms and be found in many places including in rural communities and among farmers and producers themselves. "Many innovations are developed in collaboration with the people we work with on the ground. Agri-entrepreneurs in developing countries are some of the most innovative and

The IFAD President pointed out that innovation is not always about cutting-edge technologies, that it can come in many forms and be found in many places including in rural communities

dynamic entrepreneurs in the world. We don't bring innovations to them - they bring innovations to us," Lario told heads of state, government leaders and representatives from IFAD's 178 Member States.

Among those speaking at the event, Bhaskar Chakravorti, Dean of Global Business, The Fletcher School, Tufts University, emphasized the significance of "small AI," citing a case study in Tanzania where farmers uploading pictures of pest-infected crops onto a specially developed app that provided locally available treatments, saved US$100 million in lost crops. Across the country, the impact amounted to US$25 billion in savings.

"When one thinks about investment, the amount of investment is relatively low but the return is enormous and the actions that need to be taken are straightforward," he said.

Speaking at a press event, Elizabeth Nsimadala, a farmer and agripreneur from Uganda who is also President of the Eastern Africa Farmers Federation, reiterated the importance of investment and information.

"We lack solutions," she said. "The small-scale farmer has to look up to the sky and pray to god it's going to rain."

Some of the new ideas and approaches discussed during the event were showcased at a Marketplace of Innovation which featured, for example, AI-powered climate information systems that keep farmers abreast of changing weather patterns, and blockchain and Web3 technology for digital wallets that allow rural people to easily receive and make digital payments.

Solutions showcased at the marketplace aim to bring about broad systemic change that will ultimately help small-scale farmers increase their production and livelihoods, while building resilience to shocks such as climate change, conflict and economic instability. These changes can have far-reaching impacts since small-scale farmers produce one-third of the world's food, and up to 70 percent of food in some developing countries.

IFAD has often been at the forefront of AI adoption. By using Microsoft AI solutions, the UN specialized agency built Omnidata, a centralized analytics platform that connects data, dashboards, visualizations, and analytics powered by machine learning and AI to address small-scale farmers' needs through targeted investments.. IFAD and the Inter-American Development Bank Group (IDB Group) also announced that they are exploring a collaboration to develop universal digital wallets tailored to the needs of small-scale farmers. The aim is to roll-out the initiative globally, accelerating the inclusion and resilience of rural people and vulnerable groups.

Gender equality, essential to end hunger and poverty

During the Governing Council, IFAD recognized the most successful projects driving gender equality and women's empowerment in its funded projects. The IFAD Gender Awards showcased best practices developed in Bolivia, Cambodia, Ghana, Madagascar and Montenegro and emphasized IFAD's commitment to driving positive change in rural communities and economies.

IFAD's Gender Awards are rooted in the belief that addressing the core causes of gender inequality is crucial to reducing hunger and poverty. Closing the gender gap in farm productivity and the wage gap in agricultural employment could potentially reduce global food insecurity by about 2 percentage points and improve nutrition, livelihoods and sustainable food systems.

Serbia becomes a Member State of IFAD; Lithuania is endorsed

During the business items, the Governing Council members welcomed Serbia as a Member State. Lithuania was also endorsed today as a new Member State to join IFAD however its membership comes into effect upon the deposit of their instrument of accession with the UN Secretary General.

Ukraine was endorsed as a new member of IFAD in the previous Governing Council in February 2023 and welcomed as a Member State. However, it has not become a fully-fledged member as they have yet to deposit their instrument of accession with the UN Secretary-General.

Press release No.: IFAD/12/2024

IFAD is an international financial institution and a United Nations specialized agency. Based in Rome - the United Nations food and agriculture hub - IFAD invests in rural people, empowering them to reduce poverty, increase food security, improve nutrition and strengthen resilience. Since 1978, we have provided more than US$24 billion in grants and low-interest loans to fund projects in developing countries.

A wide range of photographs and broadcast-quality video content of IFAD's work in rural communities are available for download from our Image Bank.

---

around October-November and provides an important source of income, has been heavily impacted by the hostilities across all of the Gaza Strip.

"Lack of access to fodder and damage from airstrikes have taken a toll on livestock owners, with many breeders reporting substantial losses among their animals. By the end of January 2024, all broiler poultry are assumed to have been slaughtered or died due to lack of water and fodder. The mortality rate of calves is assumed to be between 50-65 percent and approximately 70 percent of beef cattle and 50 percent of small ruminants are estimated to be dead.

"Gaza's sea fishing sector, an important source of nutrition and income in Gaza, indirectly providing livelihoods for over 100 000 people, has come to a standstill, due to destruction and damage to port infrastructure and fishing equipment, and complete restrictions on access to the sea.

The meeting was called at the request of Guyana and Switzerland after the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) circulated a white note, dated 22 February, on food insecurity in the Gaza Strip. The note was sent to the Security Council in accordance with resolution 2417 of 24 May 2018, which requests the Secretary-General to report swiftly when "the risk of conflict-induced famine and widespread food insecurity" occurs.

Other briefers included Ramesh Rajasingham, Coordination Division Director of OCHA; and Carl Skau, Deputy Executive Director and Chief Operating Officer of the World Food Programme.

IFAD Member States Approve Ambitious $2 bn Plan to Reduce Hunger

15 February 2024

Rome, 15 February 2024 - As climate change, biodiversity loss, economic uncertainties and growing instability take a strong toll on rural communities and small-scale farmers in many parts of the world, particularly in the most fragile and vulnerable places, the 178 Member States of the International Fund for Agricultural Development (IFAD) today adopted an ambitious agenda to improve the production, incomes, food security and resilience of more than 100 million rural people over three years.

Attending the second day of IFAD's annual Governing Council Meeting, government leaders adopted a report and resolution for the 13th replenishment of IFAD's resources. So far, 68 Member States have committed an unprecedented US$1.34 billion in support of a three-year programme of work (2025-2027). Pledges already exceed the total US$1.28 billion pledged for the 12th replenishment of IFAD (2022-2024). In the coming months, IFAD expects more pledges as it works to mobilize US$2 billion in new funding to implement a US$10 billion programme of work.

"Your investments will create jobs and opportunities and increase resilience. IFAD is an excellent and very effective vehicle against food insecurity, climate change and biodiversity loss," said Alvaro Lario, President of IFAD. "They are fundamental investments in creating shared prosperity and resilience in the world's most vulnerable communities."

Lario encouraged Member States who have not yet pledged to do so in the coming months. "The conversation will continue. The momentum is there. This US$1.34 billion is record breaking but not enough to achieve the target we have," he further acknowledged.

Amongst the 68 Member States who have pledged thus far in the current replenishment cycle, 45 made their highest pledge ever and 14 of those pledges have increased their commitment by more than 50 percent since the last pledging cycle, showing their strong commitment to the Fund, and need to step up investments in rural development to fight hunger and poverty.

To support small-scale farmers and their efforts to build resilience in the face of growing challenges, the IFAD13 report and resolution adopted by Member States set three main priorities for the Fund: IFAD will increase its focus on fragile contexts, scale-up investments in biodiversity and climate resilience for small-scale farmers, and further leverage engagement with the private sector. Priorities have been determined based on a year-long consultation process with its Member States and stakeholders and careful analysis of today's multiples global crisis.

About 3.1 billion people, nearly half of the global population, live in the rural areas of developing countries. These areas are home to over 80 per cent of the world's extreme poor.

Violent conflict has spiked dramatically in several regions. By 2030, almost 60 percent of the world's poor will live in countries classified as fragile or affected by conflicts.

Climate change and biodiversity extinction are accelerating. As global temperatures continue to rise, leading to worse living conditions for millions of people worldwide, the poorest are the most vulnerable and will be the most severely impacted. Today close to 700 million people live in extreme poverty. Official Development Assistance and developing countries' financing will not suffice to close the finance gap for climate adaptation, to end hunger and make food systems more sustainable, resilient and equitable. Engagement and financing from private sector stakeholders ranging from global investors to local small and medium enterprises will be necessary. Estimates find that between US$33 and US$50 billion in additional finance per year until 2030 will be needed to fight hunger globally.

The priorities and business model for IFAD's 13th replenishment benefited from insights from the Multilateral Organisation Performance Assessment Network (MOPAN)

with the aim to ensure a successful implementation of IFAD's programme of work from 2025-2027. The MOPAN report on IFAD was launched during the Governing Council. Overall, MOPAN rated IFAD as well-positioned and agile to respond to critical global challenges and recognised its niche and critical role in the global architecture system.

Innovation driven by and for rural people

Governors also immersed themselves in rural communities through a virtual field trip to Ghana to discover how rural people manage ecosystems, cope with climate change and produce nutritious foods in a challenging environment. Kevin Perkins, Executive Director of Farm Radio International and Hélène Papper, Director for Global Communications and Advocacy at IFAD presented IFAD's Rural Voices initiative and described how radio can help put rural people at the center of innovations and capture the ideas of those who may otherwise not have been heard.

"At IFAD, we see innovation as a two-way process, a partnership with rural people. We can use our expertise to bring new innovations to rural areas but, equally, rural people can share their unique knowledge and innovations with us so we can better design projects to serve their needs," said Papper after the event.

Governors also heard the testimony of food writer and chef Sophie Grigson who cooked with rural communities as part of IFAD's Recipes for Change programme.

Watch the event: Rural people innovating for a resilient future

Notes to editors:

In 2023, 735 million people suffered from hunger, a 122 million increase compared to pre-covid19 times. Trends are worrying as conflicts and climate change, the key

European Union Boosting Food Security

29 February 2024

European Union funding boosts food security and community resilience in Afghanistan, benefiting over 300,000 people

KABUL - The United Nations World Food Programme (WFP) in Afghanistan welcomes a generous contribution of EUR 20.1 million (US$21.4 million) from the European Union. With this funding, WFP will be able to improve household food security and community resilience for over 300,000 Afghans across 26 provinces, including vulnerable displaced Af-

ghans who are resettling in certain areas.

By developing small-scale infrastructure like flood protection walls and irrigation canals, the project aims to safeguard local communities against the impacts of climate change and natural disasters. The EU-funded program will also assist around 14,000 smallholder farmers by equipping them with essential tools, seeds, and training to improve their harvests and market access, ensuring that vulnerable families can meet their nutritional needs. Each construction project will last for half a year during which all participants will receive either food or cash to help cover their families' monthly food needs.

"Supporting smallholder farmers and helping them yield greater harvests can be lifesaving for families who struggle to put food on the table," said Raffaella Iodice, EU Chargée d'Affaires a.i. to Afghanistan. "Partnering with the World Food Programme, the European Union has launched a program that aims to ensure that communities throughout the country are better prepared and withstand the impact of a changing climate."

"The climate crisis is no longer a glimpse into the future but the reality for communities across Afghanistan where eight out of ten people depend on income from agriculture and climate shocks such as drought, flooding and landslides have a massive effect," said Mutinta Chimuka, WFP Deputy Country Director in Afghanistan. "We thank the European Union for being a steadfast partner for WFP and supporting our climate-sensitive programs improving resilience of communities across the country."

In 2023 alone, WFP supported more than 750,000 people and their families with emergency food assistance and helped construct community infrastructure including nearly 30 kilometers of flood protection walls, approximately 50 kilometers of irrigation canals and the rehabilitation of over 19 kilometers of roads. WFP's Food-for-Assets activities have not only addressed immediate hunger but also laid the groundwork for building longer-term community resilience.

Over the past five years, the European Union has contributed more than US$260 million towards WFP's programmes in Afghanistan, including emergency food assistance, nutrition services, resilience activities and keeping the humanitarian air service UNHAS operational.

WFP Deputy Chief Warns Security Council of Imminent Famine in Northern Gaza

28 February 2024

NEW YORK - The World Food Programme Deputy Executive Director Carl Skau addressed the United Nations Security Council on Tuesday 27 February on the humanitarian crisis in Gaza. He was speaking at a High-Level Open Debate on the Protection of Civilians in Armed Conflict.

Here are his remarks, as delivered:

"As you have already heard, the Famine Review Committee has warned of a real prospect of famine by May, with over 500,000 people at risk if the threat is allowed to materialize.

Even before October, two-thirds of the people in Gaza were supported with food assistance. Today, food aid is required by almost the entire population of 2.2 million people. Gaza is seeing the worst level of child malnutrition anywhere in the world. One child in every six under the age of two is acutely malnourished.

The World Food Programme is ready to swiftly expand and scale up our operations if there is a ceasefire agreement. But in the meantime, the risk of famine is being fueled by the inability to bring critical food supplies into Gaza in sufficient quantities, and the almost impossible operating conditions faced by our staff on the ground.

Conditions in northern Gaza are particularly dire. On Sunday, February 18, we resumed deliveries to the north for the first time in three weeks. Our intention was to send 10 trucks per day, for seven days, to address immediate needs, and provide some reassurance to people living there that sufficient food would be brought in.

For this to happen, we need a functioning operating environment for humanitarian staff. We need the port of Ashdod and the Karni crossing to be open, so we can import food and other essential supplies swiftly and at scale.

However, on both February 18 and 19, our convoys faced significant obstacles. There were delays at checkpoints; they faced gunfire and other violence; food was looted along the way; and at their destination they were overwhelmed by desperately hungry people.

As a result, we have been forced to pause deliveries of food to the north until conditions are in place that allow for safe distributions - both for our staff, and for the people receiving our assistance. This is not a decision WFP has taken lightly, as we know it means conditions will worsen, and more people will be at risk of dying from hunger-related causes.

But the breakdown in civil order, driven by sheer desperation, is preventing the safe distribution of aid. We are now urgently exploring all viable delivery options to allow the resumption of operations in northern Gaza as soon as possible. This is an absolute humanitarian imperative. The staff on our convoys witnessed catastrophic conditions in the north: food and clean water are scarce, malnutrition is soaring and disease is rife.

Madame President, immediate action is required to enable a huge increase in the volume of food and other humanitarian supplies going into northern Gaza. This is the only way to calm tension and restore some semblance of civil order.

For this to happen, we need a functioning operating environment for humanitarian staff. We need the port of Ashdod and the Karni crossing to be open, so we can import food and other essential supplies swiftly and at scale. And we need a working humanitarian notification system, and a stable communications network to keep humanitarian staff safe.

If nothing changes, a famine is imminent in northern Gaza. We must all double down and live up to our responsibilities to ensure it does not happen on our watch.

Meanwhile, in the south of Gaza, WFP and partners are on the ground, delivering food as it comes to shelters, to make-shift camps, and to shops. But we are unable to provide regular or sufficient food to people who badly need it. Most food is distributed in Rafah - the hub of WFP's current operations in Gaza - and very little assistance reaches people elsewhere.

WFP has made efforts to support the re-establishment of local food systems where-ever possible. This has included expanding distribution points to include local shops; supporting bakeries by providing them with wheat flour and other necessary resources to operate; and supplying community-run kitchens that provide hot meals every day.

But the fact remains that without safe and greatly expanded access,

aid workers cannot mount a relief operation at the scale required to reverse the severe humanitarian crisis now gripping Gaza. It is essential we avert a famine: and this requires much more than just food supplies. Basic services must also be restored, including health services, electricity networks, and water and sanitation pipelines. In this UNWRA is indispensable.

Council members, in 2018, this body adopted Security Council Resolution 2417, which reaffirms international humanitarian law and the need to break the vicious cycle between armed conflict and food insecurity.

Today we call on the Council to uphold this Resolution. Thank you."

The United Nations World Food Programme is the world's largest humanitarian organization, saving lives in emergencies and using food assistance to build a pathway to peace, stability and prosperity for people recovering from conflict, disasters and the impact of climate change29 February 2024

European Union funding boosts food security and community resilience in Afghanistan, benefiting over 300,000 people

KABUL - The United Nations World Food Programme (WFP) in Afghanistan welcomes a generous contribution of EUR 20.1 million (US$21.4 million) from the European Union. With this funding, WFP will be able to improve household food security and community resilience for over 300,000 Afghans across 26 provinces, including vulnerable displaced Afghans who are resettling in certain areas.

By developing small-scale infrastructure like flood protection walls and irrigation canals, the project aims to safeguard local communities against the impacts of climate change and natural disasters. The EU-funded program will also assist around 14,000 smallholder farmers by equipping them with essential tools, seeds, and training to improve their harvests and market access, ensuring that vulnerable families can meet their nutritional needs. Each construction project will last for half a year during which all participants will receive either food or cash to help cover their families' monthly food needs.

"Supporting smallholder farmers and helping them yield greater harvests can be lifesaving for families who struggle to put food on the table," said Raffaella Iodice, EU Chargée d'Affaires a.i. to Afghanistan. "Partnering with the World Food Programme, the European Union has launched a program that aims to ensure that communities throughout the country are better prepared and withstand the impact of a changing climate."

"The climate crisis is no longer a glimpse into the future but the reality for communities across Afghanistan where eight out of ten people depend on income from agriculture and climate shocks such as drought, flooding and landslides have a massive effect," said Mutinta Chimuka, WFP Deputy Country Director in Afghanistan. "We thank the European Union for being a steadfast partner for WFP and supporting our climate-sensitive programs improving resilience of communities across the country."

In 2023 alone, WFP supported more than 750,000 people and their families with emergency food assistance and helped construct community infrastructure including nearly 30 kilometers of flood protection walls, approximately 50 kilometers of irrigation canals and the rehabilitation of over 19 kilometers of roads. WFP's Food-for-Assets activities have not only addressed immediate hunger but also laid the groundwork for building longer-term community resilience.Over the past five years, the European Union has contributed more than US$260 million towards WFP's programmes in Afghanistan, including emergency food assistance, nutrition services, resilience activities and keeping the humanitarian air service UNHAS operational.

The United Nations World Food Programme is the world's largest humanitarian organization, saving lives in emergencies and using food assistance to build a pathway to peace, stability and prosperity for people recovering from conflict, disasters, and the impact of climate change.

---

drivers of hunger, are accelerating. Small-scale farmers produce one third of the world food and up to 70 percent in low- and middle-income countries.

Press release No.: IFAD/13/2024

IFAD is an international financial institution and a United Nations specialized agency. Based in Rome - the United Nations food and agriculture hub - IFAD invests in rural people, empowering them to reduce poverty, increase food security, improve nutrition and strengthen resilience. Since 1978, we have provided more than US$24?billion in grants and low-interest loans to fund projects in developing countries.

A wide range of photographs of IFAD's work in rural communities are available for download from its

काठमाडौं जि.प्र.का.द.नं.. १३६/०६२/०६३ फागुन २०८०, वर्ष १९ अङ्क ११६

विद्युतीय उपकरणको प्रयोगबाट बालबालिकामा पर्ने असर

विद्युतीय उपकरण मोवाइल, ट्याब, ल्यापटप आदिको अधिक प्रयोगले बालबालिकाको आँखाको ज्योती कमजोर हुने

- ☐ मिागमा असर पर्ने,
- ☐ समयमा नसुत्ने,
- ☐ खानपान तथा दिशापिसाबमा ध्यान नदिने,
- ☐ एकान्तमा बस्न मन पराउने,
- ☐ झिज्याहट हुने,
- ☐ साथीमाईसँग घुमिल नहुने,
- ☐ एकै ठाउँमा बसिरहँदा रक्तसञ्चारमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने,
- ☐ बालकालिकामा अटिजम, शारिरीक तथा मानसिक

अपाङ्गतासमेत हुन सक्ने भएकोले, बालबालिकालाई विद्युतीय उपकरणको अधिक प्रयोग हुने जोखिमबाट बचाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड